

อนิจจา การจัดการ การศึกษาไทย

ว:พีลาคริก.

พชรนันท์ สุขพรสวรรค์
บรรณาธิการ

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาส ศาสตราจารย์ระพี สาคริก ครบรอบ 80 ปี

อนิจจาการจัดการ การศึกษาไทย

ศ.ระพี สาคริก

สนับสนุนโดย

- สถาบันเกษตรกรรมยั่งยืน •
- โครงการนำร่องเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย •
 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ •
 - เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก •

จัดพิมพ์โดย

- โครงการสื่อเกษตรกรรมยั่งยืน มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) •

ChangeFusion

เครือข่ายจิตอาสา
Volunteer Spirit Network

ชื่อหนังสือ : **อนิจจาการจัดการการศึกษาไทย**

ชื่อผู้เขียน : ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

จัดพิมพ์โดย : โครงการสื่อเกษตรกรรมยั่งยืน

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)

สำนักงานเลขานุการ : 912 ซ.7 ถ.งามวงศ์วาน 31 อ.เมือง

จ.นนทบุรี 11100 โทร.0-2591-1195-6 โทรสาร 0-2952-7871

E-mail : annet@ksc.th.com, samedia@yahoo.com

ISBN : 974-90627-8-7

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2545

จำนวนพิมพ์ : 3,000 เล่ม

บรรณาธิการ : พุทธิพันธ์ สุขพรวรรกุล

ภาพปก/ภาพประกอบ : ปางช้าง ทยานทัย : กลุ่มไท

โทร.0-2594-4382, 01-848-2199

ออกแบบปก/รูปเล่ม : Mild Graphic Co.,Ltd.

ดำเนินการพิมพ์ : Mild Publishing Co.,Ltd. โทร. 0-2270-0928-9

จัดจำหน่ายโดย : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2579-9596-7, 0-2942-8063-7

โครงการ สื่อเกษตรกรรมยั่งยืน

นับแต่ยุคดึกดำบรรพ์ เมื่อแรกเริ่ม
มีมนุษย์ มนุษย์ยังคงระเห่ร่อน หากิน
อยู่กับการล่าสัตว์ เก็บของป่าเป็นพืชผัก
ผลไม้มากรากไม้กิน เมื่อมนุษย์ยุคหินคนแรก
รู้จักนำหินมาเป็นอาวุธ เป็นเครื่องมือในการล่าสัตว์
นับแต่นั้นเป็นต้นมาก็เป็นจุดเริ่มต้นของอารยธรรมยุคหิน

เชกเช่นกัน ณ วันที่มนุษย์คนแรกเริ่มรู้จักตั้งหลักแหล่ง ปลูกพืชผัก
ผลไม้กิน วันนั้นนับเป็นวันเริ่มแรกของอารยธรรมมนุษย์ยุคปัจจุบัน

ข้าว นับเป็นธัญญาหารแรกๆ ของมนุษย์ ได้หล่อเลี้ยงร่างกาย
จิตใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์ให้เติบโตขึ้นมา ท่ามกลางธรรมชาติ
ที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมข้าวจึงเจริญงอกงามเติบโตขึ้นเป็นเงาตามตัว
สร้างการเติบโตทางจริยธรรม คุณธรรม และพลังของชุมชน

แต่แล้ว...วันนี้ วันที่... ผืนแผ่นดินด้านชา แข็ง เชื้อยเนือย
ธรรมชาติแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า พันธุ์พืช / พันธุ์สัตว์พื้นเมืองถูกเบียดบัง
ด้วยความละโมภอย่างฟุ่มเฟือย ทั้งยังตกอยู่ภายใต้เงื้อมมือของเทคโนโลยี
ที่ไม่เหมาะสม และการผูกขาดทางการค้า

ต้นข้าว...ซึ่งเคยเจริญงอกงามดี เต็มไปด้วยเมล็ดที่อุดมอวบอ้วน

ตลอดทั้งรวง ทั้งที่ไม่ได้ใส่ปุ๋ยแต่อย่างใด มีเพียงดิน น้ำ พืช ที่โอบอุ้มดูแล
กลับดูแล หัก ล้าง อ่อนแอ ไร้ราศีลง เฉกเช่นเดียวกับชาวนาชาวไร่ ซึ่งเศร้า
หมอง ซบเซาไร้วิญญาณ ชุมชนอ่อนล้า หมดพลัง และเสื่อมโทรมลงจนด้นตา
ผู้คนต้องอพยพละทิ้งไร่นาเข้าเมืองเพื่อมาใช้แรงงานในเมือง ครอบครัว
แตกกระส่นซ่านทลาย สังคมตัวใครตัวมัน... อ่อนล้าเฉกเช่นเดียวกับต้นข้าว
ลำพังแค่จะพยุงกายตัวเองก็แทบจะเอาไม่อยู่แล้ว จะมีแรงที่ไหนไป
หนุนช่วยผู้อื่นได้เล่า

ข้าวเป็นเช่นไร... คนก็เป็นเช่นนั้น ชุมชนเป็นเช่นไร... นาข้าวก็
เป็นเช่นนั้น สังคมเป็นเช่นไร... เนื่อนาก็เป็นเช่นนั้น

เรา...จึงหวังเป็นเพียง “เมล็ดข้าวเปลือก” ที่บังอาจเติบโตงอกงามขึ้น
ภายใต้สภาวะธรรมชาติที่เราเลือกได้บ้าง เลือกไม่ได้บ้าง เพื่อแลกเปลี่ยน
ถ่ายทอดบทเรียน ยกระดับองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน และ
ความสามารถในการบริหารจัดการแปลง ตลอดจนองค์การเกษตรกรรายย่อย
ทั้งนี้เพื่อทวนกระแส ทำลายเกษตรกรรมเคมี และเกษตรกรรมที่ไร้ความ
รับผิดชอบ

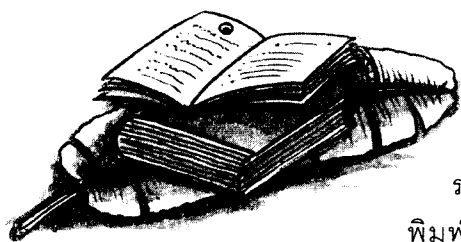
แม้จะเหลือและเป็นเพียงข้าวเมล็ดหนึ่งเมล็ดเดียว... ก็ขอเป็น
เมล็ดข้าวเปลือกที่ตกที่ใดก็งอกงามที่นั่น

โครงการสื่อเกษตรกรรมยั่งยืน

(รายได้จากโครงการฯ จะนำสู่กิจกรรมสื่อการรณรงค์เผยแพร่เกษตรกรรมยั่งยืน แม้จะ
เป็นเพียงสื่อเล็กๆ ในสังคม ที่ไม่สามารถเทียบชั้นได้กับสื่อของเกษตรกรรมเคมี มูลนิธิฯ
ก็จะยืนหยัดทวนกระแส และจุดประกายให้ยั่งยืนตราบนานเท่านานดินยังคงอยู่)

ปรารภจากผู้เขียน

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน
(ประเทศไทย) ได้ให้ความสนใจ
รวบรวมข้อเขียนจากฉัน เพื่อนำลง
พิมพ์รวมเล่มสำหรับนำออกเผยแพร่สู่
สาธารณชน ในขณะที่ คนจำนวนมากยังขึ้นกำลังรู้สึก
ว่า ขณะนี้สังคมไทยกำลังเกิดปัญหาหนักหน่วงมากขึ้น

ในชั้นแรก ทางมูลนิธิฯ ได้ขอให้ฉันเขียนบทนำของหนังสือนี้ด้วย
แต่ฉันกลับคิดว่าเท่าที่ชีวิตตัวเองทำงานมาแล้วทั้งหมดได้อุทิศวิญญาณ
ความรักให้กับชนรุ่นหลังมาตลอด

ดังนั้น หนังสือเล่มนี้ แม้อาจเกิดจากความคิดที่แหวกแนวไปจาก
สิ่งซึ่งเคยทำกันมาแล้ว โดยเหตุที่ฉันคิดได้ว่า ในเมื่อตัวเองได้อุทิศทั้งแรง
กายแรงใจให้กับความเจริญก้าวหน้าในด้านภูมิปัญญาแก่ชนรุ่นหลัง

ดังนั้น ณ โอกาสนี้ จึงควรให้ความสนใจศึกษาว่าในสายตาชน
รุ่นหลัง ซึ่งมองมายังผลงานเท่าที่ฉันได้กระทำมาแล้วทั้งหมดจากความรู้
รู้สึกของเขาเอง

อย่างไรก็ตาม ฉันได้ปรารภไว้กับผู้ที่ได้รับการขอร้องให้เขียน
บทนำเรื่องนี้ว่า จะให้อิสระในการเขียนวิจารณ์อย่างปราศจากข้อจำกัดใด
ใดทั้งสิ้น

นอกจากนั้น สำหรับผู้ที่ได้รับการขอร้องให้เขียนบทวิจารณ์เรื่องนี้ ย่อมรู้ดีแล้วว่า ฉันเป็นผู้ที่ให้โอกาสแก่ชนรุ่นหลังทุกคนแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ จากประจักษ์พยานที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความใกล้ชิดสนิทสนมทางจิตใจซึ่งเชื่อมโยงไปถึงด้านร่างกายร่วมด้วย

ดังนั้น บนเส้นทางชีวิต ซึ่งหลายคนคงเห็นความจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นแล้วว่า วิญญาณฉันเองกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตที่มุ่งลงสู่ระดับล่างมาตลอด จากสภาพดังกล่าวน่าจะถือเป็นประจักษ์พยานได้ว่า ชีวิตตัวเองเท่าที่ผ่านพ้นมาจนถึงทุกวันนี้ แม้ด้านนอกจะสะท้อนให้เห็นว่ามีความอ่อนนุ่ม แต่ในด้านจิตใจย่อมรู้คุณค่าของความแข็งแกร่ง ช่วยให้ตนรู้คุณค่าชีวิตตัวเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้น เนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด หากใครสามารถมองได้ลึกซึ้งย่อมพบว่า สิ่งซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ คือวิญญาณที่มอบให้กับชนรุ่นหลัง รวมทั้งทุกคนผู้ใช้ชีวิตอย่างซื่อสัตย์อยู่กับพื้นดิน อันถือเป็นสื่อความรักที่แท้จริงจากใจคนอย่างเป็นธรรมชาติ

ว.ป. วาสิกร.

คำนำ

หากจะกล่าวว่าการพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนา “จิตวิญญาณแห่งความเป็นครู” หาใช่พัฒนาที่ระบบหรือวัตถุอย่างเดียวไม่ แต่คนทั่วไปมักจะเข้าใจเพียงแค่นั้นจริงๆ คือมุ่งไปที่การปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และใส่ทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัย แต่ยังไม่เคยมีใครเหลียวมามองการพัฒนาที่จิตวิญญาณแห่งความเป็นครู อาจเป็นเพราะคำๆ นี้ ดูเหมือนลึกลับ และยากยิ่งที่จะเข้าใจ และยิ่งยากสำหรับการอบรมสั่งสอนให้เกิดขึ้นในตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือจะฝากให้ท่องจำเป็นกฎจริยธรรมแห่งครูก็ดูฉาบฉวยยิ่งนัก

หากแต่จะต้องเกิดจากการกระทำจากใจอันบริสุทธิ์ ความศรัทธา และเชื่อมั่น ทำให้ผู้ที่ถูกเรียกขานว่า “ครู” ใส่หัวใจลงไปในการทำทุกๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดการเรียนการสอน หรือกระทำที่จะต้องทำให้เป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ หาใช่เกิดจากการกระทำเพราะอยากได้ใคร่ดีมีตำแหน่งในระบบหรือวงสังคม

อย่างที่ได้อธิบายไปแล้ว เป็นการยากนักที่ใครจะมองถึงการพัฒนาจิตวิญญาณ มากกว่าการพัฒนาที่ระบบหรือวัตถุ เพราะการพัฒนาที่จิตวิญญาณเป็นการพัฒนาที่ไม่สามารถจับต้อง หรือวัดประเมินผลความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาจิตวิญญาณจึงไม่ได้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนใดๆ ให้คนรุ่นใหม่เห็น แต่หากมองย้อนกลับไปที่ครูรุ่นก่อนๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูยังอยู่อย่าง

เต็มเปี่ยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากครุฑนตรีไทย ครุฑนาฏศิลป์ ครูศิลปะพื้นบ้าน หรือแม้แต่ครูที่สอนอยู่ตามโรงเรียนในต่างจังหวัดที่ห่างไกล เหตุใดบุคคลเหล่านั้นจึงมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอยู่เต็มเปี่ยม ทุ่มเททั้งกายใจอบรมสั่งสอนศิษย์ ทำให้คนสำเร็จการศึกษาในรุ่นก่อนๆ มีคุณธรรมมากกว่าในปัจจุบัน ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีความเจริญทางวัตถุ หรือระบบการศึกษาเป็นส่วนเสริมให้เกิดความสะดวกสบายในการเรียนการสอนแต่อย่างใด ส่งผลให้สังคมบ้านเมืองในสมัยนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เจริญด้วยเทคโนโลยีอย่างในปัจจุบัน แต่ก็อยู่กันอย่างสงบสุข ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามอัตภาพ แม้จะเกิดวิกฤตปัญหาบ้าง แต่ก็ไม่คอร์รัปชั่นฉ้อฉลจนติดอันดับโลกเช่นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี การปฏิรูปการศึกษา จะเพียงแค่

- “คิดใหม่ ทำใหม่” (Re-thinking) นำสู่แนวคิด “ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ใหม่” ให้นักเรียนรู้จัก รู้ทัน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ มิใช่เพียงแค่รู้

- ปรับระบบการศึกษา ปรับการบริหารจัดการใหม่ (Re-management) “สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้” ปรับหลักสูตร สร้างหลักสูตรท้องถิ่นใหม่ให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน ฯลฯ

- ปรับครูให้เป็นครูคนใหม่ (Re-teacher) ที่มีใช่เป็นแค่ “เรือจ้าง” แต่เป็น “แม่พิมพ์ของชาติ” ซึ่งดูเหมือนเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่ถูกมองข้ามที่สุด

การปฏิรูปการศึกษา หากขาดเสาหลักคือ “ครูซึ่งมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู” การปฏิรูปย่อมเกิดขึ้นไม่ได้เป็นแน่แท้ เสาหลักนี้เอง ที่บทความแทบทุกเรื่องในเล่มนี้ของท่านอาจารย์ระพี สาคริก พยายามจะชี้ให้เห็น ไม่ว่าอาจารย์จะใช้คำว่า “รากฐานธรรมชาติ”, “จิตวิญญาณมนุษย์”, “จากใจถึงใจ”, “อย่างเป็นธรรมชาติ”, “รากฐานจิตใจ” นั้นล้วนคือสิ่งเดียวที่อาจารย์ชี้บอกว่าพวกเราจะมาดูกันเถิด ดูให้ถึงแก่นต้องดูไปที่จิตวิญญาณ ให้ลึกลงไปถึงราก สิ่งนั้นเป็นธรรมชาติและอยู่ในตัวเราแต่ละคนนั่นเอง ไม่ต้องรอให้ใครมาประเมินผล ไม่ต้องรอรับตรามาตรฐาน หรือ

ตราประกันคุณภาพการศึกษาใดๆ

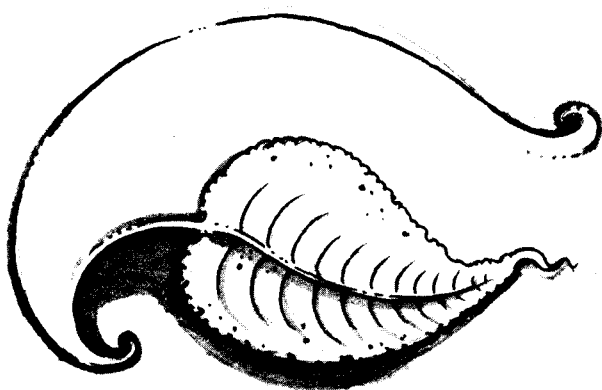
หากจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูเริ่มถดถอยน้อยลง สังคมก็จะถดถอยเช่นเดียวกัน หากคิดจะพัฒนาสังคมบ้านเมือง หรือแม้แต่จะปฏิรูปการศึกษา นอกจากคิดใหม่ ก็น่าจะหันมามองเรื่องจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ซึ่งดูเสมือนเป็นเรื่องเก่า เพราะหากเราสามารถทำให้ครูเป็นต้นแบบที่ดีได้ สังคมก็จะเจริญรอยตาม หากจะพัฒนาปฏิรูปการศึกษา แล้วมุ่งแต่วัตถุของใหม่ๆ มาใช้ เพราะคิดว่าของใหม่ๆ เป็นทางเลือกใหม่ที่น่าจะลองมาใช้แก้ไขปัญหาก็ได้ ก็น่าจะพิจารณาศึกษาจากบทเรียน หรือประสบการณ์ของคนรุ่นเก่าด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่อง “จิตวิญญาณแห่งความเป็นครู” เพราะคุณค่าของครู มิใช่เป็นเพียงผู้สอนวิชาการอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ต้องสอนให้เข้าใจความเป็นคน อ่านชีวิตให้เป็น อ่านธรรมชาติให้ออก เพราะคนก็คือส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และคนก็ไม่สามารถอยู่ได้โดดๆ ต้องอิงอาศัยธรรมชาติ

หากกระทำได้เช่นนี้ คือการบรรลุสู่ความเป็นครูที่แท้จริง ศิษย์ก็สามารถเข้าสู่ความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ นี่คือ “สร้างคนให้เป็นคน”

โครงการสื่อเกษตรกรรมยั่งยืน

กันยายน 2545

ท่านอาจารย์ระพี สาคริก ซึ่งลูกศิษย์ชาวมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกรุ่น ทุกคนให้ความเคารพ และเรียกท่านว่า “คุณพ่อ” หรือ “คุณปู่” คุณพ่อได้ให้ความเมตตา และให้เกียรติแก่คนรุ่นใหม่ เสมอ ในการนี้คุณพ่อได้กรุณาให้เกียรติเขียน “คำนำ” ในหนังสือของท่าน ทั้งที่ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของเราคนรุ่นหลัง ถ้าเปรียบเทียบแล้วเป็นเพียงแค่ผงธุลีดินหรือจะเทียบกับท้องฟ้า ความสูง ความกว้างไกลของท้องฟ้า จรดจักรวาล อันเป็นที่อยู่ของหมู่ดาวกาแล็กซีทั้งหลาย ย่อมทำให้ผงธุลีล้นปากใจพร้อมๆ กับรู้สึกเป็นเกียรติไปพร้อมกัน จึงต้องขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ ณ ที่นี้

อนิจจา... การจัดการการศึกษาไทย

สารบัญ

โครงการสื่อเกษตรกรรมยั่งยืน	3
คำปรารภจากผู้เขียน	5
คำนำ	7
1. อนิจจา...การจัดการการศึกษาไทย	13
2. เราได้รับคุณค่าอะไรจากการมุ่งขึ้นไปสู่ปริญญา	20
3. การจัดการศึกษาโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง	31
4. รากฐานปฏิรูปการศึกษา	43
5. อะไรคือวิชาการ	50
6. การจัดการศึกษา..นาวาที่ใกล้จะอัปปาง	55
7. การพึ่งตนเอง	73
8. เปลี่ยนปัญหาให้เป็นโอกาส..ซิเธอ	87
ภาคผนวก : ประวัติศาสตราจารย์ระพี สาคริก	90

อนิจจา... การจัดการการศึกษาไทย

อนิจจา...การจัดการ การศึกษาไทย

บทนำ

อนิจจา การจัดการศึกษาไทย ที่กำลังทำให้คนจำต้องสูญเสียคุณค่าและความหมายของชีวิตตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น!

ฉันนึกถึงโคลงสี่สุภาพบทหนึ่ง ซึ่งคนในอดีตได้ร้อยกรองเอาไว้
อย่างไรเพราะจับใจว่า

มโนมอบพระผู้

เสวยสวรรค

แขนมอบถวายทรงธรรม

เทิดหล้า

ดวงใจมอบเมียขวัญ

และแม่

เกียรติศักดิ์รักของข้า

มอบไว้ แก่ตัว

โคลงบทนี้ สำหรับผู้ที่มีวิญญานความรักยังรู้ความจริงจากพื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมเข้าใจความหมายคุณค่าของการดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

มโนมอบพระผู้ เสวยสวรรค หากพิจารณาชีวิตเราแต่ละคนให้รู้ซึ่งถึงความจริง น่าจะพบได้ว่าทุกคนมีจิตใจเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีทาง ที่มุ่งไปพบความสุขได้เองอย่างอิสระ

ดังนั้น วรรณกรรมของโคลงบทนี้จึงน่าจะหมายถึง การดำเนินชีวิตที่มอบความจริงจากใจตนเองให้กับเพื่อนมนุษย์ทุกคน ช่วยให้มีความสุขอย่างล้นลึก คำว่า ‘สวรรณ’ น่าจะหมายถึง ความสุขอันเกิดจากรากฐานจิตใจที่อิสระถึงระดับหนึ่งแล้ว

แขนมอบถวายทรงธรรม์ เทิดหล้า หมายถึงชีวิตที่เกิดมาแล้ว ควรมุ่งมั่นทำงานด้วยมือและเท้าทั้งสองข้างจากรากฐานจิตใจตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ความหมายของข้อความที่ว่า ‘มอบถวายทรงธรรม์ เทิดหล้า’ ควรหมายถึงการทำความดีที่สุดโดยที่อีกด้านหนึ่ง มีการละลดภาวะยึดติดอยู่กับสิ่งซึ่งตนมีโอกาสสัมผัส ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากรู้ว่า ทุกคนควรมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ปรากฏหลากหลายอยู่ในโลก จึงจะช่วยให้คุณสามารถเข้าใจถึงความจริงได้อย่างลึกซึ้ง

ดวงใจมอบเมียขวัญ และแม่ ความประโยคนี้น่าจะหมายถึงการให้ความรักความจริงใจแก่กันและกัน เริ่มต้นจากผู้ให้กำเนิด สานถึงผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตน แต่ก็เชื่อว่าจะยึดติดอยู่เพียงแค่นี้ผู้ใกล้ชิดซึ่งเป็นด้านรูปแบบไม่

หากรากฐานจิตใจอิสระ ช่วยให้สามารถรู้ความจริงทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างลึกซึ้ง หลังจากการปฏิบัติ ร่วมกับวิถีชีวิตซึ่งเติบโตยิ่งขึ้น ย่อมมีผลช่วยให้กระจายกว้างขวางออกไปอย่างรู้เหตุรู้ผล

ปกติแล้ว ถ้าสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไม่ส่งผลทำให้เกิดภาวะสับสนจนกระทั่งรากฐานความคิดคนจับต้นชนปลายไม่ติด หรืออาจกล่าวได้ว่า มองข้ามต้นเหตุไปเน้นความสำคัญอยู่ตรงปลายด้านเดียว ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวเองกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ย่อมไม่มีผลรุนแรงจนถึงขั้นไม่อาจควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างเอาไว้ได้

เช่นที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา หลังจากปรับความเข้าใจเข้าหากันได้ ย่อมทำให้แต่ละสิ่งสามารถดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย

แม้ระหว่างสามีกับภรรยา รวมถึงบุตรหลานผู้อยู่ใกล้ชิด ความรู้สึกซึ่งคนยุคก่อนเคยกล่าวฝากไว้ว่า ลูกหลานคนอื่นก็เหมือนลูกหลานตน

แทนที่จะคิดว่า ลูกหลานตัวเองสำคัญเหนือลูกหลานคนอื่น อย่างที่พบเห็นเป็นส่วนใหญ่อยู่นั่น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนในสังคมคนเมืองแม้ในกลุ่มคนที่รวมกันทำงาน ซึ่งควรรู้ได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานอุดมการณ์ของครอบครัวด้วยเช่นกัน มีการเล่นพรรคเล่นพวกเกิดขึ้นภายในกลุ่มดังจะพบได้ทั่วไปในปัจจุบัน ส่วนผู้ซึ่งมุ่งมั่นทำงานโดยไม่ยอมตกเป็นพวกใคร ย่อมถูกแรงกดดันทำให้รู้สึกเดือดร้อนหนักมากยิ่งขึ้น

จากภาวะสับสนดังกล่าว ทำให้เกิดการสูญเสียสมดุล หลังจากเวลาผ่านไปนานแล้ว บางรายก็ไม่แน่วแน่ แม้บางรายอาจนานมาหน่อยในที่สุดย่อมทำให้รากฐานความคิดแยกห่างออกจากกัน จนกระทั่งระดับประคองกันต่อไปได้ยาก

อนึ่ง ใครขอชี้ให้เห็นความจริงว่า ความรู้ความเข้าใจที่มองไปยังความหมายของครอบครัว หาใช่จำกัดกรอบตัวเองไว้เพียงกลุ่มบุคคลซึ่งมีสามีภรรยาและบุตรเท่านั้น หากควรรู้ความจริงว่าการรวมกลุ่มคนไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ หากเห็นว่าจิตใจมีความสำคัญเหนืออื่นใด ย่อมรู้ว่าการรวมกลุ่มทุกรูปแบบคือครอบครัวทั้งนั้น

คำว่า ‘ครอบครัว’ แม้จะถือเป็นหน่วยเล็กที่สุดของการรวมกลุ่มแต่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเหตุที่ความจริงได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ส่วนเล็กที่สุดซึ่งมีจำนวนมากที่สุดถือเป็นพื้นฐานสำคัญของส่วนใหญ่

หากรู้ความจริงได้ว่า จิตใจคนมีเหตุผลสานถึงซึ่งกันและกัน ถ้าแต่ละคนยังรู้ความจริงจากใจตนเองได้ ย่อมสามารถรู้ความจริงจากใจผู้อื่นได้เอง ไม่ว่าการรวมกลุ่มจะอยู่บนพื้นฐานสามีภรรยา หรืออยู่บนพื้นฐานการทำงานร่วมกันในรูปแบบใดก็ตาม

ทุกวันนี้ ความไม่เข้าใจระหว่งกันและกันซึ่งเกิดขึ้นไม่เพียงในครอบครัวที่มีสามีภรรยาเท่านั้น หากสนใจค้นหาความจริงจากการรวมกลุ่มกันทำงาน ไม่ว่ากิจการใดก็ตาม แม้ในแวดวงการจัดการศึกษาอัน

ควรถือว่าเป็นที่พึงของสังคม เราจะพบว่าความรู้สึกจริงใจต่อกันกำลังสูญหายไป เปลี่ยนมาอยู่ในสภาพตัวใครตัวมันชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่สามารถอ่านได้จากรูปแบบความคิด ซึ่งมองทุกสิ่งแบบแยกส่วน

จิตใจคนเป็นต้นเหตุสำคัญที่สุดของทุกสิ่งทุกอย่าง หากภายในรากฐานจิตใจมีความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าการปฏิบัติจากสิ่งซึ่งพบได้ภายนอกจะมีระบบการจัดการ เปลี่ยนแปลงไปสู่รายละเอียดเพิ่มมากขึ้นแค่ไหน ผลกระทบที่สะท้อนกลับมาถึงแต่ละคน น่าจะช่วยให้รากฐานตนเองมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

จากความจริงที่ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า หากมีสิ่งนั้นย่อมมีสิ่งนี้ ดังนั้นหากด้านหนึ่งมีรากฐานจิตใจเข้มแข็ง ช่วยให้อันคงอยู่ได้ ย่อมมีผลทำให้มองเห็นความอ่อนแอจากอีกด้านหนึ่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เกียรติศักดิ์ รักของข้า มองไว้แก่ตัว วรรณคดีของโคลงบทนี้น่าจะสะท้อนให้เข้าใจบทสรุปอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสังคมได้อย่างชัดเจนที่สุด

ช่วงที่ผ่านมามักปรารภกันว่า การจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญในการรับใช้สังคม หากมีปัญหากเกิดขึ้นควรมุ่งแก้ไขที่การจัดการศึกษาก่อนเรื่องอื่น

ทั้งนี้และทั้งนั้น การคิดใช้ระบบการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้ผล ก่อนอื่นแต่ละคนควรเข้าใจความหมายของการศึกษาได้อย่างถึงรากฐาน

แท้จริงแล้ว การปฏิบัติจากใจทุกคนไม่ว่าใครจะทำอะไรอยู่ที่ไหน ย่อมถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งซึ่งอยู่ในระบบการจัดการศึกษาทั้งนั้น การคิดได้แต่เพียงว่า การจัดการศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ย่อมสะท้อนให้เห็นความจริงว่า มองความหมายของการจัดการศึกษาจากการรากฐานที่คับแคบ ซึ่งกรณีดังกล่าว จะเป็นความจริงได้ วิธีชีวิตของแต่ละคนควรมองเห็นความสำคัญรวมถึงปัญหาที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

ตราบไต่ที่คนส่วนใหญ่ มองความสำคัญของการศึกษาโดยมุ่ง

ทิศทางออกจากตัวเอง ดังสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ย่อมสะท้อนให้เห็นความจริงชัดเจนนยิ่งขึ้นว่า ไม่เพียงมองออกจากตนเองเท่านั้น แต่ยังมุ่งสูงจากพื้นดินขึ้นไปสู่ด้านบนรุนแรงยิ่งขึ้น

ดังจะพบได้ว่า มีการเบียดเสียดเบียดอัดแย่งชิงกันเข้ามาหาวิทยาลัย ซึ่งไม่เพียงเท่านั้น หลังจากผ่านหลักสูตรปริญญาตรีแล้วยังคิดตะเกียกตะกาย รวมทั้งมีการผลักดันจากผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ร่วมกับด้านหน้าที่มีการนำเอาสิ่งต่างๆ มาล่อใจ ดึงให้คนขึ้นไปสู่ปริญญาโท ปริญญาเอก ผลอันเป็นบันไดที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ทำให้คนยึดติดปริญญาสูงๆ ยิ่งกว่าการทำงานเพื่อรู้คุณค่าชีวิตตัวเอง หากกลับต่อ ยอดขึ้นไปถึงขั้นการทำงานโดยมุ่งไปสู่เครื่องประดับซึ่งทำให้ตนมีตำแหน่ง อำนาจและความร่ำรวยตลอดจนถึงความมีหน้ามีตา เพิ่มมากยิ่งขึ้นอย่างหยุดได้ยาก

หากบุคคลใดสามารถมองย้อนกลับมายังอีกด้านหนึ่ง ย่อมพบความจริงได้เองว่า ผู้ซึ่งตกเข้าไปอยู่ในกระแสดังกล่าวแล้ว ย่อมมีรากฐานจิตใจที่ขาดการพึ่งตนเองซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิถีทางดังกล่าวช่วยให้พบความจริงว่า ส่วนใหญ่หลังจากได้รับสิ่งที่ต้องการตามปรารถนาแล้ว มักมีการแสดงความยินดีกันอย่างออกนอกหน้า ซึ่งเท่ากับสร้างกระแสให้เกิดการลืมหืมตัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับชนรุ่นหลัง ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีรากฐานอ่อนแออยู่มาก

เกียรติศักดิ์อันเป็นที่รักของชีวิตคนทุกคน ควรจะได้แก่การรักษาสิ่งซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองมาโดยกำเนิดให้มันคงอยู่ได้ อีกทั้งมุ่งมั่นทำงาน ช่วยให้รากฐานดังกล่าวมีโอกาสหยั่งลงสู่จิตใจตนเอง ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด คือความหมายของคุณค่าชีวิต ซึ่งทุกคนควรหยั่งรู้ได้เองอย่างอิสระ

สภาพการจัดการศึกษาทุกวันนี้ มีผลนำเอาวิญญาณความรักสิ่งซึ่งอันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนมาทำลายให้เหลือน้อยลงไปเรื่อยๆ หากใครยังสนใจที่จะเข้าไปอยู่ในวิถีทางดังกล่าว ส่วนใหญ่คงหาใช่เข้าไปเพื่อหวังฝึกความเข้มแข็งไม่ หากเข้าไปเพราะยอมให้มันกลืนกิน

เป็นอาหาร ทำให้จำต้องสูญเสีย

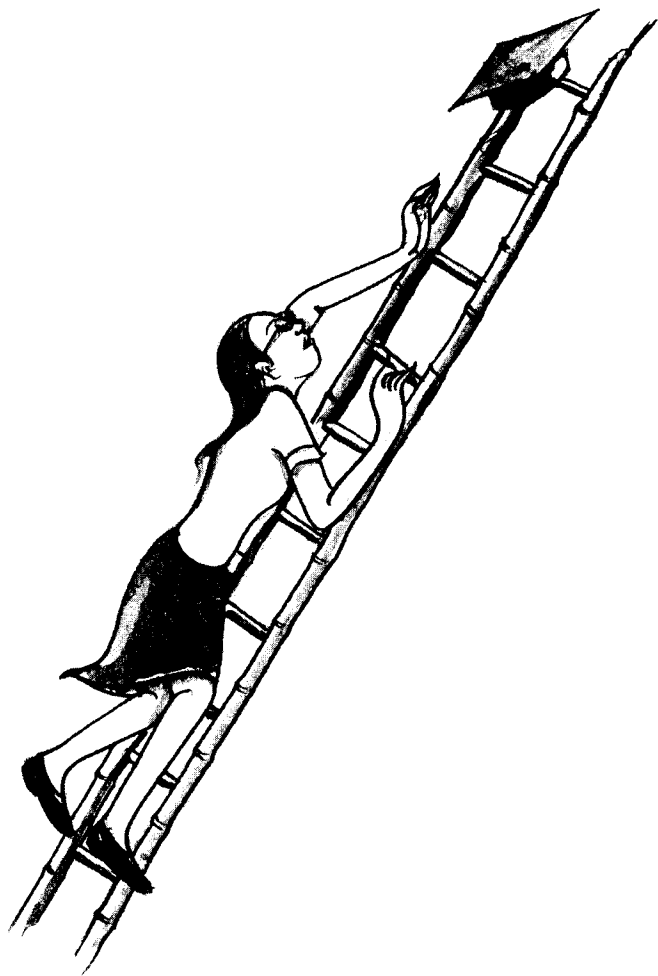
หากตั้งความหวังไว้ว่า การศึกษาน่าจะนำสังคมให้ก้าวรุดหน้าไปได้อย่างปลอดภัยแล้ว ผู้ที่สามารถมองเห็นมุมกลับ ย่อมพบความจริงได้ว่า ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษากำลังนำคนไปสู่ความหายนะ ทำให้สังคมจำต้องพบกับความหายนะร่วมด้วย

จึงขอฝากเรื่องนี้ไว้ให้ผู้ที่ยังมีวิญญานความเป็นคนหลงเหลืออยู่บ้าง พึงนำมาคิดพิจารณาค้นหาความจริงจากใจตนเองต่อไปด้วย

2 กรกฎาคม 2545

เราได้รับคุณค่าอะไรจากการมุ่ง
ขึ้นไปเรียนปริญญาสูงๆ ในสภาพสังคมปัจจุบัน

เราได้รับคุณค่าอะไร? จากการมุ่งมั่นไปเรียน ปริญญาสูงๆ ในสภาพ สังคมปัจจุบัน

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน หากสนใจมองไปยังสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงภายในวิถีชีวิตชนรุ่นหลัง ส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยสามารถกำหนดให้ชีวิตแต่ละคน เจริญก้าวหน้าต่อไปสู่ความสำเร็จในอนาคตได้

ดังนั้น ผู้ใหญ่จำนวนมากซึ่งมีอำนาจเหนือเด็ก ต่างก็คิดที่จะเห็นลูกหลานตัวเองเดินเข้าไปสู่ช่องทางดังกล่าวอย่างเอาเป็นเอาตาย

ส่วนเด็กก็เช่นกัน ส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มเดินตามกระแสซึ่งผู้ใหญ่จัดการทำให้แล้วอย่างปราศจากการรู้เท่าทันตามประสาของเด็กซึ่งผู้ใหญ่บอกให้เชื่อฟัง โดยไม่คำนึงถึงเหตุและผล อาจมีเด็กบางคนแม้เป็นส่วนน้อย ซึ่งมีเหตุผลเป็นของตัวเอง ใจยอมได้รับแรงกดดัน บางคนนำไประบายกับคนอื่นซึ่งเป็นที่เคารพรักของตน

จากรากฐานจิตใจที่พึ่งพาตนเองได้ยาก จึงมักกล่าวอ้างว่าเพราะสภาพสังคมเป็นอย่างนี้ ตนจึงต้องทำเช่นนั้น จะหาผู้ที่มีใจเข้มแข็งถึงขนาดยอมตาย โดยไม่คิดตามกันคนอื่น ดูแล้วนับวันยิ่งหายากมากขึ้น

ภาพสะท้อนดังกล่าว สำหรับผู้รู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมรู้สึกเวทนาสงสาร

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากเข้าใจแล้วว่า ทุกสิ่งซึ่งอยู่ในกลไกของการจัดการศึกษา ล้วนแล้วเป็นเพียงที่ซึ่งคนสมมุติขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการจัดการเท่านั้น

ดังนั้น หากสามารถรู้เท่าทัน ย่อมพบความจริงได้เองว่า การเรียนรู้ที่แท้จริง หมายถึงการเรียนรู้จากการสัมผัสกับความหลากหลายของมนุษย์ทุกรูปแบบ รวมถึงสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งอยู่บนพื้นดินร่วมกับตนอย่างเป็นธรรมชาติ แทนที่จะมุ่งเข้าไปหาสิ่งซึ่งไม่ใช่ของจริง หากเป็นเพียงรูปแบบที่มีคนอื่นกำหนดขึ้นเท่านั้น

อนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างมีวิธีการเปลี่ยนแปลงหมุนวนเป็นวัฏจักร ดังนั้น หากหวนกลับไปค้นหาความจริงจากอดีตของชีวิตตัวเอง ร่วมกับชีวิตผู้อื่นซึ่งอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน ย่อมทำให้รู้ความจริงได้ว่า ระหว่างช่วงเริ่มแรกของชีวิตคน ย่อมมีการนำทุกสิ่งมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

หากแต่ละคนให้ความสนใจปฏิบัติจากรากฐานความคิดตนเองที่มีอยู่แล้ว ร่วมกับอีกด้านหนึ่งซึ่งมีการเรียนรู้ที่เป็นไปตามธรรมชาติ สภาพดังกล่าว ย่อมมีโอกาสนำให้รากฐานจิตใจหวนกลับมาสำนึกได้ ย่อมทำให้พฤติกรรมจากการปฏิบัติในช่วงถัดมา มีผลอบความจริงให้กับใจตนเอง สานถึงจิตใจทุกคน นับเป็นการคืนทุกสิ่งทุกอย่างสู่พื้นดินถิ่นเกิด

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้ว น่าจะมีผลช่วยอธิบายความหมายของข้อความซึ่งกล่าวไว้ว่า ให้รู้จักความพอเพียง ทำให้มองเห็นโอกาสนำไปใช้ได้ทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการเกษตร สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ที่สานถึงผลทางเศรษฐกิจ

• การจัดการศึกษาบนพื้นฐานความพอเพียง

ช่วงที่ผ่านมา คนในสังคมจำนวนมากขึ้น รู้สึกเดือดร้อนจากผลกระทบโดยปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้เริ่มมีการกล่าวถึง การเกษตรแบบพอเพียง เลยไปถึงเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ทั้งๆ ที่มีการกล่าวกันว่า การศึกษาคือพื้นฐานความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ก็ยังมีน้อยคนที่หยิบยกเอาความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบพอเพียง มาวิเคราะห์ เพื่อหวังให้แต่ละคนนำไปคิดค้นหาความจริง อันพียงนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งทำให้เกิดปัญหาอยู่ในขณะนี้อย่างได้ผลจริงจัง

อนึ่ง เมื่อมนุษย์ยังคงแสดงความยิ่งใหญ่เหนือธรรมชาติ โดยที่คิดว่าตนสามารถทำอะไรตามอำเภอใจได้ จึงทำให้สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในวิถีทางดังกล่าวหมดไปอย่างรวดเร็ว เกินกว่าอัตราการเกิดใหม่ จึงทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมเริ่มรู้สึกเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น

ช่วงหลังๆ จากปัญหาที่เกิดขึ้น ยังมีภาวะสับสนติดตามมาอีกจนกระทั่งทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งมองไปยังด้านปลายเหตุ หรือด้านที่เป็นเปลือกนอก เพราะไม่อาจหวนกลับมามองที่รากฐานตนเองได้

ดังนั้นในปัจจุบัน เราจึงพบเห็นได้ทั่วไปว่า มีการคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ มุ่งไปยังปลายเหตุเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ยิ่งเป็นคนที่ผ่านระบบการจัดการศึกษาระดับสูงมาแล้ว ส่วนใหญ่ยิ่งเห็นได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้ที่มีโอกาสขึ้นไปครองอำนาจสูงขึ้น มักสะท้อนให้เห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย

• สิ่งบ่งชี้ที่สำคัญที่สุด

บุคคลใดลืมนึกถึงบุญคุณของสิ่งที่ควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่าเป็นคนลืมตัว จากพื้นฐานความคิดดังกล่าว แม้นำไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อต้องการความสุขให้กับสังคมรวมทั้ง

ตนเองด้วย ย่อมขาดการรู้เหตุรู้ผล

บุคคลผู้ตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ย่อมมองเห็นสิ่งต่างๆ มุ่งทิศทางแตกแขนงแยกแยะออกไปอย่างไม่รู้จักจบสิ้น ทำให้วนกลับมาค้นหาความจริงจากสิ่งที่ควรมีอยู่ในใจตนเองได้ยากยิ่งขึ้น

ดังจะพบความจริงได้จากหลายคน ในแวดวงการจัดการศึกษา ยิ่งในระดับสูง ยิ่งมีน้อยคนที่มองเห็นความสำคัญของเรื่องราวซึ่งอยู่ในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น แม้สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานัก

ดังตัวอย่างเช่นสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนี้ หลังจากคนในสังคมโดยเฉพาะในระดับล่าง รู้สึกเดือดร้อน เนื่องจากกลุ่มคนทุกสภาพไม่ว่ากลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ มีการแตกแยกเกิดขึ้น จนกระทั่งมีผลทำลายความสุขซึ่งควรมีอยู่ภายในกลุ่ม

ขณะที่มีการจัดประชุมสัมมนาโดยเน้นหัวข้อเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ซึ่งมีผลช่วยให้คนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ผลจากกิจกรรมดังกล่าว ทำให้มีการจำแนกแยกแยะประเด็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ออกไปเป็นหัวข้อย่อย หลังจากนั้นยังนำมาเปิดเวทีให้มีการอภิปรายกันถึงความสำคัญของแต่ละข้อต่อไปอีก

โดยขาดการหยั่งรู้ความจริงว่า ความสุขของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันแท้จริงแล้วเกิดจากรากฐานจิตใจแต่ละคนที่สามารถรู้ความจริงจากใจตนเอง ทำให้รู้และเข้าใจรวมทั้งยอมรับความจริงจากใจเพื่อนร่วมงาน แม้ภายในครอบครัวก็จะพบปัญหาเช่นเดียวกัน

หลังจากผู้เขียนเรื่องนี้ ได้รับการขอร้องให้ขึ้นมาเสนอความคิดเห็น ตนจึงนำความคิดดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุม ทำให้บางคนรู้สึกเสมือนเป็นแนวทางที่สวนทิศทาง จึงปรากฏเสียงสะท้อนกลับออกมาจากครูอาจารย์บางคนซึ่งทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง นำไปพูดภายนอกที่ประชุมว่า สิ่งที่น่าเสนอ ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระในการประชุม

สภาพความจริงดังกล่าว เสมือนฟ้องตัวเองให้รู้ว่า ครูอาจารย์ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาระดับสูงผู้คิดเช่นนั้น มีความเห็น

แก่ตัวสูง จึงมองไม่เห็นความจริงจากใจตัวเอง นอกจากมุงมองออกไปสู่ภายนอกด้านเดียว

• ปริญญาธรรมชาติ

ยุคปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ได้รับการหล่อหลอมจิตใจจากอิทธิพลวัตถุ ทำให้มีความเห็นแก่ตัวสูงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเงื่อนไขจากจิตใจแต่ละคนจึงมีผลกำหนดทิศทางให้มุงมองออกจากตัวเองไปให้ความสำคัญกับปริญญาต่างๆ ซึ่งมีผลล่อตาล่อใจอยู่ภายนอกในอัตราสูงยิ่งขึ้น

ซึ่งแน่นอนที่สุด เมื่อต้องการได้ความรู้ จึงไม่อาจหวนกลับมาค้นหาความรู้ที่มีของจริงอยู่ในใจตนเอง ทำให้หลายคนมุงออกไปค้นหาจากภายนอกด้านเดียว

คนในยุคนี้ส่วนใหญ่ จึงมุงทิศทางไปแสวงหาปริญญาสูงขึ้น นอกจากนั้น การขาดสติยังทำให้ตะเกียกตะกายมุงขึ้นไปสู่ด้านบนอย่างไม่อาจกลับลงได้ง่าย

ดังที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า ได้สิ่งนี้แล้วก็คิดจะเอาสิ่งนั้นต่อไปเรื่อยๆ หากไม่เจิบถึงขนาด ก็ยังคงไม่รู้จักหวนกลับมาพบความจริง

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า สิ่งต่างๆ ซึ่งปรากฏให้สัมผัสได้จากภายนอก ล้วนเกิดจากเหตุผลของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งอื่นซึ่งต้องการนำไปใช้ประโยชน์

กระทั่งเรื่องธรรมชาติที่อยู่ด้านนอก หากขาดความสนใจอย่างแท้จริง เพราะมีความต้องการอย่างอื่นเข้าไปแอบแฝงไว้ แม้อาจได้สิ่งซึ่งตนต้องการมาแล้ว เพราะความไม่รู้จึงยังไม่หยุดแค่นั้น หากต้องการสิ่งอื่นต่อไปอีก จึงทำให้ตัวเองนั้นแหละ จำต้องถูกกำหนดให้ตกเข้าไปอยู่ในสภาพซึ่งถูกคนอื่นใช้ประโยชน์ด้านเดียวอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

จึงไม่น่าสงสัยเลยว่า เหตุใดผู้มีรากฐานจิตใจอยากเรียนปริญญาสูงขึ้น ส่วนใหญ่มักตกเป็นลูกจ้างคนอื่นซึ่งเอาเงินซื้อคุณค่าชีวิตคนได้ไม่ยากนัก นอกจากนั้นยังสะท้อนสภาพความเห็นแก่ตัว อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

ผู้ที่รู้เท่าทันแล้วว่าปัญญา ซึ่งมีเชื้อครูและใบปริญญาบัตรรวม ทั้งความมีหน้าที่ตาเป็นกลไกร่วมด้วย หาใช่ของจริงจากใจตนเองไม่

ดังนั้นช่วงหลังๆ เราจึงพบว่า คนจำนวนมาก และนับวันยิ่ง สะท้อนให้เห็นเพิ่มมากขึ้นว่า มีการแสดงออกที่ชื่นชมยินดีกับการได้รับ ปริญญา แทนที่จะเห็นคุณค่าตนเองซึ่งควรรู้สึกยินดีและภูมิใจ ในการที่ วิถีชีวิตตนสามารถอดพ้นภาวะครอบงำจากอิทธิพลภายนอก รวมถึง ปริญญา ออกมาสู่จุดยืนที่อิสระได้อย่างภาคภูมิใจ

ถ้าบุคคลใดมีความภูมิใจในฐานะที่สามารถอดพ้นอิทธิพลครอบงำ จากสภาพดังกล่าวมาได้ ย่อมหมายความว่า ตัวเองประสบความสำเร็จใน การรักษาความเป็นคนเอาไว้ให้มันคงอยู่ได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านการทดสอบความแข็งแกร่งของรากฐาน โดยใช้อิทธิพลจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาล่อตาล่อใจ เพื่อให้รู้สึกได้ชัดเจน ยิ่งขึ้นว่า สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ของจริง

การที่ตนไม่ยอมให้มีอิทธิพลใดๆ บริโภคชีวิตตัวเองในช่วงซึ่งตก เข้าไปอยู่ท่ามกลางดงของการจัดการ จึงนับได้ว่าช่วงชีวิตที่ผ่านมา ควรได้ รับการยอมรับโดยผลการทดสอบความแข็งแกร่งของรากฐาน จาก มหาวิทยาลัยธรรมชาติได้ในระดับหนึ่งแล้ว

• ครูที่แท้จริงย่อมสอนศิษย์จากชีวิตที่เป็นจริงของตัวเอง

หากมองที่สังขารของสังคม น่าจะค้นพบความจริงได้ว่า คนเอา ธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อหวังสร้างสิ่งประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อหวังใช้ สอนของ ประโยชน์แก่ชีวิตตัวเองเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ความรู้อันเป็นธรรมชาติ ซึ่ง ควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจ ห่างไกลจากความจริงมากยิ่งขึ้น

ย่อมทำให้จิตใจตนเองห่างจากการหวนกลับมาค้นพบความจริงมาก ขึ้น รากฐานความคิดจึงตกอยู่ในสภาพจับต้นชนปลายให้ถึงซึ่งกันและกัน เป็นวัฏจักรได้ยากยิ่งขึ้น

แม้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวก็ยังคงยึดติดอยู่กับข้อจำกัดซึ่งมีพ้องกับแม่และลูก

หลังจากมีคำถามเกิดขึ้นว่า ถ้ามีบุคคลคนหนึ่งอยู่คนเดียว จะถือว่าเป็นครอบครัวได้หรือเปล่า? หลายคนตอบว่าไม่ใช่ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อติดตามาอีกว่า ถ้าพิจารณาถึงปัญหาครอบครัว จะต้องมีพ้องแม่กับลูกแทนที่จะเข้าใจได้อย่างกว้างขวางว่า กลุ่มคนแต่ละกลุ่มต่างก็ควรมีรากฐานจิตใจอยู่บนพื้นฐานความเป็นครอบครัวเช่นกัน

จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาว่า ถ้าเช่นนั้นแล้วพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติจากใจอย่างชัดเจนซึ่งอยู่ลำพังคนเดียว มีต้องจับเอามาแต่งงานกระนั้นหรือจึงจะเข้าข่ายการพิจารณา

หากรู้สึกว่าการเดินดังกล่าว คือความคิดแบบทะลุกลางปล้อง ก็ไม่น่าจะผิด หากอีกมุมหนึ่งมองเห็นว่า การอยู่คนเดียวโดยการปฏิบัติจากรากฐานจิตใจอันเป็นธรรมชาติ ควรจะมีความหมายอย่างลึกซึ้ง เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือหยั่งรู้ความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจผู้ที่สนใจเรียนรู้ปัญหาครอบครัว ก็ไม่น่าจะผิดอีกเช่นกัน

สรุปแล้ว ควรรู้ได้ว่าสังฆธรรมอันถือเป็นรากฐานของการรวมกลุ่มมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากประเด็นที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นหนึ่งเดียว

จึงสรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาเท่าที่พบเห็นอยู่ในขณะนี้ ซึ่งแต่ก่อนก็ยังไม่ทำให้รู้สึกได้ว่าเป็นปัญหาสังคม

หลังจากปัญหาต่างๆ ทวีความรุนแรง อีกทั้งขยายขอบข่ายกว้างขวางมากขึ้น จึงมีผลทำให้รู้ความจริงได้ว่า แท้จริงแล้วสิ่งใดก็ตามที่เกิดจากการคิดค้นนำมาประดิษฐ์โดยมนุษย์ น่าจะเป็นเพียงส่วนของการนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์เอง หากใช้อย่างประมาทย่อมมีผลครอบงำภูมิปัญญาท้องถิ่น จนกระทั่งดึงดูดคนให้เดินตามกระแสที่สร้างปัญหาต่อไปอย่างหยุดได้ยาก

ดังนั้น สถาบันการศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลการจัดการทุกวันนี้ จึงมีผลสร้างปัญหาให้กับสังคมชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไม่คาดคิดกันมาก่อน

อย่างไรก็ตาม จากความจริงของธรรมชาติย่อมไม่มีอะไรเป็นไป
ทั้งหมด

ดังนั้น จึงทำให้นักถึงความตอนหนึ่งซึ่งคนยุคแต่ก่อนเคยกล่าว
ฝากไว้ให้คิดว่า เพราะน้ำลดตอจึงผุด แต่คนส่วนใหญ่มักนำมาใช้ในเชิง
ก่อความเสียหายโดยตีความว่า หลังการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่สร้าง
ปัญหาผ่านพ้นมาช่วงเวลาหนึ่งแล้ว ย่อมทำให้มีโอกาสมองเห็นคนคดโกง
แผ่นดิน

ถ้านำความคิดดังกล่าวมาใช้เป็นพื้นฐานมองสู่อีกด้านหนึ่ง น่าจะ
พบความจริงได้เช่นกันว่า เพราะสังคมเกิดปัญหา จึงทำให้สามารถมอง
เห็นคนดีได้อย่างเด่นชัด

ดังนั้น จากอดีตที่ผ่านมา คนส่วนใหญ่ในสังคมหลงยึดติดอยู่กับ
โรงเรียนและมหาวิทยาลัยรวมทั้งปริญญาสูงๆ โดยขาดการรู้ความจริง
ได้ว่า สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงรูปแบบต่างๆ ซึ่งคนสมมุติขึ้นมาจากแนวคิด
ความเชื่อ เพื่อหวังใช้เป็นเครื่องมือในการนำไปใช้ประโยชน์

ดังนั้นผู้ที่ยึดติดอยู่กับเรื่องนี้ หลังจากผ่านพ้นออกมาแล้ว ชีวิตจึง
ตกเป็นทาสแรงงานได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะได้รับตำแหน่งและสถานภาพ
สูงมากแค่ไหน แท้จริงแล้วก็เหมือนกับการได้รับอามิสสินจ้างจากการนำ
คุณค่าชีวิตตนเองไปขาย

หลังการเปลี่ยนแปลงซึ่งทำให้เกิดปัญหาขึ้นในการจัดการศึกษา
เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว มาถึงจุดนี้น่าจะมีผู้เริ่มเห็นความจริงแล้วว่า สังคม
และชีวิตคือโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่แท้จริง

• ชีวิตคือละครโรงใหญ่

หลายคนคงเคยได้ยินข้อความซึ่งคนในอดีตเคยกล่าวฝากไว้ว่า
ชีวิตคือละครโรงใหญ่ อย่างไรก็ตามผู้ที่มิทราบฐานจิตใจอิสระถึงระดับหนึ่ง
ย่อมไม่มองอะไรด้านเดียว

ดังนั้นหลังจากหวนกลับมามองอีกด้านหนึ่งควรจะเห็นได้ว่า กระบวนการชีวิตร่วมกับรากฐานจิตใจตนเอง คือสถานศึกษาซึ่งอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดแล้ว

นอกจากนั้น ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษาโดยธรรมชาติ น่าจะช่วยให้สามารถเรียนรู้ความจริงได้จากสองด้าน เริ่มจากด้านหนึ่งซึ่งมีโอกาสภายนอกส่งผลกระทบให้หวนกลับมายังอีกด้านหนึ่งเพื่อเรียนรู้ความจริงจากโลกที่อยู่ในใจตนเองทำให้ยังรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

• เรือต้องมีหางเสือ

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า การเดินตามกระแสสังคมย่อมมีผลทำลายคุณค่าความเป็นคนซึ่งตนมีอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม ชีวิตเราแต่ละคนที่เกิดมา ย่อมเป็นไปตามวิถีทางอันควรรู้เหตุผลที่เป็นความจริงได้เอง ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมองเห็นได้สองด้าน อีกทั้งควรมองเห็นกระแสที่เชื่อมโยงถึงกันด้วย

ดังนั้น ผู้ที่ยืนหยัดอยู่บนรากฐานการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง หากนำเหตุผลมาทำความเข้าใจเชื่อมโยงถึงเรือซึ่งแล่นอยู่บนผิวน้ำ หากต้องการให้ทุกสิ่งทุกอย่างมีความมั่นคงอยู่ได้ รากฐานจิตใจตนเองควรทำหน้าที่เป็นกับตันที่เฝ้าคัดท้ายให้เรือมุ่งไปสู่ทิศทางอันพึงประสงค์ จนกระทั่งถึงเป้าหมายได้อย่างปลอดภัย

ดังนั้น การปล่อยให้ชีวิตตัวเองเป็นไปตามกระแสสังคม ย่อมเปรียบได้ดุจเรือที่ปราศจากกับตันคอยคัดท้ายให้สามารถแล่นไปได้อย่างมีทิศทาง

ดังนั้นกับตันเรือที่ดี ย่อมหมายถึงรากฐานจิตใจของผู้ปฏิบัติแต่ละคนที่ควรมีความมั่นคงอยู่กับการพึ่งตนเอง แม้บางครั้งอาจรู้สึกเหน็ดเหนื่อยเพราะต้องใช้แรงใจอย่างหนัก แต่นั่นคือการทำหน้าที่ของกับตันผู้มี

คุณภาพ ดังนั้นจึงควรถือว่่าคือสิ่งอันทรงคุณค่าสำหรับชีวิตระหว่างที่ยัง
มีอยู่

นอกจากนั้นธรรมชาติของคนอันควรมีรากฐานจิตใจเป็นที่ตั้ง และ
ทำหน้าที่หยั่งรู้ความจริงร่วมด้วย ระหว่างทำหน้าที่คัดท้ายเรือ แม้รู้สึก
เหน็ดเหนื่อย แต่สิ่งซึ่งตนพึงได้รับ ย่อมช่วยให้มีโอกาสหยั่งรู้ความจริงจาก
ใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น อันควรถือว่่าเป็นสิ่งมีคุณค่าเหนือกว่าความเหน็ด
เหนื่อย

จึงใคร่ขอฝากไว้ว่่า ผู้ที่หยั่งรู้ความจริงจากใจ ช่วยให้สามารถ
เข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระเท่าที่ระบายออกมาจากความรู้สึกซึ่งอยู่
ในใจผู้เขียน น่าจะช่วยให้ชีวิตตนหยั่งรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังถือ
ได้ว่ามีหลักประกันอันเป็นธรรมชาติอยู่ในใจตนเอง เพื่อนำไปสู่ความสุข
สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ในที่สุด ไม่ว่าว่่ายังน้อยหรือมาก ย่อมสามารถเข้าถึงจุดนี้ได้เอง
หากสามารถรักษารากฐานจิตใจให้อิสระและมั่นคงอยู่ได้ตลอดช่วงชีวิตนี้

8 กรกฎาคม 2545

การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียน
และนักเรียนเป็นศูนย์

การจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียน และนักเรียนเป็นศูนย์

บทนำ

บัดนี้ อายุฉันผ่านพ้นมาถึงช่วง 80 ปี นับได้ว่านานมากพอสมควรสำหรับชีวิตบุคคลคนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม คงไม่ใช่เพียงแต่ความยาวนานของชีวิตด้านเดียวเท่านั้น หากดำเนินชีวิตอย่างประมาท แม้วัยอาจผ่านพ้นมานานมากแค่ไหน ก็คงไม่อาจรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้ง จึงยากที่จะรู้เท่าทันต่ออิทธิพลการเปลี่ยนแปลงของรูปวัตถุจากภายนอก ซึ่งพร้อมที่จะครอบงำทำลายคุณค่าชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตัวเอง อีกทั้งช่วงหลังๆ ยังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

หวนกลับไปพิจารณาเพื่อทบทวนความจริงจากสิ่งซึ่งชีวิตตนผ่านพ้นมาแล้ว นับแต่เริ่มต้นเกิดมา ชีวิตเราแต่ละคนย่อมมาตัวเปล่า โดยไม่มีเครื่องประดับใดๆ ติดร่างกายมาด้วยเลยแม้แต่ชิ้นเดียว แม้ภาษาที่พูด ก็ยังเป็นภาษาธรรมชาติ แต่สามารถสื่อถึงใจผู้เป็นแม่ได้อย่างลึกซึ้ง

คงมีแต่เงื่อนไขซึ่งเป็นความจริง แผ่มาในรากฐานจิตใจตนเอง เพื่อกำหนดพฤติกรรมให้ชีวิตและร่างกายสามารถดำรงอยู่ได้ อีกทั้งมีผลช่วยให้แต่ละคนมีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากภายนอก เพื่อความเจริญของสติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ร่วมกับปัญญาที่ช่วยเสริมสร้างความ

มันคงให้กับชีวิต ซึ่งจะต้องก้าวไปสู่ภาวะหลากหลายของปัญหาต่างๆ ในอนาคตกว้างขวางมากขึ้น

จากเหตุดังกล่าว จึงน่าจะช่วยให้สรุปไว้ในขั้นแรกได้ว่า ชีวิตเราแต่ละคนเกิดมาจากพื้นดิน ย่อมเรียนรู้ความจริงจากรากฐานจิตใจตนเอง ที่ควรมีโอกาสหยั่งลงสู่พื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง

โดยเหตุที่จิตวิญญาณมนุษย์คือรากฐานการเรียนรู้ความจริง ซึ่งมีเหตุผลกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน ให้สามารถเจริญก้าวหน้าต่อไปบนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงอันเป็นธรรมชาติได้อย่างมั่นคง

• หวนกลับมาขุดค้นหาความจริงจากใจตัวเอง

เธอที่รักทุกคน ฉันขออนุญาตนำความจริงจากสิ่งซึ่งมีอยู่แล้วในใจตนเอง มาตั้งแต่ช่วงที่ตนยังเป็นเด็กเล็กๆ คนหนึ่งเท่าที่สามารถทำได้ มาเล่าสู่กันฟัง เพื่อชนรุ่นหลังที่สนใจจะได้นำไปใช้เสริมแต่งและปรับรากฐานการรู้ตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนอื่นใคร่ขอฝากไว้ว่าสิ่งสำคัญที่สุด เธอแต่ละคนต่างก็มีความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว หากยังค้นหาไม่พบ ถ้านำเอาสิ่งซึ่งฉันกำลังจะเล่าให้ฟังเข้าไปใส่ไว้อีก มันจะกลบของจริงจากใจเธอเองให้พบได้ยากยิ่งขึ้นไปอีก แล้วเธอก็จะถูกหลอกจากคนอื่นได้ง่ายมากขึ้น

ชีวิตฉันเกิดมาได้ไม่นานนัก แม้อายุเพียงช่วงแรกๆ ของเลขตัวเดียว ตนเริ่มรักที่จะใช้ชีวิตคลุกคลีอยู่กับพื้นดิน รวมทั้งสรรพชีวิตและสิ่งทั้งหลายซึ่งอยู่ใกล้พื้นดินที่สุดอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง

ยิ่งกาลเวลาผ่านพ้นมา ก็ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกฝังรากลงลึกยิ่งขึ้นว่า ชีวิตเราแต่ละคนมีความรักในสัจธรรม ซึ่งสานเหตุผลลงสู่พื้นดินอย่างเป็นธรรมชาติมาแต่อดีตกาล

ดังนั้น สื่อความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน ไม่เพียงแต่อยู่บนพื้นดินในประเทศเดียวกันเท่านั้น แม้โลกใบเดียวกันน่าจะสามารรถเชื่อมโยงวิญญาณความรักถึงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุมีผลสอดคล้อง

คล้องกันได้ เพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้นที่ควรเริ่มจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวใกล้ใจที่สุดไปก่อน จึงจะช่วยให้ตนรู้เหตุรู้ผลลึกซึ้งยิ่งขึ้น

• ความรักที่มอบให้เพื่อนมนุษย์ทุกคน

หากใจไม่ตกอยู่ในสภาพ สัมความจริงจากใจตนเอง หรือที่กล่าวสั้นๆ ว่า คนล้มตัวย่อมรู้ได้ว่าชีวิตแต่ละคนไม่อาจเลือกที่เกิดได้ คงต้องแยกไว้ให้เป็นเรื่องซึ่งอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติ

จุดเริ่มต้นจากสิ่งที่มีอยู่ในรากฐานจิตใจ น่าจะได้แก่ความรักในสังขารซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว และมุ่งมั่นรักษาไว้ให้มีความมั่นคงเข้มแข็งพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันอิทธิพลจากภายนอก ไม่ให้สามารถครอบงำทำลายความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งควรถือว่าเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าสำคัญที่สุด

ช่วงหลังๆ มักมีผู้กล่าวถึงคุณค่าชีวิตบ้าง คุณภาพชีวิตบ้าง แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นความจริงว่า มุ่งไปเน้นที่บ้านพักอาศัย โทรทัศน์ ไฟฟ้า ตู้เย็น โทรศัพท์ รถยนต์ แม้การศึกษาก็ยังมุ่งไปที่การสร้างโรงเรียน หากมองย้อนกลับมายังสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองได้ น่าจะเกิดคำถามตามมาว่า เรารู้ความจริงที่อยู่ในใจตัวเองดีแล้วหรือยัง?

สรรพสิ่งทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในกระแสสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ รวดเร็วยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ผู้ซึ่งมีรากฐานจิตใจที่ยังไม่อาจหยั่งลงสู่พื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมถูกอิทธิพลดังกล่าว เข้ามาครอบงำ สร้างกรอบปิดกั้นอิสรภาพภายในจิตใจ ทำให้คิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ห่างจากเหตุผลมากขึ้น

หากสามารถรักษาสังขารซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ และนำทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งตนมีโอกาสสัมผัสมาคิดพิจารณาสาเหตุและผลถึงซึ่งกันและกันได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสานกลับไปถึงเงื่อนไขในจิตใจตนเอง ซึ่งเป็นผลกระทบจากการปฏิบัติมาแล้วในอดีต แม้จะเริ่มต้นจากการทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกิดจากแรงดลใจ ทำให้

รู้สึกทำทนายที่จะมุ่งปฏิบัติจากรากฐานความรู้ลึกอย่างอิสระ โดยนึกถึงความสำคัญของความรักในเพื่อนมนุษย์ทุกคนและใช้เป็นพื้นฐานการปฏิบัติ ย่อมก่อให้เกิดความเจริญทางปัญญาได้อย่างลึกซึ้ง

ในที่สุด ความรักซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในจิตวิญญาณตนเองเป็นธรรมชาติ ย่อมสามารถสานเหตุและผลถึงชนทุกชาติ ศาสนา และไม่ว่าร่ำรวยหรือยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีรากฐานจิตใจที่มอบความรักให้กับพื้นดินอย่างลึกซึ้ง ย่อมให้ความสำคัญแก่ชนรุ่นหลัง ยิ่งเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณอยู่ใกล้พื้นดินที่สุด อีกทั้งผู้ซึ่งชีวิตยังคงตกทุกข์ได้ยากก่อนอื่น

ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์แต่ละคน หากมีวิญญาณความรักในสังขารม ยิ่งเติบโตมากขึ้นด้วยวัยวุฒิ ย่อมกำหนดวิถีชีวิตตนเองให้มุ่งทิศทางการปฏิบัติลงสู่พื้นดินอย่างมีความสุข

สิ่งต่างๆ ซึ่งแต่ละคนมีอยู่แล้วในจิตวิญญาณตนเอง หากสูญหายไปก็เพราะวิญญาณความรักสังขารมถูกทำลาย ย่อมอยากที่จะนำกลับมาเพื่อบรรเทาความทุกข์ซึ่งอยู่ในใจตนเอง

ธรรมชาติของคน ความจริงที่สูญหายไปจากใจตนเอง ไปถึงจุดหนึ่งย่อมเกิดความทุกข์ เมื่อมีความทุกข์ย่อมดิ้นรนชวนขวายและเกิดความอยากได้ จึงนำเอาสิ่งซึ่งมีคนอื่นหยิบยื่นมาให้เข้ามาใช้แทนของจริง ไม่ว่าจะเป็นนำเอาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านกิตี การสร้างเครือข่ายในชุมชนกิตี มาพูดกันอย่างกว้างขวาง แท้จริงแล้วในอดีตที่ผ่านมา คนในสังคมไทยเคยมีอยู่แล้ว อีกทั้งยังเกิดมาจากรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมชาติ

อนึ่งความทุกข์ใจย่อมมีผลปิดกั้นการรู้เท่าทัน ทำให้นำมาใช้อย่างขาดสติ จึงทำให้เกิดผลกระจัดกระจายอย่างขาดทิศทาง ซึ่งควรที่จะเกิดจากศูนย์รวมความจริงที่มีอยู่ในใจตนเองของแต่ละคน

สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่หากรอต่อไปไม่นาน ในที่สุดย่อมสลายตัวไปอย่างที่เราเรียกกันว่า “ไฟไหม้ฟาง” หรือ “ฮือไหนฮือนั่น” หรือ “ไทยมุง” ซึ่งสภาพดังกล่าว เกิดจากรากฐานที่แฝงไว้ด้วยเงื่อนไขเดียวกัน

ธรรมะ คือธรรมชาติที่เป็นความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่

ละคน ธรรมชาติซึ่งอยู่บนพื้นฐานความทุกข์ ย่อมมีผลทำให้คนผู้ตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ขาดความมั่นคงภายในรากฐานจิตใจตนเอง จึงขาดการรู้เท่าทันผู้อื่น ทำให้ตกเป็นทาสได้ง่ายยิ่งขึ้น

• เหตุการณ์ร่วมยุคสมัยที่ยังคง ติดตามมาอย่างหยุดได้ยาก

ความจริงก็คือความจริง ความจริงย่อมไม่มียุคสมัย ดังนั้นผู้ที่หยั่งรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้งจึงรู้และเข้าใจ อีกทั้งรู้เท่าทันอิทธิพลภายนอกได้ทุกรูปแบบ

ช่วงที่ผ่านพ้นมายังไม่ถึง 2 ปี ภายในวงการจัดการศึกษาของไทยอยู่ๆ ก็มีการหยิบยกประเด็น การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ขึ้นมาพูดกันกว้างขวางมากขึ้น

จนกระทั่งถึงช่วงที่มี การจัดประชุมสัมมนาการอุดมศึกษาของชาติครั้งที่ 22 ซึ่งที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เป็นเจ้าของเรื่อง มอบให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นเจ้าภาพจัดขึ้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 3 พฤษภาคม 2544 ฝ่ายเจ้าภาพ ได้กรุณาให้เกียรติเชิญผู้เขียนเรื่องนี้ไปเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในหัวข้อเรื่องเดียวกัน

หลังจากได้รับการทบทวน พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ต้องการให้ฉันไปพูดเรื่องนี้ที่แรกตนเองยังไม่คาดคิดมาก่อน จึงรู้สึกสับสนว่าหัวข้อเรื่อง การจัดการศึกษาโดยใช้นักเรียนและโรงเรียนเป็นศูนย์กลางหมายถึงอะไรกันแน่

หลังจากหวนกลับมาทบทวนถึงความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง จากประสบการณ์ชีวิตซึ่งทำให้รู้และเชื่อมั่นมาแล้วว่า คนที่อยู่ในแวดวงการจัดการศึกษาไทยจำนวนมาก มักมีแนวโน้มนำเอารูปแบบจากอิทธิพลต่างชาติเข้ามาเผยแพร่ โดยที่ของซึ่งตนเองมีอยู่แล้วกลับมองไม่เห็นคุณค่าความสำคัญ คงปล่อยให้ถูกทำลายไปแทบจะหมด

หลังจากฉันคิดได้ จึงทำให้มองเห็นทางที่จะนำเรื่องนี้ไปพูดเพื่อเตือนสติคนไทยด้วยกันเอง ที่นิยมไปนำเข้าเอาเปลือกนอกจากที่อื่นเข้ามาใช้ ประจวบกันกับก่อนหน้าการถูกทาบตามไม่นานนัก ฉันได้รับวารสารจากมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งมีบทความที่ตัวเองเขียนลงพิมพ์อยู่ด้วย นอกจากนั้นยังพบบทความเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีบุคคลผู้ถูกเรียกว่า เป็นนักวิชาการ และมีปริญญาระดับสูง ได้หยิบยกเอาเรื่องนี้มาเขียนเป็นบทความไว้ในเล่มเดียวกัน

ฉันได้ใช้โอกาสมองภาพรวมของบทความดังกล่าวโดยทั่วไป ทำให้รู้สึกว่าการวางแผนผังการจัดการซึ่งมีการจำแนกออกเป็นกลุ่ม และขีดเส้นเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เข้ามารวมกันไว้เป็นระบบ โดยที่ต้องการอธิบายความหมายของการจัดการศึกษาซึ่งใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามรูปแบบของตำราการเรียนการสอนจากกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตก นอกจากนั้นยังมีการชี้แจงอ้างเหตุผลนานาประการรวมอยู่ในนั้นด้วย ดังที่พบเห็นกันในแวดวงของนักวิชาการทั่วไปในเมืองไทย

ภาพจากบทความดังกล่าว ทำให้ฉันมองวนกลับทันที คงเป็นเพราะธรรมชาติจากใจตนเองที่มีอยู่แล้วว่า ถ้ามองตามกระแสต่อไปคงไม่อาจเห็นความจริงให้เข้าใจได้ ดังนั้นสัญชาตญาณจึงทำให้คิดย้อนกลับโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่รู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุอยู่ในรากฐานจิตวิญญาณคน ถ้าสามารถค้นหาความจริงจากใจตนเองได้ ย่อมเห็นความจริงจากใจผู้อื่นได้ทุกเรื่อง

ภาพรวมที่พบได้จากบทความซึ่งมีผู้เขียนที่ได้รับปริญญาสูง ซึ่งคงรับอิทธิพลนี้มาจากต่างประเทศทำให้รู้สึกว่าเป็นภาพที่มองสุทิศทางออกจากตนเองด้านเดียว จึงถนัดในการอธิบายโดยใช้แผนผังต่างๆ ที่เชื่อมโยงการจัดกลุ่ม ซึ่งตนคิดว่าน่าจะมีผลนำไปสู่เป้าหมายดังที่นักวิชาการส่วนใหญ่ นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง

รูปแบบดังกล่าวทำให้ฉันเชื่อว่า ยิ่งมองออกนอกตัวเองต่อไป ก็คงไม่มีวันจะพบความจริงจากใจให้สามารถสรุปได้แน่นอน อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงการจัดการศึกษาผู้ที่เข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งควรจะรู้ได้เองว่าคนไม่ใช่วัตถุ

หากเป็นชีวิตที่มีจิตวิญญาณและมีธรรมชาติซึ่งมีความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจ ที่จะเข้าใจเรื่องนี้ได้ชัดเจน จึงควรเข้าใจความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองก่อนอื่น

ทุกวันนี้คนเห็นแก่ตัวมีมาก อ่านความจริงได้จากการมองเห็นสิ่งต่างๆ ด้วยทิศทางออกจากตัวเองด้านเดียว

• หวนกลับไปค้นหาความจริงในอดีต

สิ่งที่เป็นอดีตย่อมมีสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้ข้อมูลความจริงเข้าไปอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้ง ส่วนอีกด้านหนึ่งคืออดีตที่มีการเก็บเป็นข้อมูลสะสมไว้ในเอกสารและหลักฐานต่างๆ หากคนมีรากฐานจิตใจที่เก็บข้อมูลไว้ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ย่อมสามารถสืบสาวหาข้อมูลจากภายนอก ทำให้รู้ได้แม้แต่เรื่องราวต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนที่จะเกิดตนเองจะเกิดมากก็ตาม

ผู้ที่มีธรรมชาติสามารถทบทวนสิ่งซึ่งเป็นมาแล้วในอดีตจากใจตนเอง มีผลทำให้รู้เท่าทันสิ่งซึ่งพบได้ในปัจจุบัน ย่อมเข้าใจและยอมรับความจริงว่า ในอดีตที่ผ่านมา คนในสังคมไทยซึ่งชีวิตผ่านระบบการจัดการศึกษามาแล้วถึงยุคปัจจุบัน ยิ่งขึ้นสู่ระดับสูงเพียงใด ส่วนใหญ่ยิ่งถูกฝังไว้ด้วยรากฐานความคิดที่ยึดติดรูปแบบจากอิทธิพลตะวันตกลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้ขาดการมองเห็นความจริงจากรากฐานตนเอง รวมทั้งมรดกตกทอด ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษในอดีต

ผลจากสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ทำให้คนส่วนใหญ่ ยิ่งเรียนและได้ปริญญาสูงขึ้นก็ยิ่งมีความคิดที่ขาดความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ส่งผลทำให้คิดแบบหันหลังให้กับความจริงซึ่งอยู่ในใจ หรืออีกนัยหนึ่งมีความรู้สึกอยากที่จะได้รับรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งอยู่ภายนอก นอกจากนั้นในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างมีการสืบทอด บุคคลผู้ตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ย่อมถ่ายทอดอิทธิพลจากเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้วสู่ชนรุ่นหลังกว้างขวางมากขึ้น

ถ้าหวนกลับมาทบทวนสู่อดีตได้ แม้ไม่มากนัก อีกทั้งสามารถมอง

เห็นความจริงได้ว่า ‘คน มีวิญญาณความรักในสัจธรรมเป็นคุณสมบัติซึ่งธรรมชาติมอบให้มากับชีวิต’ ย่อมพบคำตอบได้จากประเด็น การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์ ซึ่งหยิบยกมาให้ความสำคัญได้อย่างชัดเจนว่า ในบรรยากาศการจัดการศึกษาของไทยในอดีตมีสิ่งนี้อย่างเป็นธรรมชาติมาแล้ว

กล่าวคือ การที่ผู้ใหญ่ให้ความรักความจริงใจแก่ชนรุ่นหลัง หากมองการจัดการศึกษาในด้านรูปแบบ คงเห็นได้ว่าในอดีต ครูผู้สอนในโรงเรียน เคยให้ความรักความจริงใจแก่นักเรียนอย่างเห็นได้ชัด หรืออีกนัยหนึ่งน่าจะหมายความว่า ผู้ใหญ่ใช้ชนรุ่นหลังเป็นศูนย์รวมใจ หากมองที่ภาพรวมของบรรยากาศในสถาบันการศึกษาคงเข้าใจได้ว่า นักเรียนคือศูนย์รวมความรักของครูนั่นเอง

หากย้อนกลับไปนึกถึงสมัยพุทธกาล ผู้ที่ศรัทธาในพุทธศาสนา โดยรู้สึกศรัทธาในการปฏิบัติของสงฆ์ผู้อาวุโสในยุคนั้น และต้องการเข้าไปบวชเป็นสงฆ์ พึงต้องสนใจเข้าไปรับใช้อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตจนกระทั่งถึงช่วงหนึ่ง

แม้ในด้านคุณุศล ผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติตัวเป็นครู ทำตัวให้ชนรุ่นหลังรู้สึกศรัทธา และสมัครใจที่จะเข้าไปรับใช้เพื่อต้องการถ่ายทอดความรู้จากใจถึงใจ ร่วมกับการปฏิบัติของผู้ใหญ่ที่ให้ความรักความห่วงใยเมื่อศิษย์ทำสิ่งต่างๆ ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า มีวิถีทางมุ่งสู่การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาตนย่อมลงมือร่วมทำกับศิษย์อย่างมีความสุข

ดังนั้น การนำเอาเรื่อง การจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์มากล่าว หากผู้นำความคิดนี้มาให้ความสำคัญ รวมถึงผู้นำปฏิบัติ มีจิตใจที่ไม่ถูกครอบงำไว้ด้วยอิทธิพลวัตถุ จนกระทั่งเห็นคนเป็นวัตถุมากขึ้น คงจะให้ความสำคัญมุ่งไปที่จิตใจ ซึ่งควรจะมีความรักความจริงจากใจตนเองที่สานเหตุผลถึงความรักนักเรียน และชนรุ่นหลังทุกคนโดยไม่จำเป็นต้องนำเอาแผนผังต่างๆ ตามแบบคนต่างชาติมาใช้อธิบายบนแผ่นกระดาษ หากรู้วิธีการนำปฏิบัติที่สอนให้แต่ละคนย้อนกลับไป

บททวนสู่อดีต อันมีผลช่วยให้รู้คุณค่าของชีวิตตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

• รากฐานคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบัน พึ่งพาเหตุผลจากใจตนเองได้ยาก

สภาพของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลวัตถุจากวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาเผยแพร่ ส่งผลทำลายการพึ่งพาตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณค่าสำคัญที่สุดของชีวิต ให้จำต้องสูญเสียไปอย่างกว้างขวาง อีกทั้งลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ยิ่งผู้ที่มีโอกาสขึ้นไปบริหารงานอยู่ระดับสูง ส่วนใหญ่มักตกเป็นเครื่องมือของสิ่งดังกล่าว สร้างแรงกดดันปิดกั้นความคิดตนเอง จึงสร้างแรงกดดันลงมาถึงคนระดับล่าง ซึ่งควรได้รับโอกาสให้เจริญขึ้นมาจากรากฐานตนเองอย่างอิสระ

ส่วนผู้ที่รอดพ้นปากเหยี่ยวปากกาของอิทธิพลดังกล่าวมาได้ เนื่องจากมีรากฐานจิตใจที่แข็งแกร่งและมีความลึกซึ้ง สามารถรู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ซึ่งผลมอยู่ในกระบวนการจัดการดังกล่าว นับวันยังมีน้อยลงไปเป็นลำดับ

ภายในระบบการจัดการศึกษาซึ่งบุคคลผู้ขึ้นไปสู่อำนาจบริหารตกอยู่ใต้อิทธิพลของกระแสดังกล่าว หลังจากมีการหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณา ทำให้รู้สึกอยากได้ จึงมีการชี้แจงเหตุผลในลักษณะผลักดันเพื่อต้องการให้ทุกอย่างเป็นไปตามความต้องการของตน

ประกอบกับพื้นฐานสังคมไทยซึ่งตกอยู่ในสภาพ 'ไฟไหม้ฟาง' แม้อาจมีการประชุมก่อนสั่งการ แต่คนในที่ประชุมส่วนใหญ่ก็มีความคิดคล้ายคลึงกัน ถัดจากนั้นมา อำนาจบริหารงานระดับสูงก็มีการสั่งการให้สถาบันอุดมศึกษานำเรื่องนี้ลงมาใช้พิจารณาปฏิบัติ

แต่การพิจารณา ก็คงไม่มีสิ่งน่าสนใจ เพราะมีแนวโน้มเดินตามกระแสอีกเช่นกัน ในเมื่อรากฐานความคิดคนส่วนใหญ่อ่อนแอ ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ การพิจารณาจึงยังคงมีการถ่ายทอดอำนาจ จากระดับบน

ลงมาสู่ระดับล่าง เหนือกว่าวิญญาณความรักในสังฆธรรมซึ่งควรจะเติบโตขึ้นมาจากรากฐานที่ยังคงงอกขึ้นดินอย่างอิสระ

ผลการนำปฏิบัติจึงทำให้ความคิดและรูปแบบพฤติกรรมกระจัดกระจายอย่างขาดทิศทาง เนื่องจากขาดรากฐานที่ควรจะเป็นหนึ่งเดียวกัน บางรายก็เอนักเรียนมานั่งรวมกันอยู่ตรงกลาง โดยมีครูเดินวนเวียนอยู่รอบนอกเป็นต้น

สภาพดังกล่าวทำให้มองเห็นความจริงได้ชัดเจนว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยุคปัจจุบันขาดการมองเห็นรากฐานที่มาของชีวิตตนเอง จึงขาดการรู้เป้าหมายซึ่งเป็นความจริงให้แก่ทุกคนมั่นใจได้

ดังนั้น ความหมายของการใช้นักเรียนเป็นศูนย์น่าจะหมายถึงการที่ผู้ใหญ่นำนักเรียนมาเป็นศูนย์รวมความรักเพื่อหวังเรียนรู้ความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

หากมีวิญญาณความรักความศรัทธาในสังฆธรรมที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับผิดชอบระดับสูงสุดควรนำปฏิบัติจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองให้ทุกคนเชื่อถือ ย่อมช่วยถ่ายทอดความรักความศรัทธาลงมาสู่ระดับล่าง แทนการคิดถ่ายทอดอำนาจจากบนสู่ล่าง

ผลที่เป็นความจริง จึงจะปรากฏจากระดับล่างซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของสังคมให้ได้ผลอย่างถึงเป้าหมาย

• สรุปการใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์

หากรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่อิสระจริง ย่อมมีกรอบในด้านรูปแบบที่เข้าไปสร้างอิทธิพลกำหนดจิตใจตนเองน้อยที่สุด

ณ จุดนั้นเอง น่าจะเข้าใจความจริงได้ว่า โรงเรียนที่แท้จริงคือสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตตนเองทั้งหมด โดยเหตุที่แต่ละคนพึงรู้หน้าที่ในการนำมาคิดค้นหาความจริงเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้วิถีการเปลี่ยนแปลงระหว่างรากฐานจิตใจตนเองร่วมกับสภาพความหลากหลาย

ที่อยู่ภายนอก ซึ่งหมุนวนเป็นวัฏจักร

ดังนั้นผลจากการปฏิบัติกับทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งตนมีโอกาสสัมผัสได้ โดยเน้นความหลากหลายของเพื่อนมนุษย์ทุกรูปลักษณะอย่างปราศจากการเลือกพวกเลือกกลุ่ม เพื่อให้รากฐานการรู้ความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง หยั่งลงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สำหรับประเด็นการใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ หากสามารถชำระล้าง อิทธิพลรูปวัตถุ ซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน ให้เบาบางลงไปถึงระดับหนึ่ง ย่อมรู้ได้เองว่า โรงเรียนธรรมชาติของชีวิตคือสังคมทั่วไป

ดังนั้น การใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ จึงหมายความว่าถึงรากฐานจิตใจของผู้ใหญ่แต่ละคน ที่ควรให้ความรักและสนใจเรียนรู้ความจริงจากคนในสังคม อีกทั้งควรรู้ได้อย่างลึกซึ้งว่า พื้นดินคือฐานอันเป็นที่เกิด และรองรับ ความเป็นมาของทุกชีวิต ซึ่งควรให้ความรักและสงวนไว้อย่างดีที่สุด

จากพื้นฐานความคิดที่กล่าวมาแล้ว ถ้าครุฑนำปฏิบัติจากวิญญาน ความรักที่มอบให้กับศิษย์ โดยใช้วิธีปฏิบัติร่วมกับศิษย์ให้เห็นได้ชัดเจน ความประทับใจจากศิษย์ย่อมช่วยให้สามารถถ่ายทอดความรู้ถึงศิษย์ได้ อย่างเป็นธรรมชาติ

แนวคิดดังกล่าว ถ้าสามารถเข้าใจจากรากฐานจิตใจที่เปิดกว้าง ย่อมรู้ได้ว่า คงหาชมองที่ครูกับศิษย์เท่านั้น ไม่ว่าพ่อแม่กับลูก หรือผู้ใหญ่ กับชนรุ่นหลัง หากปฏิบัติจากใจ ย่อมนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมาย

บุคคลใดยังรู้ความจริงเรื่องนี้ได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่งแล้ว ย่อมอุทิศ ชีวิตตนเองทำงานทุกอย่างเพื่อใช้หนี้แผ่นดินถิ่นเกิดอย่างมีความสุข

12 กุมภาพันธ์ 2545

รากฐานการปฏิรูปการศึกษา
ซึ่งถูกคนมองข้าม

รากฐานการปฏิรูป การศึกษาซึ่งทุกคน มองข้าม

บทนำ

บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีวิถีทางหมุนวนเป็นวัฏจักรอันถือเป็นกฎธรรมชาติ ถ้าหวนกลับไปมองสู่อดีตคงพบความจริงได้ว่า คนในสังคมประเทศเขตร้อนรวมทั้งประเทศไทย นิยมนำวัตถุซึ่งเป็นผลสำเร็จรูปจากการพัฒนาโดยคนในกลุ่มอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ประโยชน์ ส่งผลทำให้เกิดภาวะมอมเมา จนถึงขั้นเดือดร้อน และแล้วหลังจากกาลเวลาได้ผ่านพ้นมา ก็เริ่มหวนกลับมาสนใจสิ่งอันเป็นธรรมชาติ จนกระทั่งนำมาพูดกันอย่างกว้างขวาง

ช่วงถัดมา คนในสังคมท้องถิ่นเริ่มกล่าวขวัญถึงความสำคัญของธรรมชาติกว้างขวางมากขึ้น

มาถึงยุคนี้ การพูดถึงความสำคัญของธรรมชาติดูแล้วเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ผู้ที่มองเห็นได้ลึกถึงรากฐานน่าจะเห็นความจริงได้ว่า แท้จริงแล้วความรู้สึกนึกคิดคนส่วนใหญ่ก็ยังคงวนเวียนอยู่กับภาพซึ่งเห็นได้ภายนอกเท่านั้น ยิ่งเป็นคนจากด้านที่ชอบเดินตามกระแสสังคมเพื่อหวังประโยชน์ส่วนตน

จากประสบการณ์ชีวิตเท่าที่ฉันพบมาแล้ว คนส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจ หลังจากมองมาที่ฉันแล้วมักกล่าวว่า ฉันเป็นคนใจเย็น และมีความเมตตา เพราะอยู่กับธรรมชาติของต้นไม้สวยๆ งามๆ

คำปรารภดังกล่าว เสมือนเป็นครูสอนให้ฉันรู้ความจริงว่า ผู้ที่มองจากพื้นฐานดังกล่าว คงยังไม่อาจเข้าถึงสิ่งที่เป็นธรรมชาติซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองให้เชื่อมั่นได้ จนกว่าจะเรียนรู้ความจริงจากประสบการณ์ชีวิตที่สอนให้รู้ได้เองว่า รากฐานธรรมชาติที่แท้จริงนั้นมิอยู่ในจิตวิญญาณมนุษย์แต่ละคนแล้ว

• การศึกษานั้นสำคัญไฉน

ถ้ามองได้ลึกซึ้งถึงรากฐานธรรมชาติที่เป็นของจริง น่าจะรู้ว่า ธรรมชาติซึ่งมีความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจคนควรมีความสำคัญอย่างที่สุด

ทั้งนี้และทั้งนั้นหากเข้าใจได้ว่า เหตุซึ่งมีผลกำหนดวิถีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชีวิตคนมีความสุขหรือประสบความทุกข์ เกิดจากเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติ

จากสภาพซึ่งปรากฏให้พบได้ทั่วไป ในช่วงที่ภาวะจิตใจคนในสังคมได้รับแรงกดดันสูงขึ้น มักมีผู้ปรารภออกมาว่า ควรจะต้องแก้ไขปัญหาที่การจัดการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อสภาพภายในจิตใจคนส่วนใหญ่ ยังไม่อาจเข้าถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานตนเอง แม้จะเข้าใจว่าสิ่งซึ่งเป็นปัญหาอยู่ ที่การจัดการศึกษา แต่ก็ยังไม่อาจค้นหาเงื่อนไขปมซึ่งแฝงอยู่ในกระบวนการจัดการศึกษาให้เข้าใจถึงความจริงได้

ดังนั้น คำปรารภจากปากคน เท่าที่รับฟังมาแล้ว ย่อมมีการนำมาถ่ายทอดจากปากสู่ปาก ส่วนการปฏิบัติซึ่งควรถือว่่าคือกลไกพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ ร่วมกับการคิดแก้ไขปัญหให้เป็นความจริง ก็ยังคงค้างคาอยู่ในใจโดยไม่คลี่คลายลงไปเท่าที่ควร

• การคิดปฏิรูปการศึกษา

เราได้นำความคิดในการปฏิรูปโครงสร้างการจัดการศึกษา มาพิจารณา อีกทั้งจัดทำโครงการเพื่อนำปฏิบัติ แต่ก็ยังทำให้รู้สึกว่ามีกระแสการพูดซึ่งหมุนวนเป็นวัฏจักรโดยไม่อาจหลุดพ้นออกมาสู่การปฏิบัติจากความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคนในสังคม เป็นที่เชื่อมั่นได้

สิ่งที่ผ่านพ้นมาแล้ว หากไม่ลืมความเป็นมาในอดีต น่าจะเห็นความจริงได้ชัดเจนว่า การนำประเด็นปฏิรูปการศึกษามาร่วมกันพิจารณาค้นหาเหตุผล เพื่อหวังนำไปใช้ปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างสอดคล้องกันจากความตั้งใจโดยคนบางกลุ่ม ผลที่ปรากฏผ่านพ้นมาแล้วซึ่งไม่ใช่ครั้งเดียวก็ยังคงวนเวียนอยู่ในสภาพที่เป็นวัฏจักร โดยไม่อาจหลุดพ้นออกมาสู่การปฏิบัติให้เกิดอิสรภาพได้อย่างกว้างขวาง แม้เพียงเล็กน้อยก็ยังนับว่ามีผลทำให้เกิดกำลังใจและความหวังที่จะช่วยให้ชนรุ่นหลังสามารถเข้าใจ อีกทั้งสืบสานต่อไปได้

• ทักษะซึ่งมีธรรมชาติเป็นพื้นฐาน

หากรากฐานจิตใจคนมีการหยั่งรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้ง ควรจะมองความหมายของธรรมชาติได้อย่างถึงรากฐาน อีกทั้งมองเห็นภาพรวมซึ่งมีความสมบูรณ์ครบถ้วน

กับอีกสิ่งหนึ่ง ควรรู้ได้ว่าด้านไหนคือพื้นฐาน แต่ในปัจจุบันอิทธิพลจากวัตถุสำเร็จรูปซึ่งคนในสังคมนำเข้ามาใช้ประโยชน์อย่างหลงใหลส่งผลทำลายรากฐานตนเอง จนกระทั่งทำให้คนส่วนใหญ่ มองเห็นความจริงโดยมีข้อจำกัดอยู่กับด้านบนด้านเดียว

จึงมีผลทำให้เกิดแรงกดดันจากด้านบนลงมาสู่ด้านล่างเพิ่มมากยิ่งขึ้น

แม้การหยิบยกประเด็นปฏิรูปการศึกษามาคิด เพื่อหวังนำมาใช้แก้ไขปัญหาก็เป็นอยู่ในขณะนี้ หากมองภาพรวมให้สามารถเห็นได้อย่าง

ลึกซึ้ง ย่อมรู้ว่าการปฏิรูปดังกล่าวเกิดจากความทุกข์ จึงคิดดิ้นรน โดยนำเอาความอยากเข้าไปแฝงไว้ หรือไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างผลงานให้กับตนโดยฉกฉวยโอกาสในขณะที่ตนในสังคมกำลังเดือดร้อน เพราะขาดรากฐานจิตใจที่เข้มแข็งพอ

ดังได้กล่าวย้ำความสำคัญไว้แล้วว่า ควรมองเห็นทุกสิ่งได้สองด้าน อีกทั้งควรรู้ความจริงว่า ด้านไหนคือรากฐานของอีกด้านหนึ่ง

หลักความจริงได้ชี้ไว้ชัดเจนแล้วว่า หากด้านหนึ่งเพิ่มมากขึ้น ย่อมทำให้อีกด้านหนึ่งลดลงเป็นธรรมดาซึ่งผู้เขียนเรื่องนี้เคยกล่าวไว้ในอดีตว่า ปฏิกริยาแบบตาชั่ง ดังนั้นเมื่อคนส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยตนเองให้มุ่งความสำคัญขึ้นไปสู่ด้านบน ย่อมทำให้มองเห็นด้านล่างได้ยากยิ่งขึ้น

ซึ่งทุกวันนี้ ภาพที่สะท้อนออกมาปรากฏ จากธรรมชาติของคนส่วนใหญ่ แทบทุกเรื่องมักมีแนวโน้มมุ่งทิศทางออกจากตัวเอง จึงทำให้เป็นการยากที่จะมองเห็นความจริงจากธรรมชาติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองของแต่ละคน จนกระทั่งมีผลทำให้คนผู้ซึ่งจิตใจตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ มองเห็นความทุกข์ร้อนของเพื่อนมนุษย์ ซึ่งนับวันจะได้รับแรงกดดันเพิ่มมากยิ่งขึ้น

สภาพที่อยู่ในรากฐานจิตใจคนระดับบนยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่ขาดการมองเห็นความจริงจากใจผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า ขาดความเห็นใจคนที่กำลังได้รับความทุกข์ ไม่ว่าจะทำงานอยู่ในกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความทุกข์จากแรงกดดันซึ่งตัวเองสร้างไว้ให้กับคนเหล่านั้น ดังนั้นทุกวันนี้ที่เห็นมีคนรวมกันเป็นกลุ่ม ย่อมเกิดปัญหามานพพื้นฐานเดียวกัน นอกจากนั้นสภาพดังกล่าวซึ่งถูกกลุ่มบุคคลผู้ควรทำหน้าที่รับผิดชอบ ปล่อยปละละเลย อีกทั้งยังสร้างพฤติกรรมเพิ่มแรงกดดันให้หนักมากยิ่งขึ้น

ในเมื่อคนซึ่งยืนอยู่ในจุดต่างๆ อย่างหลากหลาย แต่ธรรมชาติของสังคมภายในภาพรวม แม้ภายในแต่ละกลุ่ม กลับสร้างช่องว่างกว้างขวาง

มากขึ้น แทนการเชื่อมโยงจิตใจให้ถึงซึ่งกันและกัน รวมกับอีกด้านหนึ่ง เป็นคนระดับล่าง หรือมีรากฐานจิตใจรักการทำงานมุ่งทิศทางลงสู่ด้านล่างซึ่งถูกแรงกดดันเพิ่มขึ้น โดยเหตุที่ธรรมชาติของแต่ละคนมีข้อจำกัดในระดับหนึ่ง ในที่สุดวันหนึ่งข้างหน้าไม่ว่าเร็วหรือช้า ย่อมลงถึงจุดอันเป็นที่สุด ดังเช่นที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวว่า อดกลั้นไม่อยู่

• การปฏิรูปการศึกษาโดยอิทธิพลธรรมชาติ

สภาพความจริงซึ่งเป็นอยู่ในขณะนี้ คนที่มีโอกาสเติบโตขึ้นไปสู่ด้านบน ยังมีวิญญานความรักห่างจากความรู้ความเข้าใจชีวิตคนระดับล่างมากขึ้น แต่จากสภาพที่เป็นจริงกลับมีน้อยคนที่ให้ความรักความเข้าใจและเห็นใจคนทั่วไป ยิ่งเป็นผู้ซึ่งอยู่ได้อำนาจตนด้วย

พฤติกรรมต่างๆ ที่สะท้อนออกมาปรากฏทำให้กลุ่มบุคคลผู้มีโอกาสขึ้นไปสู่ด้านบน ส่วนใหญ่มีนิสัยปฏิเสธตนเอง นอกจากนั้นยังเห็นได้ว่า การพูดเข้าข้างตัวเองถือเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งคนกลุ่มนี้ยากที่จะมองเห็นรากฐานการศึกษาที่แท้จริง จึงสะท้อนพฤติกรรมสร้างแรงกดดันให้กับผู้อื่น ยิ่งเป็นผู้ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ได้อิทธิพลตัวเองเพิ่มมากขึ้นเพราะความไม่รู้

เมื่อด้านหนึ่งซึ่งหมายถึงสภาพจิตใจกลุ่มบุคคลผู้ถูกแรงกดดันเปลี่ยนแปลงไปจนถึงที่สุด ย่อมส่งผลทำให้เกิดการแตกแยกรุนแรงและขยายขอบข่ายกว้างขวางมากขึ้น

หากสภาพการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม ยังคงมีทิศทางเป็นไปเช่นเดิม วันหนึ่งข้างหน้าไม่เร็วก็ช้า ธรรมชาติคงจะลุกขึ้นมาจัดการปฏิรูปตัวเอง ซึ่งขณะนี้เงาจากปฏิริยาดังกล่าวก็ได้เกิดขึ้นแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีวิญญานความรักยังรากลงสู่พื้นดินถึงระดับหนึ่ง ย่อมมองเห็นได้แล้ว

ถ้ามองในด้านไม่ดี คงรู้สึกถึงความแตกแยกจนถึงขั้นรุนแรง ย่อมทำให้เกิดผลเสียหาย หากสามารถมองเห็นด้านดี ซึ่งเป็นผลจากการมอง

การณ์ไกล คงเห็นความจริงได้ว่า เพราะความแตกแยกที่รุนแรงและกว้างขวางมากขึ้น เมื่อถึงจุดหนึ่งย่อมมีผลลบข้างโครงสร้างและระบบการจัดการศึกษาซึ่งมีอยู่เดิม เพื่อเปิดโอกาสให้ธรรมชาติหวนกลับมาปฏิรูปใหม่โดยตัวของมันเอง

• บทสรุป

บุคคลผู้ซึ่งมีรากฐานจิตใจอิสระ ทำให้ไม่ยึดติดรูปแบบเก่ามากนัก ย่อมเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งว่า จุดยืนต่างๆ ทั้งของบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งทำหน้าที่ภายในกระบวนการจัดการทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่จุดไหนควรถือเป็นธรรมชาติของแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีส่วนร่วมกำหนดวิถีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน คงไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี หากควรยอมรับความจริง และสนใจเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยถือว่าได้ทำหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว

1 มิถุนายน 2545

อะไรคือวิชาการ

อะไรคือวิชาการ

เรามักได้ยินคนพูดคำว่าวิชาการ เป็นเวลานานมากแล้ว นอกจากนั้นยังมีความคิดขัดแย้งเกิดตามมาว่า เรื่องนี้เป็นวิชาการ เรื่องนั้นไม่ใช่วิชาการ ฟังดูแล้วน่าจะนำมาคิดค้นหาความจริงให้รู้ๆ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากอะไรกันแน่

ความจริงแล้ว แต่ละคนก็เป็นคนเหมือนกัน ทำไมถึงได้นำเอาเรื่องเดียวกันมาได้แย้งระหว่างกันและกันอย่างไม่มีวันจบสิ้น ซึ่งไม่เพียงเสียเวลาเท่านั้น หากยังทำให้เกิดภาวะสับสนขึ้นในสังคมมากยิ่งขึ้น

จากเงื่อนไขดังกล่าว ถ้าจะอ้างว่าคนเราไม่เหมือนกัน ย่อมคิดแตกต่างกันเป็นธรรมดา ก็น่าจะรับฟังได้ แต่อีกด้านหนึ่ง หากสามารถมองลึกลงไปให้ถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐาน ความขัดแย้งย่อมนำไปสู่จุดซึ่งเป็นหนึ่งเดียวกันในที่สุด หรืออีกนัยหนึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจกันได้ไม่ยาก

สิ่งที่พบความจริงมาแล้วในอดีต คนส่วนใหญ่มักสะท้อนความคิดออกมาปรากฏให้รู้สึกได้ชัดเจนว่า วิชาการเป็นบันไดที่จะทำให้อדםก้าวขึ้นไปสู่ที่สูง นอกจากนั้นส่วนใหญ่มักสะท้อนผลกลับลงมาทับถม ทำให้คนระดับล่างได้รับการดูถูกดูแคลน

ส่วนผู้ที่ยืนอยู่ระดับล่างย่อมมี 2 ด้านเช่นกัน ด้านหนึ่งแม้ถูกดูถูกแต่ก็ไม่สนใจ หากกลับทำให้เกิดความรู้สึกรักศักดิ์ศรีความเป็นคนเล็กซึ่งยิ่งขึ้น ซึ่งคนลักษณะนี้มีรากฐานความเป็นตัวของตัวเองที่เข้มแข็งมาก จึง

รู้สึกว่าการดูแลการดูแลจากผู้อื่นมีผลส่งเสริมให้ตนยังรู้คุณค่าความเป็นคนลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ส่วนอีกด้านหนึ่ง ผู้ซึ่งได้รับการดูแลดูแล มีผลทำให้เกิดปมด้อย จึงคิดตะเกียกตะกายขึ้นไปสู่ด้านบน เพื่อให้ตนได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งทิศทางที่มุ่งไปสู่ด้านนี้ ย่อมทำให้แต่ละคนมีนิสัยขี้บ่นหรือเบ่งใส่คนอื่นเพิ่มมากขึ้น

หากตั้งคำถามๆ ใจตัวเองว่า เราแต่ละคนคิดจะมุ่งวิถีชีวิตเดินไปสู่ทางไหน เพื่อให้ตนมีความสุข และได้รับการยอมรับจากสังคมร่วมด้วย

ช่วงหลังๆ ดูจะได้ยินผู้กล่าวถึงนักวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกล่าวจากความรู้สึกนิยมชมชื่น แต่ผลการปฏิบัติเท่าที่ปรากฏ กลับทำให้สังคมทรุดตัวหนักมากขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นในเมื่อความจริงย่อมมีสองด้าน ดังนั้นนอกจากด้านหนึ่งจะรู้สึกนิยมชมชื่น แต่อีกด้านหนึ่งก็มีเสียงวิจารณ์ไปในทางดูถูกด้วยเช่นกัน

มาถึงจุดนี้ หากรู้จักเฉลียวใจ น่าจะนำมาค้นหาเหตุผลว่า วิชาการคืออะไรกันแน่

หลายคนมักมุ่งมองไปยังศาสตร์สาขาต่างๆ โดยที่เข้าใจว่าเป็นวิชาการ จนกระทั่งเกิดปัญหาตามมาว่า คนนั้นเป็นนักวิชาการสาขานั้น คนนี้เป็นนักวิชาการสาขานี้

หากมองภาพรวมของชีวิตคนให้ถึงความจริง อีกทั้งรู้ว่ามีรากฐานอยู่ที่ไหน แต่ละคนคงไม่ตกเป็นเหยื่อให้คนอื่นหลอกหลอ โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งหวังใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อประโยชน์แห่งตน ซึ่งกรณีดังกล่าวเราพบกันมาแล้วอย่างต่อเนื่อง

หากหวนกลับมาพิจารณาค้นหาความจริง ควรจะพบได้ว่าศาสตร์สาขาต่างๆ เป็นสิ่งถูกกำหนดโดยคน เพื่อหวังใช้เป็นเครื่องมือแสวงประโยชน์ให้กับคนในการดำเนินชีวิต

หากแต่ละคนมีความฉลาดและเฉลียวร่วมด้วย ช่วยให้สามารถรู้เท่าทันผู้อื่น ควรจะรู้ความจริงได้ว่า ศาสตร์ทุกแขนงมีศูนย์กลางซึ่งกันเป็นความจริงอยู่ในใจมนุษย์

ดังนั้น ถ้าพื้นฐานการดำเนินชีวิตมนุษย์แต่ละคน มีความมั่นคง อยู่กับการรู้ความจริงจากใจตนเอง และมุ่งเรียนรู้สรรพสิ่งต่างๆ จากโลก ภายนอก ในที่สุดย่อมรู้ได้เองว่าวิชาการทุกสาขาน่าจะหมายถึงความจริง ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจเราเอง

หากรู้ได้แล้ว แม้จะนำออกมาใช้ประโยชน์ในงานสาขาใดก็ตาม ย่อมได้รับผลสนองตอบอันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจศาสตร์ทุกสาขา ซึ่งมีเหตุมีผลสานถึงจิตใจมนุษย์ทุกคน แม้ว่าต่างก็อยู่บนพื้นฐานที่ไม่เหมือนกัน

ดังนั้น ผลจากการจัดการศึกษาที่เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการของกลุ่มคนผู้มีหน้าที่ในการจัดการเท่าที่รับกันมาแล้วเป็นช่วงๆ ส่วนใหญ่มักปรากฏออกมาในลักษณะซึ่งอาจกล่าวว่า ยิ่งเรียนสูงขึ้นก็ยิ่งห่างจากการรู้ตนเองมากขึ้น

สิ่งที่ชนรุ่นก่อนเคยปรารถนาไว้ว่า ยิ่งเรียนสูง ขาก็ยิ่งพินพื้นดินมากขึ้น จึงน่าจะมีความจริงซึ่งแต่ละคนควรยอมรับ

ดังจะพบความจริงได้จากผลการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคก่อน หลังจากชีวิตผ่านระบบการจัดการศึกษาออกมาใหม่ๆ แต่ละคนพึงต้องทำงานเก็บเล็กผสมน้อย กว่าจะมีฐานะเติบโตยิ่งขึ้น จำเป็นต้องต่อสู้กับสภาพชีวิตตัวเอง จากผลการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ช่วยสอนให้ตนรู้คุณค่าชีวิต ร่วมกับสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งตนได้รับมาภายหลัง

แม้ในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งยังใช้รถจักรยานเป็นพาหนะในชีวิตประจำวัน มาถึงช่วงนี้มีรถยนต์ราคาแพงๆ เต็มไปหมด

ความหวังในการพัฒนาสังคมและสภาพแวดล้อมซึ่งควรมีผลสำเร็จในด้านเศรษฐกิจ จึงอยู่ที่จิตวิญญาณคนท้องถิ่น ซึ่งมีรากฐานความรักแผ่นดินอย่างลึกซึ้ง

การเปลี่ยนแปลงร่วมกันระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับสรรพสิ่งอื่นๆ เท่าที่เป็นมาแล้ว แทนที่จะมีผลนำไปสู่เป้าหมายตามความปรารถนา กลับเปลี่ยนทิศทางวนกลับมาสู่การสั่งสมปัญหาเพิ่มมากขึ้น

ตามที่เขียนไว้ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายพัฒนาคนให้เป็นคนผู้ที่มีคุณสมบัติความเป็นมนุษย์อย่างครบถ้วน

แต่ผลที่ปรากฏเป็นความจริงอยู่ในขณะนี้ ส่วนใหญ่ผู้ซึ่งชีวิตผ่านระบบการจัดการศึกษาไปแล้ว หากนำมาพิจารณาย่อมพบความจริงได้ว่า กลับมุ่งทิศทางสู่ด้านตรงข้าม ดังเช่นที่คนยุคก่อนปรารภว่า ปากว่าตาขยิบ ซึ่งหมายความว่า ปากอย่างหนึ่งใจอีกอย่างหนึ่ง

สอดคล้องกันกับคำปรารภจากใจคนจำนวนไม่น้อยที่กล่าวว่า คนยุคปัจจุบันขาดความจริงใจต่อกันมากขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นเป็นเพราะรากฐานจิตใจมุ่งความสำคัญไปยังผลประโยชน์ส่วนตน เน้นกว่าให้ความสำคัญแก่เพื่อนมนุษย์ โดยมีความรักความเข้าใจอันเกิดจากการเห็นความจริงซึ่งอยู่ในใจแต่ละคนให้มันใจได้

ช่วงหลังๆ ฉันรับฟังคำพูดจากชนรุ่นหลังหลายคนซึ่งมักกล่าวว่า ตนเรียนมาจากสถาบันการศึกษาแล้วออกมาทำงานไม่ตรงสาขาวิชา

ฉันมักตอบกลับไปว่า ทำไมจะไม่ตรง ทำงานอะไรก็ตรงได้ทั้งนั้น ขอให้เกิดจากจิตใจที่เปิดกว้าง ผลการปฏิบัติย่อมให้ออกาสแก่รากฐานตนเองในการหยั่งลงลึกซึ่งยิ่งขึ้น จนกระทั่งถึงจุดอันควรรู้ว่า แท้จริงแล้ววิชาการทุกสาขามีศูนย์รวมเป็นหนึ่งเดียวกันหมด

นอกจากนั้นควรจะต้องไปอีกว่า ศูนย์รวมใจของแต่ละคนย่อมมีเหตุผลเชื่อมโยงถึงพื้นดินจากความรู้สึกรักและผูกพันอย่างลึกซึ้ง

หลังจากอธิบายมาถึงจุดนี้ หากใครเข้าใจถึงย่อมสรุปคำตอบของคำว่าวิชาการได้อย่างชัดเจนว่า แท้จริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมีเหตุผลสัมพันธ์อยู่กับชีวิตประจำวันของแต่ละคนคือความหมายของวิชาการทั้งสิ้น

การจัดการศึกษา...นาวาที่ใกล้จะอัปปาง

การจัดการศึกษา นาวาที่ใกล้จะอัปปาง

บทนำ

เราพูดกันมานานแล้วว่า ความสำเร็จในการพัฒนาสังคมขึ้นอยู่กับความสำเร็จจากผลการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปณิธานที่บันทึกไว้ในพระราชบัญญัติของสถาบันการศึกษาต่างๆ ยิ่งเป็นระดับอุดมศึกษา ยิ่งสะท้อนให้เห็นภาพอย่างชัดเจนจากข้อความซึ่งลิขิตไว้ในพระราชบัญญัติมาแต่อดีตว่า มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

แต่ผลการปฏิบัติ เท่าที่สะท้อนออกมาปรากฏให้เห็นความจริง ยิ่งทำให้รู้สึกชัดเจนยิ่งขึ้นว่า แทนที่จะเป็นไปตามปณิธานที่ตั้งไว้ กลับทำให้คนจำนวนมากสูญเสียวิญญูณความเป็นคน เปลี่ยนสภาพมาเป็นวัตถุชัดเจนยิ่งขึ้น

สิ่งแรกที่ควรสนใจนำมาคิดค้นหาความจริง น่าจะได้จากการตั้งคำถามๆ ตัวเองว่า ข้อความซึ่งเขียนไว้นั้นได้มาจากรากฐานความคิดเราเอง หรือว่าไปคัดลอกมาจากใคร?

• เหตุผลที่ทำให้คนเปลี่ยนสภาพเป็นวัตถุ

หากมองย้อนกลับไปสู่อดีตแม้ไม่นานมากนัก น่าจะพบความจริงได้ว่า คนในสังคมไทยเท่าที่เปลี่ยนแปลงมาแล้ว **ความเป็นไทแก่ตนเอง** ซึ่งหมายถึงคุณค่าความเป็นคน อันควรมั่นคงอยู่บนพื้นฐานความเป็นตัวของตัวเองกลับถูกทำลาย ทำให้จำต้องสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นยังมีผลขยายขอบเขตออกไปสร้างอิทธิพลครอบงำทำลายวิญญูณความรักของเพื่อนร่วมท้องถิ่น ซึ่งเคยใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายและมีความสุข ทำให้เกิดแรงกดดันกว้างขวางมากขึ้นเรื่อยๆ

ผลจากการจัดการศึกษาเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว มาถึงช่วงหลังๆ สะท้อนให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับว่า การพัฒนาคนส่งผลทำให้คนผู้ผ่านระบบการจัดการศึกษามาแล้ว ส่วนใหญ่คิดเอาเปรียบธรรมชาติมากขึ้น แทนที่จะมีจิตสำนึกยังรู้บุญคุณของธรรมชาติซึ่งเป็นทั้งผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูตัวเองมาตลอด อีกทั้งยังถือเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษที่ควรเห็นได้ชัด

อนึ่ง การมองธรรมชาติเพื่อทำความเข้าใจ คงไม่เพียงมุ่งไปเน้นความสำคัญที่ป่าและทรัพยากรต่างๆ เท่านั้น หากควรเจาะลึกลงไปถึงธรรมชาติของคน อันถือเป็นเหตุสำคัญที่สุด การที่คนคิดทำลายธรรมชาติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองเพราะความไม่รู้ จึงส่งผลทำให้คิดเอาเปรียบธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ แม้เริ่มเห็นได้ชัดเจนจากสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งมีเหตุผลเชื่อมโยงถึงสังคมส่วนรวม

หลายคนเข้าใจว่า **ควรจะพัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับชนชาติอื่นที่ก้าวไกลไปก่อน** ซึ่งความคิดดังกล่าวเกิดจากขาดการหยั่งรู้ความจริงว่า การผลักดันให้คนมีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ด้านเดียว ย่อมทำให้คนมีความโลภเพิ่มขึ้น จึงส่งผลทำให้มีการคิดเอาเปรียบธรรมชาติรุนแรงยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อกล่าวถึงวิทยาศาสตร์ แต่ละคนควรทำ

ความเข้าใจให้ลึกซึ้งถึงแก่น แทนการมองเห็นภาพ ผลสำเร็จรูป/จากความคิดและผลิตภัณฑ์ด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งชนรุ่นก่อน อีกทั้งเป็นคนต่างถิ่น ได้ค้นพบความจริงเอาไว้ก่อนแล้ว

จึงทำให้เกิดภาวะสับสนโดยที่เข้าใจว่าผลสำเร็จรูป/จากความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คือความรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งแท้จริงแล้วความรู้วิทยาศาสตร์ควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจของผู้ริเริ่มแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ถ้ามีความรู้ลึกอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเองว่า ทุกคนคือคนเหมือนตน ย่อมรู้ความจริงได้เองว่า เมื่อมีคนอื่นเข้าถึงจุดริเริ่มได้ เราเองก็ควรมีวิถุณยานที่ยังรู้จุดริเริ่มได้เช่นกัน ไม่เห็นจะต้องไปตามกันใครให้สูญเสียศักดิ์ศรี

ถ้ารากฐานจิตใจผู้เรียน ยิ่งผู้เป็นครูสอนขาดอิสรภาพ ย่อมไม่สามารถคิดค้นหาความจริงให้ถึงเหตุอัน เป็นที่มาของสิ่งซึ่งเชื่อว่าเป็นความจริงว่ามันเป็นความจริงหรือเปล่า

ดังนั้น การจัดการศึกษาที่ไม่อาจทำให้แต่ละคนสามารถรู้ความจริงได้ลึกซึ้งถึงรากฐานความรู้ความเข้าใจวิทยาศาสตร์อย่างอิสระ หากกลับส่งผลทำให้ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียน ไม่ว่าจากภาครัฐหรือเอกชน ส่วนใหญ่จำต้องตกเป็นทาสอิทธิพลผลประโยชน์จากชนชาติอื่นซึ่งนำไปก่อน อีกทั้งนับวันยังยิ่งลึกซึ้งมากขึ้น จนกระทั่งทำให้ไม่อาจหลุดพ้นจากพันธนาการออกมาสู่อิสรภาพได้งาย

ปัจจุบันนี้ ถ้ามองเห็นภาพรวมของโลกน่าจะสรุปได้ว่า ประเทศที่ก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีไปก่อน พยายามทำวัตถุให้เป็นคน ไม่ว่าจุดไหนซึ่งเห็นว่าคนเสี่ยงอันตราย มักสะท้อนให้เห็นแนวโน้มที่จะประดิษฐ์หุ่นยนต์ขึ้นมาใช้แทน ส่วนประเทศที่เดินตามกัน กลับทำคนให้เป็นวัตถุ ดังจะพบได้จากผลการจัดการศึกษา ซึ่งนับวันยิ่งเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกันกับหลักธรรมที่ชี้ไว้ว่า เพราะมีสิ่งนั้น จึงมีสิ่งนี้

ดังที่ผู้เขียนเคยกล่าวไว้ว่า ‘ปฏิริยาแบบบตาซัง’

• พื้นฐานธรรมชาติคนในสังคมควร

เรียนรู้จากรากฐานตนเองอย่างอิสระ'

บนพื้นผิวโลก ไม่ว่าจะเป็นยุคไหนสมัยไหน ย่อมมีคนอยู่ร่วมกัน อย่างเป็นธรรมชาติมาตลอด

หากเข้าใจธรรมชาติได้ถึงความจริงย่อมรู้เองว่า ที่ไหนมีคนอยู่ร่วมกัน ภายในรากฐานการเรียนรู้ของแต่ละคนย่อมมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ครบถ้วนอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมให้คนใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขอยู่แล้ว

หากคนในแต่ละชุมชนสนใจเรียนรู้ความจริงจากสิ่งซึ่งอยู่รอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งค้นหาเหตุผล ซึ่งแต่ละสิ่งมีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงชีวิตตนเอง แทนการใช้อำนาจจากด้านบนกำหนดกรอบให้แต่ละคน จำต้องเรียนรู้ภายในรั้วสถาบันอันเป็นเพียงสิ่งสมมุติ ย่อมช่วยให้รู้คุณค่าชีวิตตนเองที่สานเหตุผลถึงเพื่อนร่วมท้องถิ่นรวมทั้งสรรพสิ่งต่างๆ อีกทั้งหวนกลับมารู้คุณค่าจิตใจตนเอง ทำให้มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนมนุษย์และสังคมเล็กซึ่งยิ่งขึ้น

หากหวนกลับไปศึกษาค้นหาความจริงจากชีวิตคนยุคก่อนซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แม้มีปัญหาเกิดขึ้นย่อมถือเป็นเรื่องธรรมดาที่สามารถแก้ไขได้ไม่ยาก

มาถึงยุคนี้ คนจำนวนมากมีการเรียกร้องให้ร่วมกันคิดสร้างเครือข่าย นอกจากนั้นยังมีกระแสที่เน้นความสำคัญของกิจกรรมการจัดการประชุมสัมมนา ซึ่งนับวันยิ่งแพร่กระจายกว้างขวางมากขึ้น

แท้จริงแล้ว ถ้าสามารถเข้าใจความหมายของความเป็นคนได้อย่างลึกซึ้ง หากหวนกลับไปพิจารณาสู่อดีต ย่อมพบความจริงได้เองว่า เครือข่ายก็ดี การจัดประชุมก็ดี เป็นสิ่งที่มีอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่น และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติมาช้านานแล้ว

แต่สิ่งดังกล่าว ได้ถูกทำลายให้สูญหายไปจากจิตวิญญาณคนไทยส่วนใหญ่เพราะความไม่รู้ ซึ่งสภาพเช่นนี้คือวิถีทางที่สวนทางกันกับความ

จริงซึ่งมีอยู่แล้ว จึงมีผลทำลายสิ่งอันทรงคุณค่าของชีวิตคนท้องถิ่นเล็กซึ่ง
ยิ่งขึ้น

ไม่เพียงเท่านั้น ความจริงได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อไม่มีสิ่งนั้น
ย่อมมีสิ่งนี้เข้ามาแทนที่ ดังนั้น หลังจากสิ่งซึ่งเกิดจากความจริงที่อยู่ใน
รากฐานจิตใจคนท้องถิ่นจำต้องสูญเสียไป ย่อมมีการเรียกร้องต้องการจาก
ภายนอกเกิดขึ้น

อนึ่ง ความต้องการที่อยู่บนพื้นฐานความทุกข์ ย่อมทำให้รู้ความ
จริงได้ยาก **อยากได้** จึงส่งผลทำให้ลืมสิ่งซึ่งเคยมีมาแล้วในอดีต นอก
จากนั้นความอยากได้ของใหม่ย่อมทำให้ขาดสติจึงไปนำเอาสิ่งที่ไม่ได้เกิด
จากรากฐานจริงของคนท้องถิ่นเข้ามา สร้างอิทธิพลต่อครองสิ่งซึ่งเคยเกิด
จากรากฐานจิตใจตนเองมาแล้วในอดีต

• การจัดการศึกษายุคปัจจุบันให้อะไรแก่สังคม?

ช่วงที่ผ่านมา มีภาพสะท้อนปรากฏให้เห็นได้จากภายนอกชัดเจน
ยิ่งขึ้นว่า ผลจากการจัดการศึกษาทำให้คนท้องถิ่นมีความคิดแบบ **‘ลัทธิ
ครอบตัวเอง’** หรือที่เรียกกันว่า **‘คิดแบบตัวใครตัวมัน คิดแบบแยกส่วน
หรือคิดแบบเอกเทศ’**

ผลดังกล่าวเกิดจากความเห็นแก่ตัวที่อยู่ในรากฐานจิตใจคน ซึ่ง
นับวันยิ่งสะท้อนผลให้ปรากฏเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้จิตใจคนส่วนใหญ่
ในสังคมซึ่งควรจะสานความรักความจริงใจถึงซึ่งกันและกัน กลับมีการ
เปลี่ยนแปลงมาอยู่ในสภาพ **‘ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำงาน’** ไม่ว่าใน
กลุ่มงานขนาดเล็กหรือใหญ่ ส่วนใหญ่ย่อมเห็นความจริงได้อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นแล้ว หากสามารถล้วงลึกเข้าไปดูไปเห็นด้านใน ย่อม
พบความจริงว่า มีสภาพร้าวฉานเกิดขึ้นทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มี
อำนาจเหนือ มักมีแนวโน้มกดขี่หัวใจคนที่อยู่ภายใต้อำนาจตัวเองหนัก
มากยิ่งขึ้น ทำให้การคิดพัฒนาคนเพื่อหวังให้งานได้รับการพัฒนามีโอกาส

เป็นไปได้ยากมากขึ้น .

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมักมีวิสัยทัศน์สั้น จึงคิดเอาแต่งานและใช้อำนาจบีบบังคับผู้ที่อยู่ใต้อำนาจตัวเอง โดยที่ตนเอาเวลาไปทำอย่างอื่นเพื่อหวังประโยชน์ส่วนตน

ตัวอย่างการบังคับกดขี่ซึ่งเห็นได้ชัดเจนอยู่ในขณะนี้แม้ว่าเป็นมุมเดียว ได้แก่การออกพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมารองรับ หากนำแนวคิดพื้นฐานการริเริ่มเรื่องนี้มาพิจารณา

ถ้าเข้าถึงความจริงย่อมเห็นได้ว่า คือการสร้างเครื่องมือขึ้นมาให้คนเห็นแก่ตัวนำไปใช้สนองประโยชน์แห่งตนและพรรคพวก จากความคิดของกลุ่มบุคคลผู้ซึ่งได้ชื่อว่า ‘มีการศึกษาสูง’ หากกรณีนี้เกิดขึ้นได้ ย่อมเกิดขึ้นกับกรณีอื่นได้เช่นกัน ในเมื่อทุกเรื่องเกิดจากความคิดคนซึ่งมีเหตุผลสานถึงกันหมด

สาขาวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นเพียงกิ่งแขนงและเป็นส่วนเดียวของการเรียนรู้รวมถึงการนำใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีสภาพเป็นเครื่องมือแต่ละชิ้นซึ่งคนเป็นผู้คิดค้นขึ้นมา โดยหวังว่าจะนำมาใช้ในด้านการจัดการ จึงถือเป็นเพียงสิ่งสมมุติเท่านั้น

ถ้าสามารถทวนกลับมามองอีกด้านหนึ่งควรเห็นความจริงได้ว่า ผู้ที่มีโอกาสเข้าไปสัมผัสอยู่ในแต่ละสาขาน่าจะช่วยให้แต่ละคนสามารถเรียนรู้ความจริง ซึ่งควรหยั่งรากลงถึงจิตใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง โดยที่หวังว่าน่าจะช่วยให้สามารถมองเห็นแนวทางในการสานความรู้ไปถึงการรู้ความจริงจากใจตนเอง อันเป็นศูนย์รวมของทุกสาขา

แต่กลับมีผลทำให้เพิ่มพูนภาวะยึดติด จนถึงขั้นมองเห็นว่า ต่างสาขาวิชาเป็นคนละเรื่องกัน จึงเกิดมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก แม้การพยายามกล่าวเน้นความสำคัญของการสร้างเครือข่าย เสมือนต้องการกลบเกลื่อนความรู้สึกเอาไว้อีกก็ตาม

ดังนั้นพื้นฐานความจริงของธรรมชาติ หากรู้ได้ย่อมเห็นได้เองว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุมีผลสานถึงกันหมด อีกทั้งมีรากแก้ว หยั่งลงสู่จิตใจ

คนอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นถ้าคนยังเข้าใจว่าต่างสาขาวิชากัน ถือเป็นคนละเรื่อง ผลจากการจัดการศึกษาย่อมทำให้คนหันหลังให้กับความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ที่มีเหตุผลสานถึงการปฏิเสธความจริงระหว่างกัน และกันให้ปรากฏเห็นได้ภายในสังคมกว้างขวางมากขึ้น

• ภาวะสับสนที่เกิดจากการจับต้นชนปลายไม่ติด

ธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่างมีกระแสหมุนวนเป็นวัฏจักร แต่ภาวะสับสนซึ่งเกิดขึ้นในรากฐานจิตใจคน เกิดจากความคิดคนไม่อาจสานเหตุผลจากจุดเริ่มต้นถึงจุดสุดท้ายให้เชื่อมโยงถึงกันได้

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง หากมองย้อนหลังกลับไปสู่อดีต แม้การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ การท่องจำบนพื้นฐานที่กล่าวกันว่า ‘**เข้าหูซ้ายออกหูขวา**’ มาถึงช่วงหลังๆ คนในแวดวงการจัดการศึกษาจำนวนมากมักกล่าวตำหนิว่า **การท่องจำเป็นสิ่งไม่ดี**

สะท้อนให้รู้ได้ว่า แม้คนในแวดวงการจัดการศึกษาเองก็ไม่อาจเจาะลึกลงไปถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจ ถ้าเข้าถึงอย่างลึกซึ้งควรรู้ได้ว่า **หาใช่การท่องจำเป็นสิ่งไม่ดี หากเป็นเพราะเหตุว่าภายในรากฐานจิตใจคน ขาดการรู้คุณค่าของเนื้อหาสาระที่อยู่ในข้อมูลซึ่งแต่ละคนท่องมากกว่า**

ถ้าสามารถหยั่งรู้ได้ถึง แม้ย้อนกลับไปสู่อดีต ไม่ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นนานมากแค่ไหน ย่อมสามารถรู้และจำได้เอง อีกทั้งยังสานการรู้เหตุรู้ผลย้อนกลับมามองเห็นความจริงในปัจจุบันได้อย่างลึกซึ้ง ผลจากการรู้ซึ่งดังกล่าวน่าจะปลูกจิตสำนึกให้คนตื่นขึ้น เพื่อแสดงความรับผิดชอบ

แต่กลับสะท้อนให้เห็นความจริงว่า ช่วงหลังๆ การจัดการศึกษามีแนวโน้มละเลยความสำคัญของการสอนประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นตัวเอง

ถ้าหวนกลับไปพิจารณาข้อมูลในประวัติศาสตร์ หากสามารถรู้ได้ลึกซึ้ง ย่อมเห็นความจริงได้ว่า กลุ่มคนจากอีกซีกหนึ่งของโลกได้เข้ามาล่า

ดินแดน โดยใช้กลยุทธ์สำคัญจากการใช้รูปแบบเทคโนโลยีซึ่งฝ่ายตนก้าวไกลไปก่อน นำมาครอบงำจิตวิญญาณความรักบ้านเกิดของคนท้องถิ่น ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่พวกตนต้องการ ให้สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกมากขึ้น

วิธีการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีสภาพหมุนวนเป็นวัฏจักร ดังนั้นนอกจากต้องการทรัพยากรท้องถิ่นกลับไปใช้ประโยชน์แล้ว หลังจากถึงจุดหนึ่งย่อมระบายคนฝ่ายตนเข้ามาถือครองรากฐานจิตใจคนท้องถิ่น รวมทั้งแผ่นดินถิ่นเกิด อันถือเป็นอีกรอบหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันกำลังมาถึงแล้ว

ดังที่พบเห็นเป็นตัวอย่างกันมาแล้วจากประเทศในภูมิภาคต่างๆของโลก เว้นไว้แต่ว่าใครจะสนใจนำมาคิดค้นหาความจริงกันหรือเปล่าเท่านั้น

• อะไรเกิดขึ้นในแวดวงการจัดการศึกษายุคปัจจุบัน

ช่วงหลังๆ เมื่อมีการจัดประชุมสัมมนา ซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกันกับสิ่งที่เคยกล่าวกันไว้ว่า กิจกรรมบนหอคอยงาช้าง ซึ่งหมายถึงการจัดประชุมที่ไม่อาจหยั่งรากลงลึกถึงพื้นดิน

แม้สถานที่จัดประชุม ส่วนใหญ่นิยมมุ่งไปยังโรงแรมห้าดาว ซึ่งมีความสะดวกสบายแทบทุกอย่าง ทำให้รู้ความจริงจากใจได้ว่า ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่หลงอยู่กับความสบาย จึงมีการหันหลังให้กับธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานชีวิตตนเอง

สภาพบรรยายกาศดังกล่าว ย่อมมีอิทธิพลกลืนความเป็นคนของชนรุ่นหลังซึ่งวิถีชีวิตถูกกำหนดให้จำต้องเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ ถ้ารากฐานจิตใจขาดความแข็งแกร่งพอที่จะต้านทานอิทธิพลจากกระแสดังกล่าวแล้ว

สภาพดังกล่าว ดูแล้วยังรู้สึกว่แพร่กระจายกว้างขวางมากขึ้น นอกจากนั้น เมื่อรากฐานจิตใจคนหดสั้นขึ้นไปสู่ด้านบน ย่อมมีผลทำให้

ขาดการรู้ความจริงจากใจตนเอง จึงมีความขัดแย้งระหว่างกันอย่างรุนแรง เกิดขึ้นเป็นประจำ จนกระทั่งอาจถือเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งผู้ที่รู้ลึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา ย่อมอ่านใจได้ว่า น่าจะสูญเสียจิตใจสำนึกรับผิดชอบไปส่วนหนึ่งแล้ว โดยที่ตัวเองไม่อาจรู้สึกได้

ส่วนกลุ่มบุคคลที่ยังมีรากฐานหยั่งลงถึงพื้นดินหลงเหลืออยู่ หากวิถีชีวิตจำต้องตกเข้าไปอยู่ในสภาพเช่นนั้น คงต้องสับสนแบบหวานอมขมกลืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในรากฐานจิตใจตนเอง เกิดแรงกดดันเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ส่วนอีกด้านหนึ่ง ผู้ที่มีน้ำใจสานถึงกันและกันซึ่งมุ่งความสนใจลงสู่พื้นดินร่วมกับคนระดับล่าง หากมีการประชุมจากรากฐานจิตใจอันเป็นธรรมชาติ สภาพดังกล่าวควรจะมีผลกระจายทั้งความคิดและการปฏิบัติงานให้กว้างขวางออกไป อีกทั้งมีความมั่นใจได้มากยิ่งขึ้น

แต่จากสภาพสังคมส่วนรวม ซึ่งมีการแยกออกจากกันเป็นสองชั่ว โดยที่ตรงกลางขาดการเชื่อมโยงถึงกัน ดังนั้นการปฏิบัติต่างๆ โดยกลุ่มบุคคลระดับล่าง กลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ด้านบนและถืออำนาจย่อมไม่อาจหยั่งรู้ได้ว่าคนจากด้านล่างกำลังทำอะไรกัน หากมีโอกาสสัมผัส กลับเห็นเป็นเรื่องไร้สาระ

สิ่งที่กล่าวมาแล้วจึงทำให้กลุ่มบุคคลที่อยู่ระดับบนไม่อาจเข้าใจได้ว่าสภาพซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในระดับล่าง คือการประชุมที่มีผลสร้างสรรค์ทั้งความคิดและความผูกพันทางจิตใจให้ถึงซึ่งกันและกันได้ อีกทั้งยังมีผลประโยชน์ค่าใช้จ่ายได้อย่างมาก

ช่วงหลังๆ ผลกระทบจากปัญหาต่างๆ หลังจากเริ่มรู้สึกได้ว่าสังคมกำลังสูญเสีย ทำให้เกิดความเดือดร้อน แต่รากฐานจิตใจคนที่ขึ้นไปยึดติดอยู่ด้านบน อีกทั้งยอมให้ชีวิตตนเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเงื่อนไขมาจากชนต่างถิ่น ลึกๆ จึงยังมีการสร้างแนวร่วมกันอยู่อย่างแน่นหนา ส่วนการแสดงออกมาให้คนทั่วไปเห็นได้ภายนอก จะเกิดจากความจริงใจหรือไม่ ย่อมเป็นคำถามซึ่งแต่ละคนควรค้นหาความจริงได้เองมากกว่า

การคิดนำเอารูปแบบจากที่อื่นเข้ามาใช้อย่างขาดการรู้ความจริงจากใจตัวเอง อาทิเช่น การนำเอาความสำคัญของการสร้างเครือข่ายมาทำตามที่ต่างๆ การนำความคิดเรื่องการจัดการศึกษาโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างระบบประเมินผลงาน แม้การสร้างระบบตรวจสอบคุณภาพก็คงยังดำเนินต่อมา

ผู้ที่รู้ความจริง ซึ่งยังคงใช้ชีวิตสัมผัสกับพื้นดิน ย่อมรู้ได้ว่าเงื่อนไขทั้งหลายเท่าที่นำมากล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ แท้จริงแล้วในอดีตเคยมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมชาติมาแล้ว

• สภาพการสั่งการซึ่งถ่ายทอดกระแสอำนาจจากด้านบนลงสู่ด้านล่างยังคงมีให้เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

การพัฒนาการศึกษาให้คนคิดแบบบูรณาการก็ดี การกำหนดให้ครูผู้สอนสอดแทรกศีลธรรมเข้าไปในการเรียนการสอนก็ดี การนำเอาระบบการประเมินผลงานมาใช้ก็ดี แม้การนำเอาระบบการตรวจสอบคุณภาพเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาก็ดี

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากเกิดจากรากฐานจิตใจผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ที่รู้สำนึกได้เองไม่ หากมีการสั่งการจากด้านบนลงมาสู่ด้านล่าง แม้การใช้กลยุทธ์ในการสั่งการที่ค่อนข้างแยบยล เพื่อหวังปิดบังเอาไว้ไม่ให้ผู้อื่นนำเอาเงื่อนไขปมดังกล่าวออกมาใช้อ้างได้ว่า คือการสั่งการ แต่แท้จริงแล้วเพียงนำมาเปลี่ยนเงื่อนไขใหม่ว่า ได้ระดมความคิดแล้ว หรือการนำเอามติที่ประชุมมากล่าวอ้าง กระทั่งยุคปัจจุบันซึ่งมักนำเอาวิธีการทำประชาพิจารณ์มาอ้าง ส่วนผู้ที่ไม่สามารถรู้ได้เท่าทันเพราะถูกฝังไว้ด้วยนิสัยตามกันคนอื่น ย่อมยังคงหลงเชื่อต่อไป

ทั้งนี้และทั้งนั้น หากมองได้ลึกลงไปอีกระดับหนึ่ง ถ้ามีรากฐานจิตใจเป็นกลางสักหน่อย ย่อมรู้ได้ว่าทุกวันนี้ความอยากซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่เพิ่มองศาความรุนแรงสูงมากยิ่งขึ้น กับอีกด้านหนึ่ง

รากฐานจิตใจคนทั่วไปขาดการรู้เท่าทันผู้อื่น จึงถูกหลอกได้ง่าย

ซึ่งสภาพดังกล่าวน่าจะมีเหตุมีผลสืบเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในอดีต วิสัยทัศน์ที่มองการจัดการศึกษา ก็ยังคงล้อมกรอบตัวเองไว้เพียงแค่ว่าภายในรั้วโรงเรียนและมหาวิทยาลัย รวมทั้งหนังสือตำราซึ่งหาใช่เป็นของจริงจากใจตนเอง แทนการมองจากรากฐานที่อิสระ เพื่อรู้ความจริงได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของแต่ละคน ย่อมมีบทบาทพัฒนาการศึกษาอย่างถึงรากฐาน

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ล้วนสะท้อนให้เห็นภาพความไม่จริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างภาพหลอกตัวเองในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ดูจะสะท้อนให้เห็นได้อย่างกว้างขวาง

• หากเข้าถึงความจริงย่อมรู้ปัญหาจากทุกเรื่องได้เอง

ความจริงที่ได้นำมากล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ หมายถึงความจริงซึ่งมีธรรมชาติอยู่ในใจเราแต่ละคน

ในยุคปัจจุบัน คนจำนวนมากขาดรากฐานจิตใจอันควรหยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง จึงมีผลทำให้ขาดการรู้ความจริงจากใจตนเองกว้างขวางมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้คนส่วนใหญ่นับวันยิ่งขาดความจริงใจต่อกันมากขึ้น แม้จากจุดซึ่งบางคนคิดว่าเล็กน้อย หากรากฐานความคิดไม่ปิดตัวลงมากนักย่อมสานต่อไปเห็นจุดใหญ่ได้ไม่ยาก

หากไม่มีสิ่งนั้นย่อมมีสิ่งนี้ จากความจริงดังกล่าวทำให้รู้ว่า เมื่อขาดความจริงใจต่อกันย่อมมีการสร้างมายาภาพ หรืออาจเรียกว่า สวมหน้ากากเข้าหากัน บางคนใช้คำพูดว่า ‘ผักชีโรยหน้า’ ซึ่งทุกวันนี้สามารถเห็นได้อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น จึงไม่น่าสงสัยเลยว่าผู้มีอำนาจที่หลงตัวเอง ทำให้ขาดจิตวิญญาณที่รักการทำงานลงสู่ระดับล่าง จึงตกเป็นเหยื่อให้คนรอบข้างหลอกได้ไม่ยาก

สภาพจิตใจคนส่วนใหญ่พึ่งตนเองได้ยากยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลทำให้มุ่งไปยึดเกาะ ตำแหน่ง อำนาจ ทรัพย์สินเงินทอง และความมีหน้ามีตา รวมทั้งการได้มาซึ่งชื่อเสียงอย่างขาดการรู้เหตุรู้ผล จึงทำให้นับวันวิญญานความเป็นคนอันควรซื่อสัตย์ต่อตนเอง จำต้องสูญเสียหนักมากยิ่งขึ้น

จึงไม่น่าสงสัยเลยว่า ‘สภาพสังคม’ โดยเฉพาะภายในระบบการจัดการ ซึ่งควรทำหน้าที่รับใช้สังคมอย่างถึงเป้าหมาย จำต้องเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวง และการเบียดบัง รวมถึงการใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือแอบอ้างมีอัตราสูงมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ดังนั้น ในอนาคตสภาพดังกล่าวจึงยังคงชะลอตัวได้ยาก หากมีแนวโน้มส่งผลทำให้คนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนรุ่นหลัง รวมทั้งผู้ซึ่งชีวิตยังอยู่ในสภาพด้อยโอกาส ส่วนที่มีรากฐานจิตใจรักพื้นดินซึ่งยังคงเหลืออยู่จำต้องได้รับแรงกดดันทำให้หัวใจแต่ละคนถูกบีบคั้นหนักมากยิ่งขึ้น

• สภาพการสังการจากด้านบน

เท่าที่กล่าวมาแล้วจากอดีตทั้งหมด มีเหตุผลชี้ให้เห็นว่า ผลจากการจัดการศึกษาเท่าที่ผ่านมาแล้ว มีผลสร้างความสับสน จนกระทั่งทำให้รู้สึกเดือดร้อนวุ่นวายจนถึงขั้นแตกแยกกันไปอย่างกว้างขวาง

ผลที่ปรากฏเป็นความจริง ซึ่งสัมพันธ์ถึงวิธีการเรียนรู้อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แทนที่จะเรียนจากความจริงซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย เพื่อหวังผลให้แต่ละคนรู้ความจริงจากใจตนเอง อันมีหนึ่งเดียว

กลับมองเห็นภาพ จากหนึ่งเดียวซึ่งอยู่ด้านบน ถ้ายทอดลงมาสู่ด้านล่าง ทำให้เกิดภาพที่มีรูปแบบอย่างหลากหลาย จนกระทั่งไม่อาจตัดสินใจได้ว่า สิ่งใดคือความต้องการของสังคมกันแน่

สิ่งที่กล่าวมาแล้ว น่าจะถือได้ว่าเป็นกระจกเงาบานใหญ่จากมุมหนึ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นความจริง ที่ส่งผลกระทบทำให้ปลดภาวะยึดติดออกจาก

ใจตัวเองมายืนอยู่อย่างอิสระ แล้วมองย้อนกลับไปเห็นความจริงจากสิ่งที่อยู่ด้านใน อีกทั้งสานเหตุผลลงไปถึงด้านล่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

หากยังรู้ความจริงถึงภาพรวมของชีวิตคนได้ชัดเจนถึงระดับหนึ่ง ย่อมเข้าใจได้เองว่า สภาพความจริงซึ่งอยู่ในจิตใจคน มีทุกสิ่งทุกอย่างที่สนองความต้องการของชีวิตรวมอยู่ในนั้นแล้วทั้งหมด

• ตัวอย่างของจริงที่น่าสนใจนำมาคิด

ครั้งหนึ่ง ระหว่างช่วงหาเสียงเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภา เมื่อครั้งที่ผ่านพ้นมาแล้ว มีกิจกรรมที่สะท้อนออกมาปรากฏแก่สายตาคนในสังคมอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการนำเผยแพร่โดยสื่อมวลชน ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์

มีโทรทัศน์รายการหนึ่งเชิญสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นสุภาพสตรีมา ออกรายการและขอสัมภาษณ์ จากจากข้อมูลและความคิดที่สะท้อนออกมาทำให้วินิจฉัยว่า บุคคลผู้นั้น ในอดีตน่าจะเคยเป็นผู้บริหารการศึกษา ระดับสูงอยู่ในองค์กรของรัฐมาก่อน

ผู้สัมภาษณ์ได้ตั้งประเด็นคำถาม? ถามว่า “ทุกวันนี้การศึกษาภายในสังคมได้กระจายไปอย่างทั่วถึงแล้วหรือยัง?”

จึงได้รับคำตอบกลับมากว่า “ควรที่จะกระจายไปอย่างทั่วถึงแล้ว อาจมีบางหมู่บ้านที่ยังขาดโรงเรียนและครูผู้สอน”

สิ่งที่นำมาเล่าให้ฟัง ได้สะท้อนข้อมูลจากรากฐานจิตใจบุคคลผู้ถูกสัมภาษณ์ให้รู้ว่ ยังคงเข้าใจความหมายของการศึกษาแบบล้อมกรอบตัวเองไว้เพียงแคภายในรั้วสถาบันการศึกษา ซึ่งแท้จริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมีอยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งหมด ย่อมมีผลช่วยให้คนคิดและปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้อยู่ภายใต้อำนาจการจัดการศึกษาที่เป็นองค์กรของรัฐได้อย่างมีเหตุมีผลสานถึงกันหมด

อีกประเด็นหนึ่งซึ่งมักพบเห็นได้ทั่วไป น่าจะได้แก่ความรู้สึกจาก

บางคน ที่มักกล่าวว่า มีปัญหาอะไรก็มักหันมาลงโทษการศึกษาแทนการมองจากรากฐานความเข้าใจที่อิสระและมีรากฐานหยั่งลงสู่ด้านล่างได้อย่างลึกซึ้ง โดยที่รู้ว่าทุกคนมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในด้านการเรียนรู้ และการปฏิบัติ

• ควรเข้าใจประเด็นต่างๆ จากการสั่งการลงมาถึงด้านล่าง

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า ช่วงที่ผ่านมา ผู้บริหารการศึกษาระดับบนได้นำเอาประเด็นต่างๆ ซึ่งตนเห็นว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จทางการศึกษามากำหนดให้สถาบันการศึกษาต่างๆ นำปฏิบัติ เช่น การสอนให้คนคิดแบบบูรณาการ การสั่งให้ครูอาจารย์สอนโดยแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้ด้วย การกำหนดให้ครูอาจารย์สอนตามแนวคิดที่ใช้นักเรียนเป็นศูนย์ นอกจากนั้นยังสั่งให้มีการประเมินผลงาน รวมทั้งให้มีการจัดระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา

ในกรณี การคิดแบบบูรณาการควรมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากการที่รากฐานจิตใจแต่ละคนที่สามารถละลดภาวะยึดติดรูปแบบ ทำให้คิดได้เองอย่างอิสระ หากรากฐานจิตใจคนมีสิ่งนี้อยู่ย่อมกำหนดให้ความคิดมีโอกาสเชื่อมโยงถึงการหยั่งรู้ความจริงทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ

ถ้าบุคคลใดถูกอิทธิพลวัดถูกจากภายนอกเข้าไปครอบงำ ย่อมมีผลทำให้ไม่อาจมองเห็นความจริงที่เชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ถึงกันอย่างมีเหตุมีผลได้เอง

ในกรณีที่ต้องการให้ครูอาจารย์ปฏิบัติการสอน โดยหวังให้แทรกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปด้วย มีผู้สอนหลายคนบ่นว่า ตนสอนวิชาประจำอยู่ ก็ยังแทบไม่มีเวลาแล้ว ทำไมจึงต้องให้สอนศีลธรรมแทรกไว้ในนั้นด้วย

สิ่งที่สะท้อนออกมาปรากฏ ย่อมทำให้อ่านความจริงได้ว่า คือความ

คิดแบบแยกส่วนของครูอาจารย์บางคนอย่างเห็นได้ชัด จึงยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดที่ต้องการให้แทรกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปไว้ในการสอนร่วมด้วย

บุคคลผู้มีคุณธรรมอยู่ในจิตใจอย่างเป็นธรรมชาติ ย่อมมีรากฐานที่แข็งแกร่ง นอกจากนั้นแม้สัมผัสกับความจริงจากภายนอก ย่อมไม่มีความรู้สึกแบ่งแยก แม้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาการคงไม่รู้สึกว่าเรื่องนี้เป็นวิชาการ ส่วนเรื่องนั้นไม่ใช่วิชาการ

หากสามารถรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้งว่า ทุกรูปแบบจากข้อมูลที่ปรากฏ แม้การมองเห็นสูตรสำเร็จรูปในด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ย่อมเข้าใจได้ว่า สิ่งดังกล่าวเป็นเพียงเครื่องมือที่คนผู้ประดิษฐ์คิดค้นสมมติขึ้นมาเพื่อหวังใช้ประโยชน์เท่านั้น ส่วนวิชาการที่เป็นของจริง น่าจะได้แก่ความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานตนเอง อันควรถือว่าคือศูนย์รวมวิชาการทุกสาขา ไม่ว่าด้านนอกจะมีการจำแนกแยกแยะออกไปอีกมากแค่ไหน

สิ่งซึ่งหยิบยกมาเป็นตัวอย่างเป็นเพียงรูปลักษณะหนึ่ง ดังนั้นการสอดแทรกศีลธรรมและคุณธรรมไว้ในกระบวนการสอนวิชาต่างๆ ครูผู้สอนควรมีคุณธรรมอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ช่วยให้ผู้มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งเป็นข้อมูล แม้สภาพที่เป็นสัญลักษณ์ในทุกสาขาวิชาทะลุลงไปถึงแก่น ทำให้เห็นความจริงได้ทุกเรื่อง

ส่วนความหมายของการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์ หากผู้สอนแต่ละคนไม่เป็นคนล้มตัว ย่อมรู้ความจริงได้ว่าศูนย์ที่หมายถึงก็คือ **‘จิตใจตนเอง’** อันถือเป็นศูนย์รวมความรักที่ตนควรมอบให้แก่นักเรียนจากจิตสำนึกรับผิดชอบ แทนการนำไปคิดประดิษฐ์รูปแบบต่างๆ แม้สร้างแผนผังตามความคิดแต่ละคน ซึ่งในที่สุดก็ยังหาจุดสรุปได้ยาก

การกำหนดให้มีระบบประเมินผลและตรวจสอบผลงานก็เช่นกัน หากครูอาจารย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำระดับสูงในการบริหารจัดการศึกษาสามารถยังรู้ความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองให้มั่นใจได้ ทำให้มีนิสัยหวนกลับ

มาประเมินตัวเองได้อย่างชัดเจน คงไม่จำเป็นต้องมีระบบการประเมินผลงานดังที่ต้องการให้ทำ

แม้การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาก็เช่นกัน หลังจากการเริ่มต้นนำปฏิบัติ มีผลทำให้กลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติรวมถึงกลุ่มเป้าหมายเกิดภาวะร้าวฉานอย่างกว้างขวาง กับอีกส่วนหนึ่ง คงวางใจเฉยโดยที่ไม่อาจรู้ทิศทางรวมทั้งจุดสรุปให้มองเห็นได้

หากบุคคลากรซึ่งอยู่ในแต่ละจุดสามารถยังรู้ความจริงได้ว่า ไม่ว่าใครจะยืนอยู่ ณ จุดไหนอีกทั้งสูงต่ำกว่ากันมากน้อยแค่ไหน ทุกคนล้วนเป็นคนเหมือนกัน ย่อมมีการสานความเข้าใจถึงซึ่งกันและกัน รวมทั้งให้ความรักความเห็นใจแก่กัน หลังจากปฏิบัติงานร่วมกัน แต่ละคนควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบที่จะประเมินตัวเองจากรากฐานจิตใจที่ยังรู้คุณค่าคุณภาพชีวิตของแต่ละคนย่อมเกิดขึ้นได้เอง และรู้ได้เอง ดังนั้นการค้นหาคุณภาพตัวเองจากด้านนอก ในที่สุดย่อมคว่าน้ำเหลว

ผู้ที่รู้คุณค่าตนเอง ควรแก่การยอมรับจากสังคมว่า เป็นผู้มีความภาพทั้งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะทำงานอะไรและยืนอยู่ ณ จุดไหน

จากแง่มุมต่างๆ เท่าที่พบจากของจริงมาแล้ว เมื่อไม่นานมานี้จึงหยิบยกนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อการพิจารณาค้นหาเหตุผล ทำให้สรุปได้ว่า หากคนยังมีความเห็นแก่ตัว อีกทั้งช่วงหลังๆ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การณ์จะหวังให้แต่ละคน ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารและจัดการศึกษา สามารถมองหวนกลับมาเห็นความจริงจากใจตนเองอันเป็นศูนย์รวมของทุกประเด็น ก็คงยากยิ่งขึ้น

หากมีสิ่งนั้น ย่อมมีสิ่งนี้ ถือเป็นสัจธรรมของการเปลี่ยนแปลงหลังจากนำมาพิจารณาเรื่องที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ย่อมรู้ความจริงได้ว่า เมื่อคนส่วนใหญ่ยังไม่อาจมองย้อนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตนเองได้ นิสัยการมองออกจากตัวเอง ก็คงยังมุ่งต่อไป ทำให้มีการถ่ายทอดกระแส

ความสับสนวุ่นวาย นำไปสู่การแตกแยกที่เกิดขึ้นแก่คนในจุดต่างๆ กว้างขวางมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ อย่างไม่อาจจะลอบตัวลงได้ง่ายนัก

• สรุปจากใจ

ภายในภาพรวมของสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ร่วมกับเนื้อหาสาระที่ปรากฏอยู่ภายใน ซึ่งแฝงไว้ด้วยแง่คิดที่ยังคงสุวิญญานความรัก ซึ่งอยู่ในรากฐานตนเองเท่าที่คิดได้ ทำให้นึกถึงข้อความซึ่งมักพบเห็นเป็นช่วงๆ จากสภาพชีวิตอันเป็นที่สุด

ข้อความดังกล่าวก็คือ ‘จุดไม่กลับ กลับไม่คืน พื้นไม่มี หินไม่พัน’

หากไม่คิดตามกระแสดังกล่าวต่อไปอย่างไร้ความหมาย ย่อมมองเห็นโอกาสที่จะหวนกลับมามุ่งสู่อีกทิศทางหนึ่งซึ่งอยู่ในใจตนเอง จึงควรรู้สึกท้าทายที่จะกล้ายืนหยัดอย่างมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากรากฐานจิตใจที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นความหมายของคุณค่าความเป็นคนอย่างสมศักดิ์ศรี

ถ้าจะกล่าวว่า พื้นไม่มี ควรจะกล่าวอย่างทรงนัยในตัวเองว่า มีเธอที่รักทุกคน ขอให้หวนกลับมาพิจารณาค้นหาความจริงจากใจตัวเองให้พบ ปลุกมันให้ตื่นขึ้นมา ความจริงที่อยู่ในใจเราแต่ละคน คงไม่มีใครอื่นจะมาขัดขวางได้นอกจากใจเราเองเท่านั้น

หากชีวิตยังมองเห็นโอกาส แม้เรือจะล่มกลางทะเล แม้คลื่นลมจะแรงแค่ไหน แต่ใจตัวเองเท่านั้นที่จะสามารถพยุพลงความเป็นคนเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ ช่วยให้เราทำหน้าที่อย่างดีที่สุด ความภูมิใจในชีวิตควรอยู่เหนือการได้มาซึ่งสิ่งอื่นใดทั้งหมด

การพึ่งตนเอง...
พื้นฐานการพัฒนาบุคลิกภาพ
ของบุคคล

การพึ่งตนเอง...พื้นฐาน การพัฒนาบุคลิกภาพ ของบุคคล

บทนำ

กระแสเสียงจากการพูดกันในสังคมได้สะท้อนออกมาเป็นช่วงๆ นานหลายปีแล้วว่า เราจะพัฒนาชาวบ้านให้พึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากคนในระบบการบริหารและการจัดการบุคคลที่เป็นทางการ นอกจากนั้นแม้ภาคเอกชน ซึ่งสะท้อนแนวโน้มที่ขานรับนโยบายดังกล่าว หากมองให้ลึกสักหน่อยน่าจะพบความจริงว่า เป็นการแสดงออกซึ่งตามกระแสอำนาจระดับบนอย่างเห็นได้ชัด

ภายในกระแสดังกล่าว ได้มีการพูดย้ำครั้งแล้วครั้งเล่า แต่เท่าที่ปรากฏเป็นความจริงให้เห็นได้กลับพบว่า กลุ่มคนระดับล่างส่วนใหญ่มีหนี้สินรุงรัง แม้กระทั่งจำต้องขายที่ดินซึ่งเป็นถิ่นเกิดของตนอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ นับเป็นเวลาช้านาน ซึ่งจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าน่าจะฝังรากลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนั้น หลายต่อหลายครอบครัวอพยพเข้าเมืองมาหางานทำในสภาพที่เป็นลูกจ้างแรงงาน แม้บางครอบครัว ซึ่งพ่อแม่คงอยู่ในท้องถิ่น

แต่ก็อยู่ในสภาพที่อดคัดัดสน อีกทั้งลูกหลานซึ่งเป็นที่รักสุดหัวใจ จำต้องละทิ้งถิ่นฐานรวมทั้งแม่และพ่อตัวเอง เข้ามาเรียนหนังสือในเมืองหลวง เพื่อหวังปริญญาและเสื้อครุยอันเป็นเพียงสิ่งประดับกาย อีกทั้งยังมุ่งหางานซึ่งตนคิดว่ามีหน้ามีตา และมีเงินส่งกลับไปให้แม่และพ่อ แต่กลับพบว่าเริ่มหางานซึ่งเป็นอาชีพสุจริตได้ยากยิ่งขึ้น

หลายต่อหลายคน ขณะที่ยังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย มีการซ่อนเร้นขายบริการทางเพศเพียงเพื่อหวังได้เงินมาใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับกายที่หรูหรา อีกทั้งใช้จ่ายแข่งกันแสดงออกถึงความโก้หรู กับอีกด้านหนึ่งผู้ใหญ่มากอบโกยเงินไว้ โดยการปฏิบัติที่ขาดความสุจริต คิดทำร้ายเยาวชนคนรุ่นหลังได้ทุกรูปแบบ

ในด้านการทำงาน ผู้ที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่มักสะท้อนให้เห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า อยากให้ชีวิตตนเองก้าวขึ้นไปสู่ด้านบน เพื่อหวังความมีหน้ามีตามีเกียรติยศชื่อเสียงและมีอำนาจมากขึ้น ไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม รวมทั้งแข่งขันกันแสดงออกให้เห็นความใหญ่โตและมั่งมีเงินทอง ดังเช่นมีรถยนต์ราคาแพงๆ อีกทั้งมีบ้านใหญ่โตเกินความจำเป็น ซึ่งชีวิตแต่ละคน ควรจะดำรงอยู่อย่างพอเหมาะพอควร

วิถีชีวิตแต่ละคนที่มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาบนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปสู่สภาพทำลายศักดิ์ศรีและบุคลิกลักษณะตนเอง ทำให้ต้องพึ่งเครื่องประดับต่างๆ อย่างหยุดได้ยาก

• เมื่อด้านหนึ่งโตขึ้นอีกด้านหนึ่งย่อมนเล็กลง

ช่วงหลังๆ สภาพความจริงในสังคมได้สะท้อนให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ภายในภาพรวมเท่าที่ปรากฏ วิธีการเปลี่ยนแปลงได้มาถึงขั้นที่อาจกล่าวได้ว่า หัวโตขาเล็บ สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด สำหรับผู้ซึ่งมีรากฐานจิตใจเข้มแข็ง เนื่องจากยังลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง แม้จะมีจำนวนลดลงไปจนกลายเป็นคนส่วนน้อยยิ่งขึ้นทุกที ซึ่งคนเหล่านี้สามารถมองเห็น

ความจริงได้ว่า การพึ่งตนเอง ที่มีการพูดย้ำความสำคัญกันมาแล้วเป็นเวลานาน แต่ในด้านการปฏิบัติ ยิ่งสะท้อนให้เห็นความจริงว่า ยิ่งกระทำไป คนก็ยังไม่อาจพึ่งตนเองได้มากขึ้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น สิ่งหนึ่งซึ่งถือว่ามีความสำคัญ เท่าที่สะท้อนให้เห็น น่าจะได้แก่ เงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจคนที่เติบโตขึ้นมาอยู่เหนือผู้อื่น ความจริงภายในใจของแต่ละคน ซึ่งควรจะรักษาไว้ให้มั่นคงที่สุด ได้ถูกทำลาย ทำให้การแสดงออกขาดความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ และแผ่นดินถิ่นเกิดมากขึ้น

หลังจากกล่าวมาถึงช่วงนี้ ใครขออนุญาตหวนกลับไปนำเอาคำพูดซึ่งกล่าวย้ำไว้ในอดีตครั้งแล้วครั้งเล่าว่า ต้องการพัฒนาคนระดับล่างให้พึ่งตนเองได้ กลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้นผลจากการปฏิบัติเท่าที่ผ่านมาแล้วทั้งหมด ได้สารภาพความจริงอย่างชัดเจนว่า ยิ่งกระทำไปก็ยิ่งส่งผลทำลายรากฐานการพึ่งตนเองของคนส่วนใหญ่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

คงไม่มีคำสารภาพใดๆ จะชัดเจนยิ่งไปกว่าความจริงซึ่งแต่ละคนแสดงออกให้เห็นได้ เว้นไว้แต่ว่าผู้ที่เห็นแล้วจะรับสารภาพหรือบิดเบือน เพราะกลัวผลกระทบซึ่งตนเองพึงได้รับ ประเด็นดังกล่าวนับเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สรุปได้ว่า ผู้ซึ่งไม่กล้าหาญพอที่จะพูดความจริงก็คือบุคคลที่พึ่งตนเองได้ยากเช่นกัน

การกล่าวย่ำว่า จะมุ่งพัฒนาคนให้พึ่งตนเอง หากมองอย่างสอดคล้องกับเหตุและผล น่าจะพบได้ว่าเป็นคำกล่าวที่ขัดแย้งกันกับการปฏิบัติอยู่แล้ว ในเมื่อความหวังที่จะให้คนพึ่งตนเองได้ ควรจะให้โอกาสแต่ละคนพัฒนาขึ้นมาจากความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคนอย่างอิสระ แทนที่จะเริ่มต้นคิดก็มุ่งเอาความต้องการของตนและพรรคพวกเข้าไปใช้ อันเป็นการล้ำเส้นของเหตุและผลซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างเป็นธรรมชาติมาแต่กำเนิด

• ความจริงที่พบได้จากประสบการณ์ชีวิตตนเอง

สิ่งที่ขออนุญาตนำมากล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ เป็นเพียงตัวอย่างจากรูปแบบต่างๆ ซึ่งพบได้ในวิถีชีวิตประจำวัน ถ้าแต่ละคนอยู่อย่างไม่ประมาทซึ่งแท้จริงแล้ว ประเด็นการพึ่งตนเองได้ยากของคนส่วนใหญ่ในสังคมยุคนี้สามารถพบได้จากทุกเรื่อง ทั้งนี้และทั้งนั้นหากสามารถมองได้ถึงสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคน ทุกสิ่งที่ปรากฏย่อมมีเหตุผลสานถึงกันหมด

เมื่อประมาณกว่า 15 ปีมาแล้ว อยู่มาวันหนึ่งผู้เขียนได้รับเชิญให้ไปร่วมอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาท่ามกลางบรรดาครู ซึ่งมาจากสถาบันการศึกษาหลายจังหวัด หลังจากมีการพูดกันถึงประเด็นความเดือดร้อนที่เกิดจากปัญหาต่างๆ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นว่า ต้องการพึ่งอำนาจรัฐ บ้างก็หวังพึ่งพระสงฆ์ รวมทั้งคิดพึ่งอำนาจรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย แม้การพึ่งเครื่องรางของขลัง รวมทั้งการติดสินบนผีสงเทวดา

หลังจากการอภิปรายได้ดำเนินการต่อมาถึงจุดหนึ่ง มีผู้ร่วมรับฟังคนหนึ่งลุกขึ้นยืนถามว่า ในบ้านนี้เมืองนี้หันไปทางไหนก็หวังพึ่งใครได้ยากถ้าอย่างนั้นแล้วเราจะพึ่งใครได้อีก เสมือนรู้สึกจนปัญญาที่จะหาที่พึ่ง

ผู้เขียนเห็นว่า หลังจากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว คงมาถึงจุดที่สุดช่วยให้วนกลับมามองอีกด้านหนึ่งเพื่อเห็นความจริงได้เองว่า ก็พึ่งตนเองนะซิ รู้สึกว่าคนในที่ประชุมส่วนใหญ่เปล่งเสียงหัวเราะเหมือนเป็นเรื่องขบขัน หรืออาจรู้สึกว่าคุณตอบ ตอบแบบขอไปที

ผลสะท้อนจากที่ประชุมครั้งนั้น ทำให้รู้สึกว่ารกรรมาชาติที่อยู่ในใจคนส่วนใหญ่ยังขาดการเข้าใจความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง จึงสะท้อนออกมาในลักษณะเสมือนว่า คำตอบดังกล่าวเป็นเรื่องพูดเล่น ดังนั้นการจะหาความรักความจริงใจจากคนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น คนลักษณะนี้ มักมองเห็นตัวเองได้ยาก จึงมักมุ่งไปโทษผู้อื่นว่าขาดการให้ความช่วยเหลือตน

ยังมีอีกกรณีหนึ่งซึ่งผู้เขียนพบจากประสบการณ์ชีวิตเช่นกัน จึงใคร่

ขออนุญาตหยิบยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษา เมื่อประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมาแล้วเห็นจะได้ อยู่มาวันหนึ่ง คณะผู้จัดรายการสารคดีจากสถานีโทรทัศน์ไอ.ที.วี. คณะหนึ่งได้ติดต่อขอมาสัมภาษณ์ประวัติชีวิตผู้เขียนโดยได้มีการนัดหมายกันที่บ้าน ซึ่งตอนอยู่อาศัยมาเป็นเวลากว่า 40 ปี แล้ว

จากสภาพเดิมซึ่งเคยอยู่กลางทุ่งนา ต่อมาถึงช่วงหลังๆ บริเวณโดยรอบทำให้หลายคนรู้สึกที่บ้านหลังนี้อยู่กลางใจเมืองกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตามตัวเองก็ยังรักษาสภาพเดิม ซึ่งมีต้นไม้ขนาดชนิดที่ปลูกไว้แต่แรกเจริญเติบโตขึ้นมาถึงจุดซึ่งทำให้มีความร่มรื่น เป็นที่พักอาศัยไม่เพียงแต่คนเท่านั้น แม้สัตว์ต่างๆ เช่น นก ยังได้มาพักพิงความร่มเย็นร่วมด้วยโดยไม่หวั่นไหวต่อสภาพที่อยู่รอบด้าน ซึ่งเต็มไปด้วยตึกสูงหลายชั้น

ผู้เขียนไม่อาจทราบได้ว่า ก่อนเวลานัดหมายเล็กน้อยทีมงานโทรทัศน์ดังกล่าวได้มาเปิดรายการอยู่ที่หน้าบ้าน โดยกล่าวนำว่า ที่นี่คือบ้านท่านศาสตราจารย์ระพี สาคริก อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอดีตรัฐมนตรี อีกทั้งเป็นคนมีชื่อเสียงเกี่ยวกับเรื่องกล้วยไม้กระจ่ายไปทั่วโลก

หลังจากนั้นทีมงานคณะนั้นก็ได้เข้ามาในบ้าน และเริ่มต้นสัมภาษณ์ผู้เขียนด้วยประโยคแรกว่า ขณะนี้ท่านอาจารย์เป็นอะไรและทำอะไรอยู่ที่ไหน

ฉันตอบด้วยเสียงปกติว่า ‘ผมเป็นคน และทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน’

ฉันได้ยินเสียงผู้สัมภาษณ์หัวเราะเล็กน้อย ตนจึงกล่าวต่อไปว่า ผมพูดจริงๆ ไม่ใช่พูดเล่นนะครับ ถ้าคิดได้ว่าเป็นคนที่แท้จริงย่อมมีคุณสมบัติทุกสิ่งอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งซึ่งเชื่อว่าน่าจะเป็นความดีความงาม

ความหมาย ณ จุดนี้ ควรจะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ทำให้มีความรักความจริงใจ ความเคารพ ความเมตตา การให้อภัยแก่ทุกคนผู้อยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกัน ยิ่งเป็นชนรุ่นหลังด้วย

ส่วนในมุมนักสืบซึ่งนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างที่สุด น่าจะได้แก่อีกโอกาสในการเรียนรู้ความจริงจากเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย ยิ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นหลัง รวมถึงผู้ซึ่งตกทุกข์ได้ยากอีกทั้งยังถูกสังคมดูถูกเหยียดหยามซ้ำเติมด้วย โดยที่ตระหนักชัดเจนอยู่ในจิตใจแล้วว่า คนเหล่านี้เป็นทั้งเพื่อนเป็นทั้งครูที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับชีวิตตนเอง

รายการนี้ หลังจากนำออกเผยแพร่ทางโทรทัศน์แล้ว มีผู้เล่าให้ฟังว่า บางคนหลังจากได้ยื่นคำตอบว่า ‘ฉันเป็นคน’ เขากลับมาวิจารณ์สั้นๆ ว่า ‘ฉันพูดยวน’ ตนฟังแล้วยิ้ม ส่วนในใจรู้สึกเมตตาสงสารคนเหล่านี้ที่ชีวิตยังหลงตัวเอง ทำให้ห่างจากความจริงอยู่มาก เขาคงต้องได้รับบทเรียนจากธรรมชาติต่อไปอีกกระยะหนึ่ง ไม่ว่าจะเร็วหรือช้า และไม่ว่าผลกระทบนั่นจะหนักมากแค่ไหน

• วิญญาณความรักซึ่งอยู่ในรากฐาน จิตใจตนเองมาแต่กำเนิด

มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมามีวิญญาณความรักอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง โดยที่ธรรมชาติได้มอบมาให้ไว้เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สุด หากจะถามว่ารักอะไร? ถ้าเป็นผู้ที่มีรากฐานจิตใจเป็นตัวของตัวเองถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีธรรมชาติที่หวนกลับไปค้นหาความจริงจากใจตนเองแทนการมุ่งไปถามผู้อื่น

คำตอบซึ่งควรจะได้รับจากสภาพจิตใจดังกล่าว ย่อมมีอยู่แล้วอย่างเป็นธรรมชาติ คำตอบนั้นก็คือ รักความจริงอันเป็นสัจธรรมซึ่งมีอยู่แล้วในจิตใจตนเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากพบได้ว่าชีวิตที่เริ่มต้นเกิดมามีความจริงปรากฏอยู่ในใจตนเองมาแล้ว โดยที่เงื่อนไขซึ่งแฝงอยู่ในความจริงจากใจของแต่ละคนย่อมมีความหลากหลาย หากมองในมุมนักสืบจะค้นหาเหตุผลด้วยตนเองได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อความจริงเป็นสิ่งที่มิอยู่

ในจิตใจคนมาแต่กำเนิด ดังนั้นการคิดให้ใจแก่ผู้อื่น ควรจะให้จากความจริงร่วมด้วย ทำให้ผู้มีโอกาสสัมผัสสามารถรับรู้และเข้าใจได้

บุคคลใดมีรากฐานจิตใจที่เปี่ยมด้วยคุณภาพดังกล่าว ย่อมสามารถเข้าใจได้ว่า ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากรู้ว่าตนจะต้องสูญเสียความจริงไปจากใจ ตนเองควรตัดสินใจสละชีวิตได้อย่างเด็ดเดี่ยว ดังที่หลักธรรมได้ชี้ไว้ว่า จงสละชีวิตเพื่อรักษารมมะ

อนึ่ง การสืบทอดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของมนุษย์หาใช่เป็นแต่เพียงร่างกายไม่ หากมีการสืบทอดสิ่งที่อยู่ในรากฐานจิตใจร่วมด้วย ดังนั้นสายธารชีวิตมนุษย์ นับตั้งแต่บรรพบุรุษที่มีการเชื่อมโยงความรู้สึกลึกทางจิตใจ ย่อมมีเหตุผลถึงกัน อย่างไรก็ตามการร่วมความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงกับชาย นับเป็นอีกทิศทางหนึ่ง ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจร่วมด้วย

แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการของมนุษย์เอง ซึ่งนำเอาวัตรธรรมชาติ มาเปลี่ยนสภาพเป็นสิ่งซึ่งสนองความสะดวกสบายแก่ตนและพรรคพวก ทำให้จิตใจมนุษย์เกิดความโลภและความอยากสูงขึ้น จึงเกิดความต้องการทางเพศมากกว่าความรักอันบริสุทธิ์

ดังนั้นผลที่ปรากฏขึ้นกับชนรุ่นหลัง หากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว น่าจะมีเหตุมาจาก 2 ด้าน ด้านหนึ่งเหตุที่เกิดจากรากฐานจิตใจ ซึ่งมีเงื่อนไขสืบทอดมาแต่อดีต กับอีกเหตุหนึ่งเกิดจากผลกระทบโดยการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม หลังจากสรุปแล้ว ทำให้มองเห็นว่าภายในภาพรวมของคนในสังคมไทย ยุคหลังๆ ส่วนใหญ่รากฐานความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งถือเป็นสัจธรรมที่กำหนดวิถีการดำเนินชีวิต มีความอ่อนแอทำให้ตื่นเงินยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนไม่อาจรักษาความมั่นคงทางจิตใจไว้ให้เข้มแข็งอยู่ได้

ดังนั้นความหวังที่จะเห็นคนส่วนใหญ่รักษาคณสมบัติความเป็นคน หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า ถือสัจจะซึ่งเป็นความจริงภายในรากฐานตนเองไว้อย่างมั่นคง ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมี

ความโน้มเอียงไปในด้านวัตถุ รูปแบบต่างๆ ที่มีผลให้คนหลงอยู่กับความสะดวกสบาย โดยตกเป็นเหยื่ออิทธิพลจากสภาพดังกล่าว ย่อมเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความจริงจากธรรมชาติได้สอนให้มนุษย์รู้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ในที่สุด คงไม่ทำให้เกิดผลทำลายล้างได้ทั้งหมด ยังมีส่วนที่เหลืออยู่ ซึ่งมีความแกร่งกล้า สามารถยืนหยัดอยู่ได้ หากจะกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลทำลายความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจของมวลมนุษย์ ย่อมมีผลช่วยคัดคุณภาพมนุษย์เองได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ถ้าจะกล่าวว่าชีวิตเราแต่ละคนเกิดมาเพื่อการเรียนรู้ สิ่งที่ส่งผลทำลายมาแล้วในอดีต ย่อมเป็นบทเรียนให้ชนรุ่นหลัง มีการปรับตัวปรับใจให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยสอนให้รู้ความจริงจากใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

จึงกล่าวได้ว่า หลักธรรมทั้งหลายซึ่งนำมาใช้สอนชนรุ่นหลังเพื่อให้มีความรู้และนำไปปฏิบัติเข้าถึงธรรมะหรือความจริงจากใจตนเอง ย่อมได้มาจากประสบการณ์ชีวิตในอดีตโดยแท้

• บุคลิกภาพคืออะไรและมีที่มาอย่างไร

บุคลิกภาพคือพลังความจริงซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณบุคคลผู้นำปฏิบัติ โดยที่สามารถรักษาสัจจะซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองไว้ได้อย่างมั่นคง อีกทั้งมีผลทำให้ยังรากลงสู่จิตใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นถึงระดับหนึ่ง ทำให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างภาคภูมิ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมซึ่งมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย

บุคลิกภาพหาใช่สิ่งที่ใครหรือคนกลุ่มใดจะนำมาใช้ระบบการจัดการเพื่อหวังสร้างสรรค์จากหลักสูตร การประชุมสัมมนา หรือการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ไม่ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากบุคลิกภาพเริ่มต้นจากความจริง ซึ่งอยู่ในใจของแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติ

ส่วนการจัดการที่ให้การฝึกอบรมนั้น แท้จริงแล้วย่อมมีเหตุสืบเนื่องมาจาก 2 ด้านเช่นกัน ด้านแรก น่าจะได้แก่ผู้เข้ารับบริการซึ่งควรจะมีพื้นฐานในตนเองอยู่แล้ว นอกจากนั้นสำหรับผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรม ก็หาใช้ว่าจะทำการถ่ายทอดให้กับอีกด้านหนึ่งไม่ หากใช้ประสบการณ์ชีวิตแต่ละฝ่ายที่มีอยู่แล้วนำมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อความมั่นคงของทั้ง 2 ฝ่าย

หากพื้นฐานคนในสังคมส่วนใหญ่ขาดรากฐานจิตใจที่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน บรรยาการภายในภาพรวมของการฝึกอบรมน่าจะมีผลทำให้มีการแลกเปลี่ยนเงื่อนไข ส่งผลทำลายจิตวิญญาณการพึ่งตนเองของทั้งสองฝ่ายลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังจะพบความจริงได้จากผลการจัดการศึกษาในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนั้น บุคคลผู้ขึ้นไปเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีเกสอยู่ในการฐานตัวเอง ย่อมมีปมด้อย จึงหาทางออกโดยสร้างบุคลิกภาพ บนพื้นฐานมายาภาพเนื่องจากขาดความเป็นธรรมชาติและความจริงใจ อันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ทำให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสขาดความสนใจ ไม่มากนักน้อย ส่วนผู้ที่หลงเชื่อยอมตกอยู่ในสภาพที่พึ่งตนเองได้ยากเช่นกัน

• ความจริงที่สะท้อนออกมาจาก

การแสดงออกของคนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

เรามักกล่าวกันว่าการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น แต่จากการปฏิบัติเท่าที่พบได้ในช่วงหลังๆ แม้แต่บุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นครูเพื่อให้การฝึกอบรมแก่ชนรุ่นหลัง สิ่งที่จะสะท้อนออกมาปรากฏ มีผลสารภาพความจริงจากการปฏิบัติให้รู้ได้ว่า นับวันยิ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม ซึ่งมุ่งไปเกาะสิ่งที่เป็นเครื่องประดับ ซึ่งอยู่นอกตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ในขณะนี้ เห็นจะได้แก่การยึดถือศรัทธาและ

ระดับปริญญา ซึ่งยิ่งสูงก็ยิ่งเป็นที่ภูมิใจแก่ตน ดังที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า สำคัญตนเองผิดไปจากความจริง ช่วงหลังๆ สังเกตเห็นว่าบรรดาครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้บริหารงานการศึกษา กำหนดรูปแบบเครื่องประดับต่างๆ แม้มีบางคนที่ได้รับปริญญาไม่ถึงระดับปริญญาเอก แต่เมื่อถึงโอกาสที่จะแสดงออก เช่นในพิธีกรรมต่างๆ กลุ่มผู้บริหารระดับสูงได้สร้างแนวร่วมให้บรรดาครูอาจารย์มีเสื้อฟอรัม ซึ่งลอกเลียนแบบมาจากเสื้อครูยปริญญาเอก โดยให้เหตุผลว่าเพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกเหลื่อมล้ำระหว่างกัน แทนที่จะรู้ความจริงได้ว่า ใครจะอยู่อย่างไรก็ตาม แต่ทุกคนเป็นคนเหมือนกัน ซึ่งควรจะมียูนิฟอรมในรากฐานจิตใจแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง

สภาพดังกล่าว ทำให้มีโอกาสอันเงื่อนไขซึ่งเป็นความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจผู้ใหญ่ที่ควรจะเป็นแม่แบบในการพึ่งตนเองอย่างชัดเจนให้ชนรุ่นหลังรู้สึกศรัทธา กลับถ่ายทอดปมด้อยของตนให้ผู้ที่มีรากฐานจิตใจอิสระรู้สึกขาดความศรัทธามากขึ้น

จากเหตุดังกล่าวทำให้สามารถมองเห็นความจริงจากใจคนในยุคปัจจุบันได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงหลังๆ มีผลทำให้ผู้ที่ขึ้นไปสู่ระดับสูงในการบริหารและจัดการส่วนใหญ่ แม้แต่ในแวดวงการจัดการศึกษา แต่ละคนขาดความเข้มแข็งที่จะยืนหยัดอยู่บนรากฐานจิตใจตนเองซึ่งมีผลถึงชนรุ่นหลังได้จากกระแสจิตอันเป็นธรรมชาติ

ช่วงหลังๆ เมื่อกล่าวถึงสื่อระหว่างมนุษย์ น้อยคนที่จะรู้คุณค่าและความหมายของสื่อจากใจถึงใจ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ควรจะมีอยู่ในรากฐานตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ จึงทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งความเข้าใจไปยังสื่ออันเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ลอกเลียนแบบมาจากความจริงซึ่งอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์เอง

สำหรับผู้ที่ยังรู้ได้ น่าจะมองเห็นความจริงได้ว่า มนุษย์ภายในภาพรวม กำลังปฏิบัติการทำลายล้างจิตวิญญาณอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งในที่สุดกลุ่มผู้คิดทำลายคงไม่พ้นเงื้อมมือของสิ่งซึ่งตนทำไว้แล้วในอดีตอย่างแน่นอนที่สุด

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า บุคลิกภาพคือพลังความจริงอันเกิดจากธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในวิญญาณของมนุษย์แต่ละคน หากมองจากภายนอก ผู้มองที่มีรากฐานจิตใจเป็นธรรมชาติ ซึ่งแต่ละคนสามารถรักษาไว้ได้ในระดับหนึ่งย่อมทำให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสรู้สึกเคารพรักและศรัทธา รวมทั้งรู้สึกเกรงขาม โดยที่ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากความจริงซึ่งอยู่ในส่วนลึกของใจตนเอง

อาทิเช่น ในแวดวงการจัดการศึกษา ผู้ซึ่งมีบุคลิกภาพอันสง่างาม แม้ตนจะสวมครุยปริญญาตรี ย่อมสามารถยืนอยู่ท่ามกลางดงของผู้ที่สวมครุยปริญญาเอกได้อย่างปราศจากความสะทสะถั่น อีกทั้งแสดงอาภักติเป็นปกติต่อทุกคนได้อย่างเป็นธรรมชาติ สมกับคำกล่าวที่ว่า ไม่ยึดติดอยู่กับเสื้อครุยและปริญญาบัตร

ผู้ที่มีบุคลิกภาพอันสง่างามย่อมสามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางบรรยากาศของผู้ที่มีเครื่องประดับต่างๆ ได้อย่างภาคภูมิ อีกทั้งสามารถรู้เหตุรู้ผลจากรากฐานจิตใจตนเองที่ละเอียดอ่อนด้วย

ในขณะที่คนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันยึดติดเครื่องประดับที่มีรูปแบบอย่างหลากหลาย จนกระทั่งผู้บริหารบางคนสสารภาพความจริงออกมาจากใจอย่างเป็นธรรมชาติว่า ผมยืนอยู่ตรงนั้นต้องแต่งตัวให้โก้หรูและวางท่าทางให้ผึ่งผาย มิฉะนั้นแล้วตนจะไม่ได้รับการนับหน้าถือตา สภาพความรู้สึกดังกล่าวน่าจะสะท้อนให้เห็นความจริงได้ว่า ‘เป็นผู้ที่มีปมด้อย’

เมื่อในรากฐานจิตใจมีปมด้อย การแสดงออกซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งย่อมวางตัวข่มผู้อื่นเป็นธรรมดา สภาพดังกล่าวหากอ่านจากใจย่อมสรุปได้ว่า ขาดจิตวิญญาณที่ยังลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง

ในสังคมปัจจุบันเราจึงพบความจริงได้อย่างกว้างขวางว่า คนส่วนใหญ่ที่ขึ้นไปสู่ตำแหน่งยิ่งสูงและมีอำนาจมาก มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นความจริงได้ว่า สิ่งซึ่งซ่อนอยู่ในความจริงของหัวใจและหาโอกาสในการแสดงออก แม้จะมีโอกาสน้อยมากแค่ไหน แต่เมื่อเห็นช่องทางย่อมระบายธาตุแท้ในตนเองออกมาปรากฏให้เห็นได้ ดังที่สังขธรรมได้ชี้ไว้ว่า ความลับไม่มีในโลก

นอกจากนั้นในสภาพการบริหารงานของสังคมยุคนี้ สิ่งที่ได้พบได้ทั่วไประยะจะได้แก่ การแสดงมายาภาพของผู้ซึ่งขึ้นไปสู่ระดับสูงส่วนใหญ่ ดังที่กล่าวกันว่า ขาดความรักความจริงใจต่อตนเองย่อมขาดความรักความจริงใจต่อแผ่นดินถิ่นเกิด

• สังคมได้รับประโยชน์อะไรจากสภาพดังกล่าว

หลักการที่ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ‘จงมองคนในด้านดี และมองสังคมในด้านดี’ ประเด็นนี้หากมองลุ่มลึกกลับควรจะเห็นได้ว่าเป็นความจริงอย่างชัดเจน

ผู้ที่เห็นความสำคัญของการพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน ซึ่งหมายถึงผู้นั้นสามารถรักษารากฐานจิตใจตนเองให้มั่นคงอยู่กับความจริงได้ หากจะกล่าวว่าสิ่งนี้คือความดีความงามซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจ คงสรุปได้ว่าบุคคลใดมองคนในด้านดีได้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีคุณงามความดีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว

คำกล่าวที่ว่า จงเอาน้ำดีไล่น้ำเสีย หากใช้หมายความว่า ผู้ที่ขึ้นไปมีตำแหน่งอยู่ในระดับสูง และมีหน้าที่รับผิดชอบต่อคนระดับล่าง จะคิดแต่เพียงกำจัดคนไม่ดีออกไปจากขอบเขตความรับผิดชอบของตนเพื่อนำคนดีเข้ามาแทนที่ ซึ่งด้านหนึ่งน่าจะมีผลทำลายคนรวมอยู่ในนั้นด้วย ดังที่ปรากฏว่ามีการใช้อำนาจแก้ปัญหากันในขณะนี้หนักมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นความหมายของ ‘การเอาน้ำดีไล่น้ำเสีย’ คนที่มีความดีความงามอยู่ในจิตใจตนเองย่อมมองเห็นส่วนดีของทุกคน ในเมื่อชีวิตแต่ละคนมี 2 ด้าน เป็นสัจธรรม อีกทั้งชีวิตมนุษย์แต่ละคนต่างก็มีจิตใจเป็นของตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าในคนๆ เดียวกันจะมีความดีความไม่ดีมากน้อยกว่ากันแค่ไหน

อนึ่ง ผู้นำที่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้ง ย่อมมองเห็นความดีของผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้นำมี

คุณงามความดีลึกซึ้งเหนือคนระดับล่าง แม้คนใดคนหนึ่งในระดับล่างจะมีความดีน้อยมาก ผู้นำที่เห็นความจริงได้ ย่อมชี้ได้ชัดเจนและให้กำลังใจจน จุดนั้นอย่างเต็มที่

ธรรมชาติของเราทุกคนย่อมมีทั้งสิ่งดีสิ่งไม่ดีอยู่ด้วยกัน สุดแต่ว่าผู้มองจะเห็นสิ่งดีได้ หากผู้นั้นมีคุณความดีเหนือผู้อื่น นอกจากนั้นความดีที่แท้จริงหาใช่เพียงผลที่ปรากฏจากการปฏิบัติ หากอยู่ในรากฐานจิตใจโดยแท้ ส่วนผู้ที่มองจากภายนอกเห็นว่าเป็นคนดีอาจจะไม่ใช่ของจริงก็ได้ ถ้าผู้อยู่ระดับเหนือกว่าขาดคุณสมบัติที่สามารถอ่านใจคนได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อช่วงหลังๆ คนหลอกตัวเองมีมากขึ้น

อนึ่งธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน แม้จะมีความดีน้อยมาก หากมีผู้มองเห็น ยิ่งเป็นผู้ที่อยู่ในระดับเหนือตนเอง ย่อมได้รับกำลังใจ สามารถลุกขึ้นยืนหยัดสร้างคุณงามความดีจากจุดซึ่งตนมีอยู่แล้วให้เป็นที่ยอมรับชัด และได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปกว้างขวางมากขึ้น

ดังที่หลักการได้ชี้แนะไว้บนพื้นฐานความจริงว่า จงเอาชนะผู้อื่นด้วยการสร้างคุณงามความดี ดังนั้นผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวควรจะมีรากฐานจิตใจที่พึงตนเองได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้นการสัมผัสกับผู้อื่นย่อมสะท้อนให้เห็นได้ว่า เป็นผู้ที่เขาชนะใจตนเอง จึงมีผลทำให้เกิดความรักความเมตตา และความเข้าใจธรรมชาติที่อยู่ในจิตใจแต่ละคนผู้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบได้อย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า แต่ละคนที่เกิดมา ย่อมไม่มีทั้งความดีและความไม่ดี คงมีแต่ความจริงซึ่งอยู่ในใจอันควรเรียนรู้ซึ่งกันและกันอีกทั้งยกความสำคัญของผู้อื่นไว้เหนือตนเอง ย่อมมีผลกำหนดวิถีทางนำสู่ความสุขทั้งแก่ตนเองและหมู่คณะได้อย่างแท้จริง

เปลี่ยนปัญหา
ให้เป็นโอกาส...ซีเธอ

เปลี่ยนปัญหา ให้เป็นโอกาส...ซิเธอ

ธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมาสู่โลกย่อมมีจิตวิญญาณเป็นของตัวเอง อีกทั้งมีเงื่อนไขแฝงอยู่ในนั้นอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้และทั้งนั้นสามารถพิสูจน์ได้จากการที่เกิดมาแล้ว มีการแสดงออกถึงความต้องการสิ่งจำเป็น เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้

สภาพเงื่อนไขของแต่ละคน ถือเป็นความจริงที่แฝงอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนั้นหากรู้ได้ว่าสิ่งซึ่งธรรมชาติมอบมาเป็นของมีคุณค่า ย่อมสนใจที่จะรักษาไว้เป็นอย่างดีที่สุด โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดจากภายนอกเข้ามาล่อลวงล้าทำลายได้อย่างเด็ดขาด

อนึ่ง หลังจากชีวิตเกิดมาแล้ว หากรู้คุณค่าสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง การมุ่งมั่นทำงานย่อมมีจิตใจต่อสู้ปัญหาซึ่งรู้สึกได้จากใจช่วยให้ตนสามารถรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วิถีทางเท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะถือวาคือค่านิยมของการพึ่งตนเอง ซึ่งหากรักษาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ ย่อมนำตนไปสู่การรู้ความหมายของความเป็นคนได้อย่างลึกซึ้ง

หากรู้ได้ว่า วิธีการเปลี่ยนแปลงของสังคมเท่าที่เป็นมาแล้ว มาถึงช่วงหลังๆ มีผลสร้างแรงกดดันจากปัญหาต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบมุ่งมาจาก

รอบด้าน ทำให้หลายคนเกิดความทุกข์หนักมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดจากกระแสซึ่งถา่ยทอดจากด้านบนลงมาสู่ด้านล่าง

ดังจะพบได้ว่า ภายใต้ระบบการจัดการ ไม่ว่าที่ไหนมีคนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ส่วนมากคนระดับล่างซึ่งตั้งใจปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความปรารถนาดีต่อสังคม มักได้รับแรงกดดันทำให้รู้สึกเดือดร้อน จนถึงจุดก่อให้เกิดความห่อถอยกว้างขวางมากขึ้น

ช่วงหลังๆ มักมีคนรู้สึกสิ้นหวังมากยิ่งขึ้น หากมองลุ่มมกลับน่าจะพบได้ว่า บุคคลผู้มีความรู้สึกดังกล่าวยอมขาดการรู้ความจริงว่า คุณค่าชีวิตคืออะไร และมีอยู่ที่ไหน อีกทั้งมีผลช่วยให้ตนได้รับประโยชน์แก่จิตใจอย่างไร

หากแต่ละคนไม่ลืมความจริงว่า ทุกสิ่งสามารถมองเห็นได้ 2 ด้าน โดยที่ด้านหนึ่งรู้สึกว่ ปัญหาเป็นสิ่งที่ปิดกั้นความหวังของชีวิต จึงทำให้ไม่อาจมองเห็นโอกาสที่จะสร้างสรรค์สิ่งซึ่งตนเชื่อว่าคือความดีความงาม ทำให้จำต้องปิดฉากการทำงานของตนลงไปอย่างน่าเสียดายที่สุด

กับอีกด้านหนึ่งซึ่งรู้ได้ว่า ปัญหาคือสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างรากฐานจิตใจตนเอง ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ทำให้มองเห็นโอกาสที่จะมุ่งมั่นดำเนินชีวิตและทำงานจากพื้นฐานจิตใจซึ่งตนมีอยู่แล้วให้ก้าวต่อไปอย่างรู้คุณค่า

ผลที่ปรากฏจากการต่อสู้กับปัญหา นอกจากด้านหนึ่งทำให้ต้องยอมจำนน หากหวนกลับมามองเห็นความจริงจากอีกด้านหนึ่งได้ ย่อมรู้ว่าปัญหาซึ่งส่งผลกระทบรากฐานจิตใจตน คือครุทีมีคุณค่าอย่างยิ่ง

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากมีผลสอนให้ตนสามารถยืนหยัดอยู่บนพื้นฐานการดำเนินชีวิตได้อย่างรู้คุณค่า แม้การแสดงออกสู่สายตาบุคคลภายนอก ย่อมเกิดความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติว่า มีความสง่างามอยู่ในบุคลิกภาพ อีกทั้งเป็นที่พึ่งทางใจให้กับคนทั่วไป จึงทำให้รู้สึกเคารพรักและศรัทธาอย่างลึกซึ้งแก่ผู้มีโอกาสสัมผัส

ดังนั้น หากมองจากพื้นฐานความคิดตนเองว่า ทุกสิ่งทุกอย่างคือปัญหา ทำให้ตนรู้สึกห่อถอย จนกระทั่งไม่สนใจที่จะก้าวเข้าไปหามันหรือ

ไม่ก็ทำให้ปฏิเสธ แทนการก้าวเข้าไปเรียนรู้อย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว

ดังนั้น ถ้าแต่ละคนมองเห็นด้านเดียวว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจากใจตนเอง คือปัญหาภายนอก น่าจะเกิดจากรากฐานจิตใจที่ขาดการรู้ความจริงซึ่งอยู่ในใจตนมากกว่า หากมองเห็นความจริงจากอีกด้านหนึ่งได้ว่า ปัญหาคือการต่อสู้ ย่อมสามารถมองเห็นต่อไปได้ว่า แท้จริงแล้วปัญหาที่เกิดขึ้น ย่อมเปิดโอกาสให้ตนแสดงออกเพื่อพิสูจน์ให้เห็นถึงการหยั่งรู้ความจริงจากใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

สรุปแล้ว หากแต่ละคนสามารถรักษารากฐานจิตใจให้พึ่งตนเองได้อย่างแข็งแกร่งเท่าที่ชีวิตดำเนินมาแล้วในอดีต ย่อมรู้สึกท้าทายที่จะคิดต่อสู้ปัญหา เนื่องจากรู้แล้วว่าปัญหาคือเงื่อนไขซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง

ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาจึงทำให้รู้สึกท้าทายที่จะต่อสู้กับใจตนเองให้มันคงอยู่ได้ ย่อมมีผลทำให้เกิดความรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า ปัญหาคือโอกาสที่จะปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ตัวเองว่า ตนเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง อีกทั้งมีผลเสริมสร้างรากฐานให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งมีผู้มองมาจากภายนอก ยิ่งจากความรู้สึกของชนรุ่นหลังรวมทั้งผู้ที่มิจิตวิญญาณรักพื้นดิน ย่อมมีความอบอุ่นใจ โดยรู้สึกได้ว่า แต่ละคนมีร่มโพธิ์ร่มไทร ที่ช่วยคุ้มครองให้ตนมุ่งมั่นสร้างความดีความงาม ท่ามกลางกระแสลมพายุของสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

เปลี่ยนปัญหาให้เป็นโอกาสที่รัก ยิ่งรู้สึกว่ามันยากมากแค่ไหน นั่นคือครูผู้สอนให้ตัวเองมีความรู้ความสามารถลึกซึ้ง อีกทั้งมองเห็นวิถีทางไปสู่อนาคตได้กว้างไกลยิ่งขึ้น หากปล่อยต่อไปโดยที่ไม่คิดจะต่อสู้กับใจตัวเองให้ได้แล้ว อาจทำให้ปัญหาซึ่งฝังลึกอยู่ในใจหวนกลับมาฆ่าเธอเองในที่สุด

20 มิถุนายน 2545

ประวัติชีวิตและงานของ...

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก เกิดเมื่อวัน
อาทิตย์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๖๕ ณ ตำบลวรจักร
อำเภอป้อมปราบ กรุงเทพฯ เป็นบุตรคนโต
ของขุนตำรวจเอกพระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง
สาคริก) ข้าราชการในราชสำนักของพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในช่วงเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองปี ๒๔๗๕ ดำรงตำแหน่งเจ้ากรมพระตำรวจหลวง
ในราชสำนักพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กับ

คุณแม่สนิท ภมรสุต

สมรสกับนางสาวกัลยา มนตรีวัต บุตร พลตำรวจตรีขุนพิชัยมนตรี
อดีตหัวหน้าเสรีไทยค่ายกาญจนบุรี และรองอธิบดีกรมตำรวจฝ่าย
ปราบปราม

การศึกษา

พ.ศ. ๒๔๖๙ เริ่มการศึกษาประถมศึกษาที่โรงเรียนสามเสนวิทยา
คาร แล้วย้ายโรงเรียนเรื่อยมาอย่างหลากหลายไม่ต่ำกว่า ๔
แห่ง ทั้งโรงเรียนใหญ่และโรงเรียนเล็ก

พ.ศ. ๒๔๘๐ ระหว่างที่เรียนอยู่ชั้นมัธยม ๗ กระทรวงศึกษาธิการปรับหลักสูตรมัธยมบริบูรณ์จาก ม.๔ มาเป็น ม.๖ โดยตัดเอา ม.๗ และ ๘ ไปไว้เป็นโรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัย แต่ก็อนุญาตให้ผู้ที่ยังเรียน ม.๗ และ ๘ อยู่เดิม ผ่านไปสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เลย กลับตัดสิ้นใจย้อนมาเรียน ม.๖ อีกครั้ง ทั้งๆ ที่ผลการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูงมาก แต่ก็ไม่สนใจคิดจะเรียนให้ได้ที่หนึ่งในชั้น เพราะไม่ต้องการเอาดีเหนือคนอื่น หากรู้และเข้าใจวิชาไหนจะนำมาสอนเพื่อนๆ อย่างไม่ปิดบัง

- เรียนซ้ำชั้นมัธยมบริบูรณ์อีก ๒ ปี และได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ๒ ใบ โดยแบ่งเวลาไปสนใจงานด้านศิลปะ เช่น ดนตรี เขียนภาพ ปลูกต้นไม้ และคิดประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วย

พ.ศ. ๒๔๘๓ เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๔๘๕ เข้าศึกษาต่อในคณะเกษตร วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมาถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งเรียนอยู่ชั้นปีที่ ๒ ก็มีประกาศสถาปนาวิทยาลัยขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย (หลักสูตร ๕ ปี) พ.ศ. ๒๔๙๐ จบปริญญาตรีกสิกรรมและสัตวบาลบัณฑิต สาขาปฐพีวิทยา จากการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวิเคราะห์ดินภาคกลางของประเทศไทยทางเคมีและทางฟิสิกส์ ๕ วิธี”

ชีวิตการทำงาน

พ.ศ. ๒๔๙๐ ผู้บริหารได้เสนอตำแหน่งให้บรรจุเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่กรุงเทพฯ แต่กลับตัดสินใจออกไปทำงานค้นคว้าวิจัยที่สถานีทดลองกสิกรรม ที่วิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ แม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีฐานะเป็นลูกจ้างชั่วคราวเช่นคนงานระดับล่าง ซึ่งในช่วงนั้นที่นั่นยังไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาหากมีสภาพเป็นชนบทมาก

- ได้ถูกมอบหมายให้ทำงานวิจัยเรื่อง พันธุ์ข้าว ผัก และยาสูบ และเป็นผู้ริเริ่มนำความรู้เกี่ยวกับงานวางแผนวิจัยและสถิติวิเคราะห์ผลทางชีววิทยามาใช้กับงานค้นคว้าวิจัยการเกษตรเป็นครั้งแรกที่นั่น

- ใช้เวลาว่างและทุนส่วนตัวเริ่มต้นจ้างงานค้นคว้าหาความรู้เรื่องกล้วยไม้ให้แก่ประเทศไทยอย่างจริงจังเป็นครั้งแรก จากแรงดลใจที่เห็นคนเก็บกล้วยไม้ป่ามาขายส่งให้คนกรุงเทพฯ เพื่อส่งไปขายต่อต่างชาติ กับอีกด้านหนึ่งมีการส่งกล้วยไม้ลูกผสมจากต่างประเทศมาขายให้กลุ่มคนมีเงินนำมาเล่นและประกวดกันเอง โดยที่พบว่าส่วนหนึ่งของกล้วยไม้ลูกผสมซึ่งนำเข้ามา มีพ่อแม่พันธุ์ซึ่งเก็บจากป่าในประเทศไทยส่งไปขาย ดังเช่น พ้ามุย เป็นต้น

พ.ศ. ๒๔๙๒

ได้รับการบรรจุเข้าเป็นข้าราชการในกรมกสิกรรมที่กรุงเทพฯ อย่างเป็นทางการแต่เจ้าตัวยังคงทำงานอยู่ที่เดิม

พ.ศ. ๒๔๙๓

ถูกส่งย้ายครอบครัวเข้ากรุงเทพฯ ด้วยเหตุผลว่า ต้องการนักวิจัยมือดีมาช่วยทำงานปูพื้นฐานการวิจัยปรับปรุงพันธุ์ข้าวของไทย เนื่องจากรัฐบาลรับนโยบายมาจากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติให้เป็นแหล่งผลิตข้าวเลี้ยงชาวโลก เป็นอาจารย์สอนวิชา “ข้าว” และสอนวิชา “การวางแผนวิจัยและสถิติวิเคราะห์ทางชีววิทยา” ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อาจารย์พิเศษประจำวิชา)

พ.ศ. ๒๔๙๕

เป็นผู้ริเริ่มโครงการพัฒนางานการกล้วยไม้ของไทย โดยมีการค้นคว้าวิจัยการให้บริการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ และเผยแพร่ทางโทรทัศน์ช่อง 4 (ช่องแรกของประเทศที่เปิด

ดำเนินงาน) และจัดรายการวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งออก
สิ่งพิมพ์เผยแพร่ โดยมุ่งที่ประชาชนและใช้ทุนซึ่งหาได้เอง
อีกทั้งใช้เวลาว่างจากงานประจำ

พ.ศ. ๒๔๙๖

ได้รับทุน เอ.ไอ.ดี. ของรัฐบาลไปศึกษาดูงานการวิจัยและ
การผลิตข้าวในมลรัฐภาคใต้ของประเทศ สหรัฐอเมริกา
และอบรมเรื่องการวางแผนวิจัยและสถิติวิเคราะห์ทางกา
เกษตร ณ ศูนย์ฝึกอบรมขององค์การอาหารและเกษตร
แห่งสหประชาชาติ ที่ประเทศอินเดีย

- ในช่วงนี้มีการจัดตั้ง “กรมการข้าว” จึงถูกย้ายมาสังกัด
กรมการข้าวและรับตำแหน่ง “หัวหน้าแผนการโรงสี” ซึ่งมี
โรงสีข้าวทดลอง อยู่ในบริเวณซึ่งปัจจุบันคือพื้นที่สระน้ำ
หน้าอาคารหอสมุดกลางของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ และได้จัดตั้งห้องปฏิบัติการตรวจคุณภาพ
ข้าวขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งนอกจากงานค้นคว้ายังได้ใช้สถานที่
นี้เป็นที่ฝึกสอนและให้นิสิตทำวิทยานิพนธ์ด้วย

- ได้ใช้พื้นที่ด้านหลังโรงสีทดลองปลูกเรือนต้นไม้ ให้นิสิต
ที่รักกล้วยไม้และมาขอรับการฝึกอบรมได้ใช้เป็นที่พัก
กล้วยไม้ในยามว่าง จนมาถึงช่วงชี้แนวทางและสนับสนุน
ให้คนทั่วไปสามารถใช้กล้วยไม้ทำประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ
อีกทั้งให้มีการรวมกลุ่มกิจกรรมกันเองอย่างอิสระโดยมุ่ง
ทำงาน “ทวนกระแสค่านิยมเก่า” ซึ่งมีความเชื่อมั่นความ
สำคัญอยู่ภายในกรอบของอาหารที่กินได้ด้านเดียวมานาน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เริ่มความคิดจัดตั้ง “ภาควิชา
พืชกรรม” (พืชสวนปัจจุบัน) จึงได้ขอตัวจากกรมการข้าว
มาสังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อเปิดสอนวิชา
กล้วยไม้ในหลักสูตรจากพื้นฐานทั่วไป และช่วงถัดมาแยก
ออกไปเป็น วิชาการผสมและปรับปรุงพันธุ์ จนถึงวิชาการ

พ.ศ. ๒๕๐๐

จัดการและการค้ากล้วยไม้ และใช้วิธีการนำนิสิตลงทำงาน ให้บริการประชาชนร่วมกับอาจารย์ด้วย

- ผลงานได้กระจายไปสู่มุมกว้างจนเป็นที่ทราบกันทั่วโลก และจากปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นมา ก็ถูกเชิญเป็นผู้บรรยายทางวิชาการในที่ประชุมกล้วยไม้โลกทุกครั้ง

พ.ศ.๒๕๑๑ ได้รับพระราชทาน “เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา” ซึ่งเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดในด้านวิชาการ

พ.ศ.๒๕๑๒ ได้รับการขอรับรองให้เข้าดำรงตำแหน่ง “เลขาธิการมหาวิทยาลัย” และตำแหน่ง “รองอธิการบดีฝ่ายธุรการ”

- จากอุดมการณ์ในการทำงานให้กับสังคมโดยเน้นที่คนระดับล่าง ร่วมทำงานพัฒนาชนบทกับกลุ่มนิสิตทุกกลุ่ม

พ.ศ.๒๕๑๓ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง “ศาสตราจารย์” โดยไม่ต้องผ่านผู้ช่วยและรองศาสตราจารย์มาก่อน

พ.ศ.๒๕๒๐ ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ.๒๕๒๑ เป็นประธานกรรมการจัดงานประชุมกล้วยไม้โลก ครั้งที่ ๙ ซึ่งมีการจัดแสดงพันธุ์กล้วยไม้จากทั่วโลกพร้อมด้วย มีผู้เดินทางมาร่วมงานกว่า ๓,๐๐๐ คน จาก ๕๐ ประเทศ โดยให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นศูนย์ประสานงาน จากการอนุมัติของรัฐบาล แต่ไม่ได้ขอเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐแม้แต่หน่วยเดียว ผลจากการจัดงานได้ทำให้มีเสียงจากประเทศต่างๆ กล่าวขวัญถึงและมักหยิบยกมาเป็นแบบอย่างจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๕๒๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในสมัยที่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วย

พ.ศ. ๒๕๒๓

พ้นจากตำแหน่งอธิการบดี และรัฐมนตรี สมัยครใช้ชีวิตทำงานอยู่ที่ภาควิชาพืชสวนและมีผู้ทาบทามให้รับตำแหน่งประธานสภาข้าราชการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และระหว่างนั้นได้มีส่วนร่วมริเริ่มจัดตั้ง “ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ”

- ดัดสันใจลาออกจากประธานสภาข้าราชการ และลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุ และตั้งสัจจะไว้ว่าจะไม่ขอรับตำแหน่งใดๆ ที่มีอามิสและอำนาจอีกต่อไป ยกเว้นองค์การการศึกษาและสาธารณกุศล
- ได้รับการทาบทามให้เข้ารับตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของทบวงมหาวิทยาลัย และมีการต่อวาระ วาระละ ๒ ปี เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๓๑ รวม ๔ วาระ และในช่วงนี้ได้รับพิจารณาให้เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเป็นกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยที่มีการต่อวาระให้เรื่อยมา จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงได้ประกาศลาออกหมด
- หลังจากนั้นมา จะมียานรับเชิญร่วมกิจกรรมสัมมนาประชุมวิชาการ เป็นผู้บรรยายพิเศษในที่ต่างๆ ทั้งจากสถาบันการศึกษาราชการ เอกชน และองค์การอาสาสมัคร รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาโครงการพัฒนาซึ่งเน้นชนบทและเยาวชน และเน้นที่คุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนาบนพื้นฐานการพึ่งตนเองซึ่งถือปฏิบัติอย่างมั่นคงมาตลอดชีวิต
- นอกจากนั้นการได้รับเชิญไปร่วมกิจกรรมในต่างประเทศเท่าที่เป็นมาแล้ว ยังดำเนินต่อมาอีกทั้งกว้างขวางมากขึ้น

และนำเอาข้อมูลซึ่งไปพบเห็นกลับมาผสมผสานกับ
รากฐานความคิดตนเองนำออกเผยแพร่สู่ประชาชนทุกรูป
ลักษณะ รวมทั้งใช้ในโครงการซึ่งมีส่วนร่วม อีกทั้งให้ความ
สนใจใช้ชีวิตสัมผัสกับระดับพื้นดินอย่างต่อเนื่องจนถึง
ปัจจุบัน

- นอกจากนั้น ช่วงหลังๆ ได้ให้ความสนใจเขียนบทความ
ความจากประสบการณ์ชีวิตทุกแง่มุมอย่างกว้างขวาง

วิญญานใต้ร่มนารี

๖๐ ปีของชีวิตภายใต้ร่มเงา
เกษตรศาสตร์

วิญญานอันอบอุ่น แม้แผ่นดินนี้จะกลบฝังแล้ว

เพราะวิญญานฉัน ได้กำหนดให้ตัวเองรักการดำเนินชีวิต คลุกคลีอยู่กับ
พื้นดินอย่างอิสระ มาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ จึงทำให้ฉันก้าวเข้ามาสู่
บรรยากาศการจัดการศึกษาเกษตรศาสตร์อย่างเป็นธรรมชาติ เริ่มต้นระหว่าง
ช่วง พ.ศ. ๒๔๘๒ กับ พ.ศ. ๒๔๘๓ ในขณะที่มีอายุย่างเข้า ๑๗ ขวบ ด้วยความรัก
ความเข้าใจการเกษตรได้ลึกซึ้งถึงระดับพื้นดินพอสมควรแล้ว